BUYING/SELLING In Michigan
Homes, Gas Stations, Liquor Stores, Plazas, Hotels
RAJ SHERGILL
Associate Broker
Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd. Ste. 150
Plymouth, MI 48170
Cell 734-751-4455, rajsshergill@yahoo.com

BUYING OR SELLING A HOME IN MICHIGAN
734-330-7933
734-459-1010
gary@soldbysingh.com
soldbysingh.com
RE/MAX CLASSIC
7 Offices to better Serve YOU!
Plymouth • Novi • Canton • Farmington Hills
Milford • Commerce Twp • Bloomfield Hills
Gurjeet Singh (Realtor)

BEST REAL ESTATE PACKAGE
Home Buying & Selling in Michigan
Residential & Commercial Loans
Home Improvement & Renovation
Vikram Jit Singh
Malika Puri
Loans Available in 26 States
CALL 734.709.9200

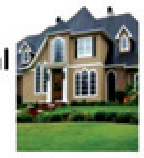

Eighteenth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 18, Issue 42, October 21, 2017 — 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 — Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ, ਉਥੇ ਡੈਨਿਸ਼ ਮੂਲ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਅਨੀਤਾ ਲਿਆਚੇ ਨੇ 'ਲੱਠੇ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਗੀਤ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਦੀ ਧਾਕ ਜਮਾਈ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆਂ' ਆਖਦੀ ਹੋਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਫਿਰ ਮਘਾਇਆ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਫਿਰ ਉਭਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਹਿਲਜੁਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹਾਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ 'ਕਰਮਾਂ' ਦਾ ਫਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਰਹੂਮ ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਹਲਕਿਆਂ ਉਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਲ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਹਲਕਾ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤਿੰਨੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 1.93 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਅਜੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ। ਜਾਖੜ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਨੌਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਲੀਡਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਪੁੱਗਣ ਲੱਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਕਾਲੀਆਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ., ਫਿਰਕੂ ਕੁੜੱਤਣ ਤੇ ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਜੁਮਲਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਹੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਹਾਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਕਾਲੀ-ਦਲ ਭਾਜਪਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਰੱਖੇ। ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। 2019 ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ੁਭ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਨਾਂਦੇੜ-ਵਾਘਲਾ ਮਹਾਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ (ਐਨ.ਡਬਲਿਊ. ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ.) ਦੀਆਂ 81

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਜਨਵਰੀ - ਜੂਨ 2018
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ $999
ਦਿੱਲੀ $799
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ
Harpreet Singh
WorldWide Travel
www.fly2world.com
866 66 INDIA
4 6 3 4 2
734 838 9998
24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ
Fares shown above are from Detroit for departure between Jan 5th and June 7th. Fare may change without notice, please call our office more details. Other conditions apply.

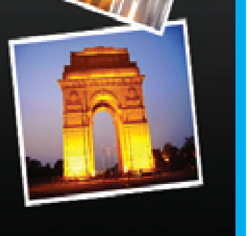
COLDWELL BANKER
Residential Brokerage
Thinking Real Estate?
TAJ HOME GROUP
BUYERS we'll find the right home for you.
We have a common goal: Making you a homeowner.
SELLERS we know your local markets
Allow us to list your home for a quick sale.
GURDEEP KAHLON
224-409-4042
iShowHomes@yahoo.com
PRADEEP SINGH
847-322-5832
iShowHomes@Yahoo.com
REALTOR MLS EQUAL HOUSING OPPORTUNITY
20 S. Roselle Rd., Schaumburg, IL 60193

ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੀ ਝਾਕ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋਈ ਲੰਮੇਰੀ

ਜਲੰਧਰ: ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਲਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣਾਂ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਖਬਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 7 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਲਟਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁਣ ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਫਿਰ ਵਜ਼ਾਰਤੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇੜਲੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪੇ ਜਾਣ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਾਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਮਤੇ ਵੀ ਪਾ ਕੇ ਭੇਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਅਹਿਮ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਚਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਅਰੰਭ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਚੋਣਾ ਪਛੜ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਇਹ ਚੋਣ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਡਬੰਦੀ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। 7 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਕਰੀਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਲਗਭਗ ਠੱਪ ਹੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਣਾ ਨਿਗਮਾਂ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਾਰਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਗਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲ ਗੂਠਾ ਦੇ ਕੇ ਕਰਵਾਏ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਮੌਕੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਲਈ ਚਾਰਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਨੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਾਸੀ ਬੀਬੀ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹਾਰ ਭੇਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਬਾਰਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਗਭਗ 41 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
26 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
28 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ

ਕੀਰਤਨ: ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੱਕ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ: ਇਕ ਵਜੇ

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ
441 Aberfelda Dr., Springfield, OH 45504
Ph: 937-206-4674, 937-207-8920, 937-523-0112 or 937-324-5601

India Palace
Restaurant - Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Rd., Indianapolis, IN 46254
Ph: 317-298-0773

UNDER NEW MANAGEMENT

Open Daily Lunch Buffett 11 am to 3 pm

Dinner
Monday-Friday 4:30 pm to 10 pm
Saturday Dinner 2:30 pm to 10 pm
Sunday Dinner 2:30 pm to 9:30 pm

Banquet Hall Available
Up to 650 People

We do private party's & catering at your home or business.

Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com

Charger logistics inc

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

EXPERIENCED Over The Road &
LOCAL DRIVERS WANTED

*ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਆਪਸ਼ਨ *ਲੌਂਗ ਹਾਲ ਤੇ ਸ਼ਾਰਟ ਹਾਲ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ
*ਇਕੱਲਾ ਡਰਾਈਵਰ 3000 ਮੀਲ ਹਫਤਾ ਅਤੇ ਟੀਮ 6000 ਮੀਲ ਹਫਤਾ ਪੱਕਾ
*ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਫਲੀਟ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਟਰੱਕ ਅਤੇ 13 ਸਪੀਡ
*ਪ੍ਰੀਪਾਸ, ਈਜ਼ੀਪਾਸ, ਕੰਪਨੀ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਜਰੂਰੀ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਮਾਂਗਟ
313-269-7634 ਜਾਂ 734-447-6159

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰੀਬ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰਥਕ ਉਪਰਾਲਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਉਪਰਾਲਾ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਉਦਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ 'ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ' ਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਮੋਹਰੀ ਆਗੂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬ) ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਯਾਨਿ 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ' ਅਪਨਾ ਕੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਗਰੀਬ ਵਿਧਵਾਵਾਂ, ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮਦਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਵਾਵਾਂ, ਅੰਗਹੀਣਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਉਂਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਦਦ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲਏ ਬਿਨਾ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਤਹਿਤ ਮਦਦ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ 17 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਮਦਦ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਉਦਮ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ 22 ਅਕਤੂਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਡੇਢ ਵਜੇ ਤਫਸੀਲ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਉਦਮ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਉਦਮ ਤਹਿਤ ਪੈਸਾ ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹੁੰਦਲ ਨਾਲ ਫੋਨ: 630-802-2179 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਵਧਾਈਆਂ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਪਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਊਰਜਾ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕਰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਰੇਤ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਫਦ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਰਤ ਰਾਣਾ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਖੱਡਾਂ ਸੈਦਪੁਰ ਖੁਰਦ ਅਤੇ ਮਹਿਦੀਪੁਰ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਹੀ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਰ. ਜੀ. ਐਸ. ਟਰੇਡਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ 19 ਮਈ 1992 ਨੂੰ ਨੰਬਰ 12297 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਰਾਣਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ 15 ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਣਾ ਇੰਦਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 29 ਅਪਰੈਲ 2004 ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰ. ਜੀ. ਐਸ. ਟਰੇਡਰਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸੈਕਟਰ-8 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਦਰਸਾਇਆ ਪਤਾ ਅਤੇ ਈਮੇਲ ਆਈਡੀ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਦੀ ਰਾਣਾ ਸ਼ੂਗਰ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ 36 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਰ. ਜੀ. ਐਸ. ਟਰੇਡਰਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲੋਂ 4.7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਮਾਈਨਿੰਗ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਰੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਖੱਡਾਂ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਰ.ਜੇ. ਟੈਕਸਫੈਬ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਜੇ.ਆਰ. ਬਿਲਡਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5.46 ਕਰੋੜ ਅਤੇ 4.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤੱਥ ਅੰਕਿਤ ਹਨ।

ਨਾਰੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੈਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਚੁੱਕਿਐ: ਰਾਣਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ 'ਤੇ ਪਲਟਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਨਾਰੰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਕੋਈ ਚਾਰਟਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

File your taxes on time, Tax planning, start new business, to resolve tax related matters with IRS. Free consultation for tax matters. Translation from Punjabi to English and Notary Services.

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph:248-982-2036

Fax:616-855-5575

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

Office Locations
38969 Cheshire Dr., Northville, MI 48167
38565 Joy Rd., Westland, MI 48185
744 Gramsie Rd, Shoreview, MN 55126

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਲੀਹੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫੈਸਲੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨੀਤੀ-2017 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਬਿਜਲੀ ਦਰ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਪਾਸਾਰ, ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪੱਧਰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਕੀਮ-2017 ਨਾਲ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨਅਤੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ, ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ੋਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਢੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

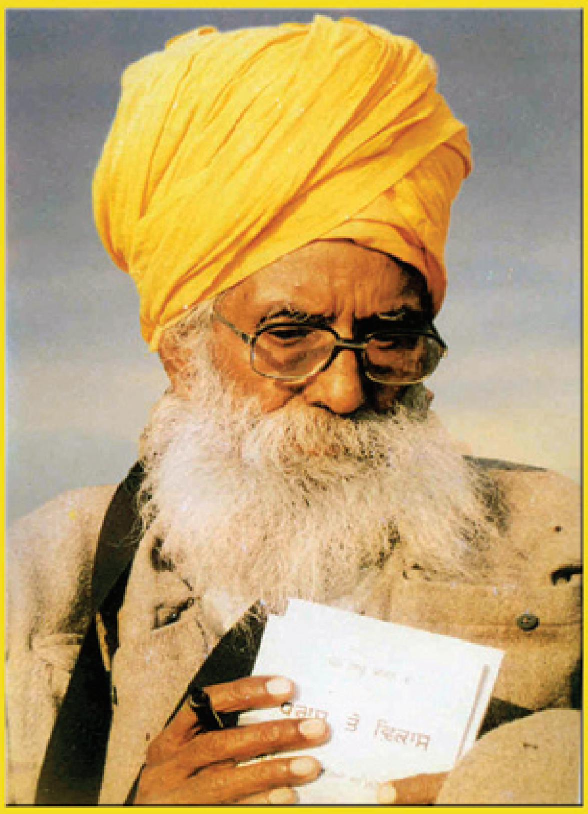

ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 25ਵੀਂ ਬਰਸੀ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਤੋਂ ਅੰਗਹੀਣ, ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣਿਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਅਜ ਨਿਸ਼ਕਾਮ, ਨਿਸ਼ਕਪਟ, ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਨੇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੀਏ ਜੀ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨਾ ਜੀ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ੍ਰ.ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ Program

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 20, 2017
ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ
Sunday Oct. 20, 6:00pm
Baba Makhan Shah Lubana Sikh Center
113-10 101st Ave, South Richmond Hill, NY 11419
Phone: (718)805-6941

ਐਤਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 22, 2017
ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ
Sunday Oct. 22, 11:00am
Gurdwara Sikh Cultural Society
9530 118th St, Richmond Hill, New York
Phone: (718)846-3333

ਐਤਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ 29, 2017
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਲੈਨਸਿੰਗ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ
Sunday Oct. 29, 11:00am
Guru Nanak Sikh Center
4701 Pleasant Grove Road, Lansing, MI 48910
Phone: (517) 272-0231

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ।
PUNJABI HERITAGE ORGANIZATION OF CHICAGO
P.O. BOX 2556, PALATINE, IL. 60078 Email:phochicago@hotmail.com

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
(847) 975-3877, (630) 313-9121, (847) 809-6145, (847),991-7761, (630) 330-8286, (847) 833-5340, (224) 388-9393

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ 1,93,219 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਹੋਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 8,59,462 ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 4,99,452, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ 3,06,533 ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਨੂੰ 23579 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਹਲਕਿਆਂ ਉਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਪਰ ਸਾਲ 2017 ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਹਲਕਾ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ।

ਹੁਣ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤਿੰਨੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ। ਉਧਰ, ਸਲਾਰੀਆ ਦੀਆਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਫੋਟੋਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ। ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੀ ਸੀਡੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ੂਬ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇ। ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ 1,93,219 ਦੀ ਲੀਡ ਨੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਲੀਡ 1,36,065 ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਖੜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਚਿੱਕ ਮੰਗਲੂਰ ਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨੌਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਰੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 9 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਨੂੰ 3546, ਮੇਘ ਦੇਸ਼ਮ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ 1011, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1891, ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 996, ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 1922, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ 2029, ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 6825 ਤੇ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 3791 ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ।

ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਤਿਹ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਾਖੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 1996 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਬਸਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਅਬੋਹਰ ਤੋਂ 2002, 2007 ਅਤੇ 2012 ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਪਰ ਮੁੜ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਲਕਾ ਅਬੋਹਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹਾਰ ਗਏ। ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਹਲਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਕਿਸਮਤ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ 193219 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਨੇ ਫਿਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹਿਆ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੱਸਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ 'ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ 11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 4 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ.ਵੀ.ਪੈਟ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝਾੜੂ ਵਾਲਾ ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਦੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ।

7586 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਇਆ

ਵੋਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ 7586 ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਨੋਟਾ' ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਵਿਚ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਟਨ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੀ ਲੱਕ ਤੋੜਵੀਂ ਹਾਰ ਨਾਲ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਉਤੇ ਸੁਆਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਅਜੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 44074 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਮਾਝੇ ਦੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਹੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜਾਖੜ ਨੂੰ 29656 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਲੀਡ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਲਈ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਦੀਨਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਅਰੁਣਾ ਚੌਧਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਹਨ। ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ 32,296 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ ਜਾਖੜ ਦੀ ਲੀਡ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦੀਨਾਨਗਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 21000 ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆ ਹਨ। ਕਾਦੀਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 26,255 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭੋਆ ਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡ ਘਟੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਮੁੱਦੇ ਭਾਰੂ ਸਨ ਤੇ ਸਗੋਂ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਨੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ

ਪਠਾਨਕੋਟ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਵਿਤਾ ਖੰਨਾ ਨੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੇ 20 ਸਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸੁਜਾਨਪੁਰ 'ਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਈ

ਬਟਾਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੂੰ 6701 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਬੜਤ ਦਿਵਾਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2017 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਈਆਂ 30,209 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 48,910 ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਇਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ 6701 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵਾਲੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਗੜਾ

ਬਟਾਲਾ: ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਹਫਤੇ ਭਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰਹੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਿਸ ਹਲਕੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕਮਾਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ 44074 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਰੀਆ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 1130 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਹਲਕਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ 32296 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਲਈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਿਜ਼ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਨਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨਹੀਂ, ਜਾਖੜ ਜਿੱਤਿਆ: ਭਾਜਪਾ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਲੋਕ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮੰਦਾ ਹਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਸਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਸੱਤਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਲਈ ਸੱਦੀ ਜਾਂਦੀ 'ਅਪਰਾਧ ਮੀਟਿੰਗ' ਕੋਈ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਸੱਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਤੇ ਆਈ.ਜੀ. ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜੁਰਮ ਵਧੇ ਹਨ। ਕਾਰਾਂ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡਤੋੜ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਖੁਫੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ 9 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ 33 ਵਾਹਨ ਖੋਹੇ ਗਏ। ਵਾਹਨ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਖੋਹੇ ਵਾਹਨ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਨ ਖੋਹਣਾ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਈ ਰਣਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਘੜੀ ਹੈ। ਖੋਹੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਾਹਨ ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸੰਗੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਤਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਚ ਖੋਹੇ ਵਾਹਨ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਨਾਮੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪਿੰਦਾ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਫਾਰਚੂਨਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਖੋਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਈ ਥਾਈਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੀ ਖੋਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਥਾਈਂ ਵਾਹਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਹਨ ਤਾਂ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖੋਹੇ ਗਏ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਨੇੜਿਓਂ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਸਵਿਫਟ ਕਾਰ ਖੋਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਕ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵਿਫਟ ਕਾਰ ਖੋਹੀ ਗਈ। ਇਹ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਵਾਹਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾਈ ਪੁਲਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਭੁਗਤਣ ਜਾਂਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਦਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਵਿੰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੁਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਟਾ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਜੁਗਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੁਫੀਆ ਵਿੰਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ 'ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਖਾਸ ਇਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਏ ਕੈਟਾਗਿਰੀ' ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੌੜਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਾਭਾ ਦੀ ਅਤਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਭੱਜਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਮੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਸੌਖਿਆਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਵਿੰਦਰ ਬੰਬੀਹਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਗੈਂਗਟਸਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਸੁੱਖਾ ਕਾਹਲਵਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਲ 2016 ਦੌਰਾਨ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਵਿੱਕੀ ਗੌਂਡਰ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਕਈ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਖਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ 55 ਗਰੋਹ ਸਰਗਰਮ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 55 ਗਰੋਹ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 500 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਇਹ ਗੈਂਗਸਟਰ ਫਿਰੌਤੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਅਕਸਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@live.com
Lowest Fares With Excellent Service
United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.
For Emergency Call anytime at 847-673-3825
EARLY BIRD SALE!!!!
Domestic fares available

ਸੂਝਵਾਨ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸੂਝਵਾਨ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ ਯੋਗ ਅਤੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ।
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 718-347-5659

ਬੇਅੰਤ ਦੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਫਸੀ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ 22 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਘਿਰ ਗਈ ਹੈ। ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਨੇ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 5 ਦਸੰਬਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਰੁਤਬਾ ਕਾਫੀ ਉਚਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ ਤੇ ਖੰਨਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕੋਟਲੀ ਉਸ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

Help Wanted
NEED live-in or live-out for Home Office Help, cleaning and household help too.
Can be good for students too to make extra money, free food and lodging, if needed.
Good Salary.
Please Call:
Ph:773-370-7106

ਸਰਕਾਰੀ ਥਰਮਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ 'ਆਪ' ਨੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ, ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ 'ਤੇ 750 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ 2025 ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੱਚੇ ਤੇ ਪੱਕੇ ਕਾਮਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖੁੱਸ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਾਵਰਕੌਮ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਪੀ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਕਾਰਨ ਪਾਵਰ ਟੈਰਿਫ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਬਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰਕਮ ਦੇਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

INDIAN BAZAAR
334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ
■ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
■ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
■ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
■ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ
ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ
ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ
Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

Punjab Times

Established in 2000
18th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਇਕ ਹੋਰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਬਸਤੀ ਜੋਧੇਵਾਲ ਦੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਨਗਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਗਗਨਦੀਪ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਆਗੂ ਰਵਿੰਦਰ ਗੋਸਾਈਂ (58) ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਸਾਈਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਵੀ ਸਨ, ਜੋ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਸ਼ਾਖਾ ਲਗਾ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤੇ ਸਨ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਗੋਸਾਈਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ।

ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕੀ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਉਤਾਰਿਆ, ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਫੌਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੌਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ

ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਲੱਗੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ 'ਚ ਕੈਦ ਹੋ ਗਏ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਬੀਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਗਗਨੇਜਾ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਕੇਸ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਪੁੱਗਣ ਲੱਗੇ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 73 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਕਰ ਕੇ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਹ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.) ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਡੀ.ਯੂ.) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਆਸਾਮ, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਆਦਿ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫ਼ਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਗਭਗ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 6 ਹੋਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਢਾਹੇਗੀ ਭਾਜਪਾ?

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਬਦਨੁਮਾ ਦਾਗ ਦੱਸ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਸਹੇੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਨੂੰ ਬਣਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵਹਾਇਆ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੰਗੀਤ ਸੋਮ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਉਭਰੀ ਤਲਖੀ ਮੱਠੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪ੍ਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੇ ਹੀਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਨੇ ਤਾਜ ਮਹੱਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਸਮਾਰਕ ਦੱਸ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਸੋਮ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਜ਼ਮ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ, ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਕੁਤਬ ਮੀਨਾਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ 'ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ' ਹਨ।

ਉਘੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਲੇਖ ਟੰਡਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਮੁੰਬਈ: ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਲੇਖ ਟੰਡਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 88 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਖੇਤਰ ਪੋਵਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1966 ਵਿਚ 'ਅਮਰਪਾਲੀ', 1977 ਵਿਚ 'ਦੁਲਹਨ ਵਹੀ ਜੋ ਪੀਆ ਮਨ ਭਾਏ' ਵਰਗੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ।

ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਖਤ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤਖਤ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੀ.ਵੀ. ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤਲਬ

ਲਾਹੌਰ: ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਟੇਟਸ ਬਾਰੇ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਫਿਰ ਮਘਾਇਆ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 44074 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਲੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਲੀਡ ਲਈ ਹੈ। ਕਾਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਪਈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਸੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੁੱਦੇ, ਪਰ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਥੇਰੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਇਆ। ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ ਮਹਿਜ਼ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਧੀ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਸੁਖਬੀਰ ਅਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ, ਪਰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਵਧਿਆ ਨਹੀਂ। ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿੱਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਖੜ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਇਲਾਕੇ-ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੇ ਅਬੋਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਿਹਾ।

'ਆਪ' ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਗਏ !

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਰਾਫ ਪਿਛਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਖਜੂਰੀਆ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ 1.72 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੁਣ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸੂਬਾਈ ਪੱਤਾ ਵੀ ਝੜ ਗਿਆ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਆਗੂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੀ ਵਾਧੂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਖਜੂਰੀਆ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਬੀੜਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿਖਰਲੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਹਾਰ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਝਟਕਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਪੂਰੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਸੀ। 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਵੰਡੀਆਂ ਤਰੇੜਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਗੂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਰ ਕੱਟਣ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਪੁਸਤਕ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ' ਦਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ 29 ਨੂੰ

ਕੈਂਟ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸਿਆਟਲ ਵਲੋਂ ਸ. ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਪੁਸਤਕ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ' 29 ਅਕਤੂਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ ਕੈਂਟ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਈਵੈਂਟ ਸੈਂਟਰ (10120 ਸਾਊਥ ਈਸਟ 260ਵੀਂ ਸਟਰੀਟ) ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ. ਪਰਹਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਬੱਬਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਲੇਹਲ ਪਾਸੋਂ ਫੋਨ: 206-244-4663 ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਥਾਣੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ 'ਬਾਲ ਦਿਵਸ' ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਬੱਚੇ ਥਾਣਾ ਥਰਮਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸਫਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕਸੂਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਰੱਬ ਜੀ ਥੱਲੇ ਆਓ' ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਕੇ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਾਟਕ ਮੰਡਲੀ ਉਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੇ ਨਾਟਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ।

ਥਾਣਾ ਥਰਮਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਤਰ 'ਰੱਬ' ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਰਾਏ ਉਤੇ ਕੱਪੜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਮੰਗੇ। ਕੁਝ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਕੱਪੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਬੱਚੇ ਥਾਣਾ ਥਰਮਲ 'ਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਗੁਰਨੂਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਉਤੇ ਧਾਰਾ 295 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੋਂ ਨਾਟਕ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਨੂਰ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਗੁਰਨੂਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨਮੋਲਦੀਪ (16) ਪਿੰਡ ਡੋਡ, ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (17) ਵਾਸੀ ਡੋਡ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਤਫਤੀਸ਼ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੀਰਤੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 295,34 ਤਹਿਤ ਲੰਘੀ 28 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ 25 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਆਖਰੀ ਸੁਣਵਾਈ 16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਦਫਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਬਾਲ ਦਿਵਸ' ਮੌਕੇ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਨਹੀਂ ਖੇਡਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਨ.ਕੇ. ਜੀਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੁਵੇਨਾਇਲ ਜਸਟਿਸ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਹੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਾਬਾਲਗ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਨਾਬਾਲਗ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਉਮਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਆਪਹੁਦਰੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਦਫਾ 375, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਚ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਪਤਨੀ, ਜੋ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਵਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਬੱਚੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a suitable girl for 31 yrs, 5'-10" Ramgarhia Sikh boy on H1 Visa, working in a very reputed IT company in San Jose, California. Caste No Bar. Please contact: psingh03850@gmail.com or 512-806-4053 k Singh 41-44

Ramgariah family looking for a suitable Ramgariah match for their U. S. born son, Sr. Financial Analyst 34 years, 5'-10". Please contact: jsnov1973@aol.com 42/4

Boy Wanted

Brother-in-law Seeks Match for Punjabi Girl (Visiting Chicago), never married 42 years, 5'-3", beautiful, educated girl worked- JC Penney-Air France-Wealth Management firm. Parents Doctors Practicing Medicine New Delhi.
Boy must be educated and well settled.
Call Mr./Mrs. Saluja (630) 351-2121
or E-mail bio data/photo Saluja868@yahoo.com 39-46

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਕਾਰ ਬਰਾਮਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਕਾਰ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੋਹਨਨਗਰ ਵਿਚ ਲਾਵਾਰਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਮਿਲੀ। ਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸਾਹਮਣਿਉਂ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਰ ਕਾਰ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੋਤੀਗੰਜ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ਾ-ਪੁਰਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਉਥੇ ਖਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਗਏ ਸਨ।

ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਫੋਨ: 316-518-5382 41-42

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG
MUSIC 24/7
LISTEN ON PHONE
ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ
Application For Android and iPhone - Dhol Radio
LIVE CALLS → USA 951-824-6365
skype - DHOLRADIO.ORG
LISTEN BY CALL → USA 702-489-0211
Sukhpal Gill 10 pm to 12 am (IST)
Puran singh waraich 2:30 pm to 4 pm (IST)

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੰਨੀ, ਫੋਨ: 608-630-0287 39-42

Freeway Travel Inc

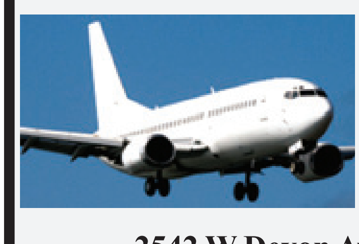

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ
Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 440-319-6879
40-381-7633 41-42

ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਤੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹੋਏ ਡਾਂਗੋ-ਡਾਂਗੀਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਡਾਂਗਾਂ ਸੋਟੇ ਚੱਲੇ। ਇਹ ਝੜਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਝੜਪ ਦੌਰਾਨ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਖੀਰਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੋੜਾ ਘਰ ਨੇੜੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੰਦਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਤਕਰਾਰ ਮਗਰੋਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੋਪਾਲਾ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਹਿੱਲ ਗਈ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਖੀਰਾ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਫਟ ਗਈ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਉਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ।

ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲਈਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਮਾਮਲਾ ਠੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਘੰਟਾ ਘਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਲਾਜ਼ਾ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਰਿਕਰਮਾ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨੇਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਇਥੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਡਰ ਗਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਖਲਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੇਤਾਗਿਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੰਦਾਂ ਵਰਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਜਬਰੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ: ਜੀ.ਕੇ.

ਲੰਬੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਲਿਆਰੇ ਵਿਚ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣਾ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੀਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਾਨਾਮੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸੌ ਬੰਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁਣ ਸਕਦੇ: ਬਡੂੰਗਰ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਗਭਗ 55 ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁਣ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਝੜਪ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪੂ ਬਣੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਝਗੜੇ ਕਰ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪੂ ਬਣੇ ਜਥੇਦਾਰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੰਗਰਾਂ ਉਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲੱਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਹ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਉਦੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ? ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਬਦਲੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਸਟਿਸ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਾ ਪੁੱਜੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸੁਧਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਸੁਧਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਾਸੀ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਥੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਾਸੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਓਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ?

ਜਥੇਦਾਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਲਗਭਗ 60 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮਤਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਿਆਮਪੁਰਾ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੰਥਕ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਥ ਠੋਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਕੱਲਾ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਪੂਰੀ ਕਰ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਤਨਖਾਹ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਸੱਤ ਦਿਨ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਲਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਝਾੜੂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਫਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ, ਇਕ ਘੰਟਾ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਅਤੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਜੋੜੇ ਝਾੜਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ 5100 ਰੁਪਏ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਛੰਭ ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਵਰਤਾਰੇ ਕਾਰਨ ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੌਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਲਕੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਆਗੂ ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਆਏ ਭੂਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਸਿਰਫ 12 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਆਏ ਦੋ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲਾਂ ਨੇ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਭੂਚਾਲ 4 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 8.1 ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 100 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਹਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਸੰਭਲਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜਾ ਭੂਚਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ 19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਇਕ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਰਿਕਟਰ ਪੈਮਾਨੇ ਉਤੇ

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 609-721-0950

7.1 ਮਾਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ 250 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੋਈ 44 ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਿਰਜਾਘਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਆਏ ਭਿਆਨਕ ਭੂਚਾਲ ਨੇ 32 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1985 ਵਿਚ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਯਾਦ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ 10,000 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਭੂਚਾਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ ਤੋਂ 120 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੁਏਬਲਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਟੇਂਸਿਗੋ ਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤੇ 51 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਉਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਭੂਚਾਲ ਨੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ, ਮੋਰਲਯੋਂਸ, ਪੁਏਬਲਾ ਅਤੇ ਗੋਈਰੀਰੋ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ।

ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਆਏ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਭੂਚਾਲਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਦੋ ਵੱਡੇ ਭੂਚਾਲਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਰਗੇ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੀ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਾ ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੱਟ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਭੂਚਾਲ ਉਸੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਮਿੰਟਾਂ, ਘੰਟਿਆਂ, ਦਿਨਾਂ, ਹਫਤਿਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਹੀਨਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੇ ਭੂਚਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 80 ਫੀਸਦ ਭੂਚਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇਫਿਕ ਰਿੰਗ ਆਫ ਫਾਇਰ (Pacific Ring of Fire) ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਟੈਕਟੋਨਿਕ ਪਲੇਟਾਂ ਉਤੇ ਟਿੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਲੇਟਾਂ ਹਿਲਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਭੂਚਾਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਪੰਜ ਟੈਕਟੋਨਿਕ ਪਲੇਟਾਂ ਕੋਕੋਸ, ਪੈਸੇਫਿਕ, ਕਰੇਬੀਅਨ, ਪਨਾਮਾ ਅਤੇ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਉਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਜਿਓਲੋਜ਼ੀਕਲ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਕੋਸ ਪਲੇਟ ਹਰ ਸਾਲ 76 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਧੱਕਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦੋਂ 19 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਭੂਚਾਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਲੋਕ ਭੂਚਾਲ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁੱਕੀ ਹੋਈ ਝੀਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਵੱਸਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਥੱਲੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਪੋਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਥੱਲੜੀ ਪੋਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੰਕਰੀਟ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਝੱਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1985 ਵਿਚ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਪਿਛੋਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਭੂਚਾਲ-ਨਿਰੋਧਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਲ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 1985 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਜ਼ੇ ਭੂਚਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲਗਭਗ 54 ਫੀਸਦ ਰਕਬਾ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਟੈਕਟੋਨਿਕ ਪਲੇਟ ਵੀ ਹਰ ਸਾਲ 47 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਕਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੂਚਾਲ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ

ਮੈਕਸੀਕੋ 'ਚ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਮਚਾਈ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2050 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ 200 ਮਿਲੀਅਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਭੂਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੁਫਾਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਥੱਲੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ।

ਗੁਹਾਟੀ, ਸ੍ਰੀਨਗਰ, ਜੰਮੂ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ਪਟਨਾ, ਮੇਰਠ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤਿ-ਦਰਜੇ ਭਾਵ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਸਿਟੀ ਜਿੰਨੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਭੂਚਾਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 13,000 ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ 80 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਇਮਾਰਤਾਂ ਭੂਚਾਲ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ਭਾਵ ਭੂਚਾਲ ਨਿਰੋਧਕ ਮਾਪ-ਦੰਡਾਂ ਉਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ।

ਗੁਹਾਟੀ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਰਗੇ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ 2 ਫੀਸਦ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹੀ ਭੂਚਾਲ-ਨਿਰੋਧਕ ਹਨ, ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਭੂਚਾਲ-ਨਿਰੋਧਕ ਤਕਨੀਕ ਅਪਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਣਗਹਿਲੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸਾਰੀ ਵੇਲੇ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰੱਖਣ ਕਰਕੇ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਭੁਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਏ 7.7 ਤੀਬਰਤਾ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ 20,000 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ 4 ਲੱਖ ਘਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਾਲ 1993 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਲਟੂਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਏ 6.4 ਤੀਬਰਤਾ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਵੀ 10,000 ਲੋਕ ਮਰ ਗਏ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤਰ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਪਤਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਜੋ ਭੂਚਾਲ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਚ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹੰਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭੂਚਾਲ-ਨਿਰੋਧਕ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਨਾ ਜਾਣ। ਲੋਕ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਮਾਰਤ ਲਕੜੀ, ਬਾਂਸ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਬਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਜਖਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਇੱਟਾਂ, ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਬਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥੱਲੇ ਦੱਬ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਚੌੜੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਇਮਾਰਤੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਚਾਰ ਧਾਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਬਾਕੀ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਪਾਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਉਨਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਭੂਚਾਲ-ਨਿਰੋਧਕ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ ਤਾਂਕਿ ਭੂਚਾਲ ਵਰਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ-ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਭੂਚਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਿਪਤਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਚੋਣ ਚੁਸਕੀ

ਜਦੋਂ ਬਾਜਵੇ ਨੇ ਮੁਰਗੇ ਬਾਂਗ ਦੇਣੋਂ ਹਟਾਏ!

ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਸਥਿਤੀ ਤਦ ਵੀ ਹੁਣੇ ਹੋਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਲੇਰ ਅਕਾਲੀ/ਸਿੱਖ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਕੰਨ ਭੰਨਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਮੇਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਉਤੋਂ ਧਨ ਦੀ ਵਰਖਾ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੋਲਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਠੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੱਰੇਆਮ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਨੋਟ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਵੀ ਆ ਪਧਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਹੀ ਸਮਝ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵੋਟ ਲਿਆਓ ਤੇ ਮੁੱਲ ਵੱਟੋ।"

ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੰਤਰੀ ਸਾਬ੍ਹ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਾਂ, ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ।"

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਝੇਂਪਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਗੱਠੀ ਚੁੱਕ ਲਓ ਤੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ, ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸਾ ਹੀ ਹੈ।"

ਤਦ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਖਤੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਕ ਗੱਠੀ ਚੁੱਕ ਲੈਨੇਂ ਹਾਂ, ਪਾਰਟੀ-ਸ਼ਾਰਟੀ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਦੂਜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਗੱਠੀ ਚੁੱਕ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਖਬਰ ਛਪਵਾਊਂ।" ਉਦੋਂ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਮਨਸੂਖ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਖਬਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ, 'ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਧਨ ਵਰ੍ਹਦਾ ਵੇਖ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਮਨ ਡੋਲਿਆ' ਪਰ ਬਾਕੀ ਖਬਰ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਹੀ ਇਨ-ਬਿਨ ਛਪੀ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ, ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ।"

ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਧੰਨਭਾਗ, ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ। ਦੱਸੋ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਕੀ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?"

ਸ. ਬਾਜਵਾ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਮੁਰਗੇ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਦੇਸੀ ਮੁਰਗੇ।"

ਸੋ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇਸੀ ਮੁਰਗੇ ਵੱਢ ਵੱਢ ਕੇ, ਫਿਰ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਦੇ, ਫਿਰ ਗਵਾਂਢੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ, ਫਿਰ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖੁਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਖੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਰਗੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਖਬਰ ਭੇਜੀ ਤਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ, 'ਜਦੋਂ ਬਾਜਵੇ ਨੇ ਮੁਰਗੇ ਬਾਂਗਾਂ ਦੇਣੋਂ ਹਟਾਏ।'

ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਰੀਬ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਪਰ ਖਬਰ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੁਰਗੇ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਢਿੱਡ ਵਧਾਇਐ, ਮੈਂ ਹੀ ਠੀਕ ਕਰੂੰ।" ਤੇ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਮਿਹਨਤੀ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗੇ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਤਿਕੜਮਬਾਜ਼ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਭੜਥੂ ਪਾਇਆ: ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਤਦ ਹੋ ਰਹੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਵਿਚਲੇ ਹੀ ਇਕ ਤਿਕੜਮਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਦੀ ਨਹਿਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ ਕੋਲ ਇਕ ਜਿਪਸੀ ਵਿਚੋਂ ਗੱਤੇ ਦੇ ਕੁਝ ਬਕਸੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਬਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਖਬਰ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਜਿਪਸੀ ਵਿਚੋਂ ਬਕਸੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੋਟ ਭਰੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਧਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟ 5000 ਰੁਪਏ ਤਕ ਖਰੀਦੀ ਜਾਣ ਦੀ ਕਥਿਤ ਅਫਵਾਹ/ਸੂਚਨਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਬਰ' ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ, ਤੇ ਖਬਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲਈ। ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਾਬ ਖਬਰ ਵਿਚ ਤਾਂ 5000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟ ਮੁੱਲ ਲਿਖਿਐ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ 500 ਰੁਪਏ ਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। ਕੀ ਗੱਲ, ਬਾਕੀ 4500 ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ 4500 ਰੁਪਏ ਦਿਓ ਤੇ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰੱਖ ਲਓ!

ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਪਰੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਸੋ ਰੁਪਏ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਫਿਰ ਇੰਜ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ?

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਪੀਟਰ ਰੇਹੜਿਆਂ ਉਪਰ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਲੱਦ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਛੋਟੀ ਮੰਡੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਈਕਲ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ ਮੁੱਕ ਗਈਆਂ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਲੋਟ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਕੱਢਿਆ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਲੁਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਅਬੋਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਕਲਾ' ਨਾਲ ਅਰੋੜਾ ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਫੂਕ ਛਕਾ ਛਕਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੁਧ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਦੋਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਜਾਖੜ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਾਫੀ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਦਾਰਾ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਾਟ ਲੈ ਕੇ ਕੋਠੀ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ। ਜਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੁਪਤਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਿਆ।

-ਜੁਗਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਯੌਰਕ
ਫੋਨ: 704-257-6693

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 21 ਅਕਤੂਬਰ 2017

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਇਨੇ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦਾ ਅਰਥ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਖੁਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੱਤ ਦਾ ਫਰਕ 2 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਢੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਤਾਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀਆਂ ਦੋ ਮੁਖ ਧਿਰਾਂ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਰੋਂ ਉਖੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਾਹਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਫਤਵਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੈਰ ਮੁੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਬਹੁਤ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਚੋਣਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ, ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ- ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ.) ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਤੋਏ ਤੋਏ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇਉਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਫਤਵਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਬੇਅਸਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ 2014 ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਸ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਵਰਗਾ ਵੱਡੇ ਕੱਦ-ਕਾਠ ਵਾਲਾ ਭਾਜਪਾਈ ਲੀਡਰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਥਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਸ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੀ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਖੈਰ, ਸਿਆਸਤ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ-ਹੇਠਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਹੇਠ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 13 ਵਿਚੋਂ 4 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਖੂਬ ਰਹੀ ਸੀ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਜੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਛੇਤੀ ਕਿਤੇ ਭਰਪਾਈ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਇਸ ਚੋਣ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਢਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਰਨ ਸਲਾਰੀਆਂ ਦੇ 'ਕਾਲੇ' ਕਾਰਨਾਮੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਠੁੱਕ ਬਣ ਹੀ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਭਵਿਖ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਗਠਜੋੜ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੋਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਆਸ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਇਹ ਧੜਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਉਪ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧੜੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਹੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੇ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਂਡਾ ਵੋਟ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਿਰ ਭੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਬਣਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਪਾਸੇ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਉਪ ਚੋਣ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਹਿ ਤੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਔਕੜਾਂ ਵਿਚ ਵਾਲ ਵਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਵੋਟ ਸਿਸਟਮ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਮਸਲੇ ਪਿਛਾਂਹ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨਾ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਜਿੱਤ ਦੀ ਮਿਸਾਲ!

ਚੋਰੀ ਡਾਕਾ ਮਾਰ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ 'ਬਦਨਾਮ' ਨਾਂਵੇਂ ਲੱਗਦੀ।
ਉਤੇ ਵੱਲ ਭਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਏ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਔਖੀ, ਰੱਖ ਦਿਓ ਰੇੜ੍ਹ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪੇ ਜਾਵੇ ਭੱਜਦੀ।
ਹੋਰ ਭਾਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਬਰਾਤ ਵਿਚ, ਕਲਗੀ ਤਾਂ ਯਾਰੋ ਇਕੋ ਲਾੜੇ ਸਿਰ ਸਜਦੀ।
ਪੈਂਟ ਤੇ ਕਮੀਜ ਨਾ ਪਜਾਮੇ ਨੂੰ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ, ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਘਟਾਉਂਦੀ ਕਰਤੂਤ ਇਕੋ ਪੱਗ ਦੀ।
ਬੇਹੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਧਰੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਕੋਈ, ਉਹੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਅੱਜ ਦੀ।
ਉਪ-ਚੋਣ ਵਾਲੀ ਜਿੱਤ ਉਸੇ ਮੱਝ ਵਾਂਗ ਜਾਣੋ, ਜਿਹਦੇ ਹੱਥ 'ਲਾਠੀ' ਉਹਦੀ 'ਖੁਰਲ੍ਹੀ' 'ਤੇ ਬੱਝਦੀ!

ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਹੀਆ

ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਸਪੇਨ ਦਾ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਸੂਬਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਇਹੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਪੇਨ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨੇ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਸਖਤ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ, ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਸਪੇਨੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਨਜਿਠਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਪੁਖ਼ਤਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਦਸ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਬੰਧੀ ਜਨਮਤ ਵਿਚ 93 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਾਰਲਸ ਪੂਚਦਾਮੋਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰ

ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
ਆਕਸਫੋਰਡ ਬਰੁੱਕਸ ਵਰਸਿਟੀ, ਯੂ.ਕੇ.

ਰਾਜ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਿਆਸੀ ਹੁਨਰਮੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵਕਤ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ, ਤਣਾਓ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸਪੇਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਦਿਆਂ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਜਨਮਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਨਮਤ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਸਪੇਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤਰੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸਪੇਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨੈਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਪੱਖ ਹੋਰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਝ, ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਘੱਟ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕੈਟੇਲਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਉਤਾਵਲੇ ਅਨਸਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁਗ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਆਲਮੀ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਯੂਰਪੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉਭਰ ਰਹੇ ਜਾਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜੋ ਸਰਹੱਦਾਂ ਵਾਹੀਆਂ, ਉਹ ਕੁਝ ਕੌਮੀਅਤੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੱਕ-ਬਜਾਨਬ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਸਲਨ ਕੁਰਦਿਸ਼ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਲੋਕ ਚਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਨ- ਇਰਾਕ, ਇਰਾਨ, ਸੀਰੀਆ ਤੇ ਤੁਰਕੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੰਦਭਾਗਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਕੁਰਦਿਸ਼ ਲੋਕ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕਜੁੱਟ ਕੁਰਦਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਦੇ ਕੁਰਦਿਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਪੱਖੀ ਜਨਮਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਆਸੀ-ਆਰਥਿਕ ਮਾਹੌਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਯੂਰਪ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਯੂਰਪੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂ ਪੂੰਜੀ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਤਕਨੀਕ, ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਬੇਰੋਕ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਇਕਰੂਪਤਾ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਛਾਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਜੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤੀ ਪਛਾਣਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਛੋਟੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖ਼ਿੱਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵੀ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਵਿਹਾਰਕਤਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਆਕਾਰ ਜਾਂ ਆਬਾਦੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਯੂ.ਕੇ. ਨਾਲੋਂ ਰਲੇਵੇਂ ਮਿਟਾ ਕੇ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਭੂ-ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਬਦਲਾਓ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਦਾ, ਜੋ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਊਬੈਕ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਜਨਮਤ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਖ਼ਿੱਤਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਵੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵੱਲ ਭੁਗਤੀਆਂ। ਖੇਤਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਜਨਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜੋ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਟੇਲਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਮਰਥਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ ਜੋ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਕੈਟੇਲਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਸਨ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗੜਬੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੜਬੜੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਨਮਤ ਮੈਡਰਿਡ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪੇਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਚੁਣ ਕੇ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜਨਮਤ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਦਮਨਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਇਹ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ, ਜਾਂ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਧ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ, ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਜਮਹੂਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਉਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੀ ਏਨਾ ਉਚਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਸਪੇਨ ਸਰਕਾਰ, ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੈਟੇਲਾਨ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਟੇਲਾਨ ਖ਼ਿੱਤੇ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਵਾਪਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲਵੇਗੀ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਰੇੜਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਿਰਫ਼ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ (ਈ.ਯੂ.) ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਪੇਨ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੱਲ ਤਾਂ ਸਪੇਨ ਨੂੰ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅੰਦਰੂਨੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸਭਿਅਚਾਰਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਹੀ ਹੱਕ ਬਾਸਕ ਤੇ ਗੈਲਿਸ਼ੀਆ ਖਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਆਸੀ-ਆਰਥਿਕ ਮਾਹੌਲ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਯੂਰਪ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਇਕਰੂਪਤਾ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਛਾਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਜੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੋਟਬੰਦੀ: ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੌਂ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਏਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਲਾ ਧਨ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਮਿਥੇ ਨੇਮਾਂ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਵਧੀਕ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਦਿਲਾਸਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਲੱਕ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਜਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਮਨੀ ਦੀ ਆਦਤ ਪਵੇਗੀ, ਜੋ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਉਂ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤਕ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਆਤਮਜੀਤ
ਫੋਨ: +91-98555-66345

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੜਾ ਲੁਭਾਉਣਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਾਂ ਦੀ 99 ਫੀਸਦੀ ਨਕਦੀ ਵਾਪਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੁਟਕਲਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਆਣੀ ਨੇ ਕਿਲੋ ਮੁਰਗਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਦਿਆਂ-ਚਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਤੀ ਜਦੋਂ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਰਗਾ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਖਾ ਗਈ। ਪਤੀ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਪੂਰਾ ਕਿਲੋ ਸੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੁਰਗਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਕਿਥੇ ਗਿਆ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਭਾਰ ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਰਗਾ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਸਫੈਦ ਰਾਸ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਜੇ ਉਹ ਕਾਲਾ ਧਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸਫੈਦ ਕਿਥੇ ਗਿਆ?

ਬਰਕਲੇ ਇੰਡੀਆ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਾਸਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਦਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਮੰਨੀ। ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੂੰ 'ਜਥੇਬੰਦਕ ਲੁੱਟ' ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, "ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਨਾ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੋਤਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ।" ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇਤਾ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਵੀ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਰਘੂਰਾਮ ਰਾਜਨ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ-ਦਿਖਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ; ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਲ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਕੜੂਆਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਵਾਲਾ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਕਾਲਾ ਧਨ ਤਾਂ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕਰੈਡਿਟ/ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰਿਆ ਕਰੇਗੀ?

ਉਂਜ, ਜਿਹੜੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਾਲਗਿਰ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਰਜਾਤੰਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਨ ਦੇ ਬੈਠੇ। ਚਿਤੂਰ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦਾ 70 ਸਾਲਾ ਰਤਨਾ ਪਿੱਲੈ ਨਕਦੀ ਕਢਵਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਸੀਕਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਦਾ 62 ਸਾਲਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਪੰਵਾਰ ਇਸ ਗ਼ਮ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਧੀ ਦੇ ਧਰੇ ਹੋਏ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨਕਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿੱਦਾਂ ਭੁਗਤਾਵੇਗਾ। ਮੇਰਠ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਬੈਂਕ ਦੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਖਲੋਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਮਰੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ 8 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸਪੀਚ ਸੁਣ ਕੇ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਕਾਲਾ ਧਨ ਚਿੱਟਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 12 ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਣ ਪਏ, ਇਸ ਵੱਡੇ ਬੋਝ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬੇ ਗਏ। 53 ਸਾਲਾ ਬੈਂਕ ਚਪੜਾਸੀ ਤੁਕਾ ਰਾਮ ਪੂਣੇ ਲਾਗਲੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਆਪ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਲਗਾਤਾਰ 12-14 ਘੰਟੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ 56 ਸਾਲਾ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ

ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਗਾਰਡ ਨੇ ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਦੇਖੀ। ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋ ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ, ਸਾਡਿਆਂ ਚੇਤਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ? ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣੀ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝੀ।

ਉਂਜ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਰਿਚਰਡ ਥੇਲਰ ਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੀ ਲੱਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਥੇਲਰ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਨੋਬੇਲ ਜੇਤੂਆਂ ਪਾਲ ਕਰੂਗਮੈਨ ਤੇ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਨੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੋਬੇਲ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਘੂਰਾਮ ਰਾਜਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਲਗਭਗ ਛੱਡ ਕੇ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿੱਪਣੀ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ: "ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਿਮਨਤਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਪੈਦਾਵਾਰ ਡਿੰਗ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਵਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸੈਕਟਰ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਲੜਖੜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।" ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ: "ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ ਹੈ।" ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆਂ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਦੀ ਦਰ 3.7 ਤਕ ਘਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਸਫਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਹਨ ਕੇਨਜ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ; ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੌਣ ਵੰਡਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜੀਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਫੋਰਬਜ਼ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਟਿਮ ਵੌਰਸਟਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 3700 ਬੰਦਾ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਡੰਗਣ ਨਾਲ ਮਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਖਸਰੇ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 6000 ਲੋਕ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਟਿਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 100 ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 6000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖਦਾਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੀ ਦਲੀਲ ਹੋਈ ਕਿ ਜੇ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ 100 ਵੀ ਮਰਨ ਦਿਉ? ਮੌਤ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ, ਪਰ ਟਿਮ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਬਿਮਾਰੀ, ਯੁੱਧ, ਆਤੰਕ, ਨਸਲੀ ਘਿਰਣਾ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਨਸਲਾਂ ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਵਕੂਫੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਸਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਹੇਗਾ?

ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੇਤਾ ਅਰੁਣ ਸ਼ੋਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣੋ; ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: "ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਢਾਈ ਕੁ ਬੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਇਲਹਾਮ ਹੋ ਗਿਆ... ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਦਮ ਹੈ, ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਵੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਦਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਅਸੀਂ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਕਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪੈਣ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਚੌੜੇ ਸੀਨੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਐਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਰਜਾਤੰਤਰ ਵਿਚ ਮਰੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਫ਼ਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ!

ਲੰਗਾਹ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ- ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਿਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਾਈ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ, ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ
ਫੋਨ: +91-99886-44244

ਲਏ ਗਲਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਰਹੇ ਨੇਤਾ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਗਾਹ ਕੋਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇ ਖੋਹਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ 'ਦਲੇਰਾਨਾ' ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਵਉਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਗੀ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਭਰਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਰਾਸ਼ੀ ਘੱਟ ਰਹਿ ਗਈ। ਸੱਤਾ ਤੇ ਬਲਵੰਡ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੁੜ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 15 ਮੈਂਬਰੀ ਕੌਂਸਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਰਵਉਚ ਅਥਾਰਿਟੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਬਜਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਛੇਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਨ ਵਾਲ ਕੱਟਣੇ, ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ, ਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ/ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਤਤਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉਘੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ (ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ) ਤੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ (ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਕਾਰਨ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਆਪ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਏਲਚੀ ਰਾਹੀਂ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਪਰ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉਪਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਬਗੈਰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣਾ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫੀ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2015 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੂੰ, ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਲੈ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ, "ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਰਵਉਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਛੇਕੇਗਾ?"

ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੇ ਪਾਣੀ, ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਰੁੱਖ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

1971 ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੋਸਤ ਬੈਟੀ ਕਾਲਿਨਜ਼ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਬੋਧੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਲੁੰਬਨੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਫਿਲਿਪ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਵੇਲਰੀ ਕੈਨੇਡੀ ਵੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ-ਪੈਟਰੋਲ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਕਾਰ ਮੇਰੀ।

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਖਨਊ, ਸੀਤਾਪੁਰ, ਸਾਹੋਬ-ਮਹੇਤ ਤੇ ਬਸਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਲੁੰਬਨੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਬੈਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਰ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪਤਾ ਦਰਜ ਕਰਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੇਖਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸੀ। ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਸਮਗਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਬਾਗ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਕਪਿਲਵਸਤੂ ਦੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਇਸ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਸਾਦਾ ਜਿਹਾ ਮੰਦਿਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਫੂੰ-ਫਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੰਡਪ ਉਸਾਰਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਥਾਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਲੁੰਬਨੀ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਝੜ ਝੜ ਪੈਂਦੀ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਤੇ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਸੀਮਾ ਉਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਠਮੰਡੂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਬੋਧੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬੋਧੀ ਮੰਦਿਰ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਬੁੱਧ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਲੁੰਬਨੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਓਨੀ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਬੁੱਧ ਗਯਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਾਰਾ-ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਰਕਬਾ ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਾਂਤ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਦੇਸ਼ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ: ਇਕ ਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਲ ਰਕਬਾ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੱਸੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਹੀ ਅੰਕੜੇ ਜਾਣਨੇ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਰਕਬਾ .17 ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਹੈ ਤੇ 1988 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਮਸਾਂ 766 ਸੀ। ਇਕ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ।

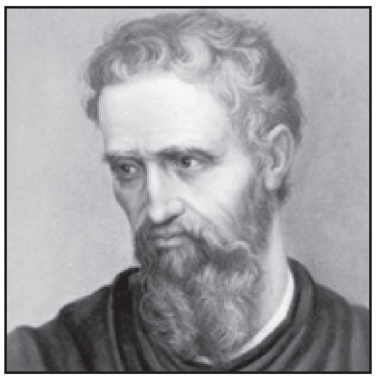

ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੋਮ ਇਟਲੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ। ਵੈਟੀਕਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੈਟੀਕਨ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ ਖਾਸ।

ਰੋਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਇਹ ਰਾਜ ਏਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਿਰਕੇ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਦਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਪੋਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ।

ਵੈਟੀਕਨ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਕੰਧਾਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਸਥਾਨ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਬਦਲਿਆ, ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਮਲ ਕਲਾ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਏਨਾ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਦੀ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੇਂਟਰਾਂ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਤੇ ਰਫੀਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਡੇ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰਜ਼ ਬੈਸਿਲਾ ਤੇ ਸਿਸਟਿਨ ਚੈਪਲ ਹਨ। ਇਥੇ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਕਸ਼ਾ ਗੈਲਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਰਫੀਲ ਤੇ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਥੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮੂਰਤੀਕਾਰਾਂ, ਚਿਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾੜੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਭਾੜੇ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਦੇ ਸੌਨੇਟ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਮਲ ਕਲਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਜਨਮ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਉਹ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਹਾਲੀ ਵੀ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਹਿਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ 495 ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਦੀ ਇਕ ਕ੍ਰਿਤ

ਕਲਾਕਾਰ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਏਨੀ ਮਹਿਮਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਦੀ ਕਲਾ, ਕੰਮ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਿਰ ਤੋਂ ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਇਆ ਗੁਆ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਯੋਗ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਰ-ਮੁਕਰਾਈ ਤੇ ਉਗਰਾਹੀ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦਾ ਬੁੱਤ-ਤਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਚਮਤਕਾਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੋਪ ਪਾਲ ਤੀਜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁੱਤਘਾੜਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੈਟੀਕਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਬੁੱਤ-ਤਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸੰਨ 1536 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸਿਸਟੀਨ ਚੈਪਲ ਦੇ ਗਿਰਜਾਘਰ ਵਿਚ 'ਦੀ ਲਾਸਟ ਜਜਮੈਂਟ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਸ ਨੇ ਕਵੀ ਦਾਂਤੇ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਗੀਤ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ।

ਗਾਈਡ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਕਵੀ ਦਾਂਤੇ ਦਾ ਏਨਾ ਮੱਦਾਹ ਸੀ ਕਿ ਦਾਂਤੇ ਦੇ ਗੀਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਏਨੀ ਉਤਮਤਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਹਾਲੀ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਾਈਕਲ ਐਂਜਲੋ ਨੇ ਕਰੋਪੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਏ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟੀਂਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸਿਰਜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਤਮ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਤਕ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਡਾਕ ਤਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ, ਟਕਸਾਲ, ਸਿੱਕਾ, ਮੁਹਰ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਦੇਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਖ ਭੰਜਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਕੋਹੜੀ ਪਿੰਗਲਾ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਰੋਗ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਬੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੰਬਨੀ ਦੇ ਹਰ ਅੰਬ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੰਬ ਤੋਂ ਵੀ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਕੇ. ਕੇ. ਨੰਦਾ 'ਅਸ਼ਕ')

ਸਹਿਰਾ ਸੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਿਸਬਤ ਹੈ ਮੁਝੇ
ਜ਼ੱਰਾ ਜ਼ੱਰਾ ਹੈ ਮੁਝੇ ਪਹਿਚਾਨਤਾ।
ਹੈ ਵਹੀ ਇਨਸਾਨ ਮਾਲਕ ਕੇ ਕਰੀਬ
ਜੋ ਬਨਾ ਹੈ ਦੂਸਰੋਂ ਕਾ ਆਸਰਾ।
ਸਰ ਝੁਕਾਊਂ ਕਿਸ ਲੀਏ ਦਰ ਪੇ ਤਿਰੇ
ਆਜ ਤਕ ਦੇਖਾ ਨਾ ਤੁਝ ਕੋ, ਹੈ ਸੁਨਾ।

ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਛੱਡੋ, ਦੀਵੇ ਜਗਾਉ

ਦੀਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਲਮਿਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵੰਨ-ਸਵੰਨੀਆਂ ਬਿਜਲਈ ਲੜੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ।

ਦੀਵੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਭਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਦਲੂ ਰਾਮ, ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੀਵੇ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਜਾਣਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਵੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਚੀ ਸੌ ਤੋਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਘਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁੱਟ ਕੇ ਬਾਰੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਭਿਉਂ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਆਟੇ ਵਾਂਗ ਗੁੰਨਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਮੁਲਾਇਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿੰਨੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੱਕ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਵੱਡੇ ਭਾਂਡੇ ਜਿਵੇਂ ਘੜਾ, ਚਾਟੀ, ਕਾੜ੍ਹਨੀ, ਤੌੜੀ ਆਦਿ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਮਿੱਟੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੀਵੇ, ਕਰਵੇ, ਬੁਗਨੀਆਂ, ਕੁਜੀਆਂ, ਚੱਪਣੀਆਂ ਆਦਿ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਿੰਡਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਚੱਕ 'ਤੇ ਦੀਵੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਸੁਕਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਕ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਈਆਂ ਨੇ ਮੋਟਰਾਂ ਵੀ ਲਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੁਕਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵੇ (ਭੱਠੀ) ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਪੱਕ ਕੇ ਰੰਗ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪਕਾ ਕੇ ਫਿਰ

ਆਵੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਗਰਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾ ਮਸਾਂ ਹੀ ਪੈਂਤੀ-ਚਾਲੀ ਪੈਸੇ ਦਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਲਈ ਆਓ। ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ੋਅ ਛੱਪੇ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ-ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਈਏ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈਏ।

-ਬੂਟਾ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ
ਫੋਨ: 91-94171-97395

ਟੱਪੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ

ਦੀਵੇ ਜਗਦੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ।
ਤੈਨੂੰ ਯਾਰਾ ਮਿਲਣੇ ਦੇ
ਨਿੱਤ ਸੁਪਨੇ ਪਾਲੀ ਦੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਏ।
ਜੇ ਰੱਬਾ ਸਾਨੂੰ ਤੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਂ
ਦੀਵਾਲੀ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਏ।

ਬੂਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖ ਸੌਣਾ ਏ।
ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਿੱਤਰੋ
ਘਰ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੇ ਆਉਣਾ ਏ।

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ,
ਮਿਲ ਕੇ ਮਨਾਓ ਸਾਰੇ
ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਦੁਖੀਆਂ ਨੇ।

ਦੀਵਾਲੀ ਰਲ ਕੇ ਮਨਾਵਾਂਗੇ।
ਕਰਜੇ ਸਾਰੇ ਲਾਹ ਮਿੱਤਰਾ
ਫਿਰ ਘੁੰਮਣ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਘਰ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਨੇ,
ਸਜਾਉਣ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਲੋਕੀਂ
ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਆਏ ਨੇ।

ਦੀਵਾਲੀ ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ।
ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ।

ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਲਿਖਾਰੀਆਂ 'ਤੇ।
ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਜੋ ਜੂਆ ਖੇਡਦੇ
ਆਉਂਦਾ ਤਰਸ ਜੁਆਰੀਆਂ 'ਤੇ।

ਚੰਨ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਏ।
ਸਰਹੱਦਾਂ ਦਿਆਂ ਰਾਖਿਆਂ ਨੂੰ
ਦਿਲ ਸੱਜਦੇ ਕਰਦਾ ਏ।

ਯਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਪੱਕੀ ਲੱਗਦੀ।
ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਭਰਮ ਟੁੱਟੂ
ਅਜੇ ਅੱਖ ਉਹਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਲੱਗਦੀ।

ਅੱਜ ਪਰਸ ਉਹਦਾ ਭਾਰੀ ਏ।
ਦੀਵਾਲੀ ਉਤੇ ਲੈ ਦੇ ਮੁੰਦਰੀ
ਅਸਾਂ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰੀ ਏ।

ਹੱਥ ਪੋਟਲੀ ਲੀਰਾਂ ਦੀ।
ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੇ ਰੱਬਾ
ਝੋਲੀ ਭਰਦੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ।

ਦੀਵਾਲੀ ਸੱਚੀ ਬੜੀ ਨਿਆਰੀ ਏ।
'ਭੱਟੀ' ਮਰਜਾਣੇ ਦੀ
ਮਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਏ।

ਸੱਚੀਂ ਮੇਲ ਕਰਾਈਂ ਵੇ ਰੱਬਾ
ਚਿਰਾਂ ਦਿਆਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਨੂੰ
ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਮਿਲਾਈਂ ਵੇ ਰੱਬਾ।

-ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ
ਫੋਨ: 91-98729-89193

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਲੱਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਂਵਦੇ ਨੇ
ਸਾਡੇ ਭਾਅ ਦੀਆਂ ਲੋਕੋ ਕਾਹਦੀਆਂ ਦੀਵਾਲੀਆਂ।
ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ 'ਕੱਲੇ, ਸਾਡਾ ਢੋਲ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਇਆ
ਸਾਡੇ ਭਾਅ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸੱਭੇ ਰਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਕਾਲੀਆਂ।

ਲੋਕੀਂ ਪਏ ਗਾਉਂਦੇ ਅੱਜ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਵੇ,
ਅਸੀਂ ਗਮਾਂ ਨਾਲ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤ ਵੇ।
ਚੱਲਣ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਉਤੇ ਦੁਨਾਲੀਆਂ...।

ਢੋਲ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਘਰ ਸੁੰਨਾ ਸੁੰਨਾ ਲੱਗਦਾ,
ਹਾਰ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਾਨੂੰ ਮੂਲ ਨਹੀਂਓਂ ਫੱਬਦਾ।
ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾਣ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ...।

ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੇ, ਰੱਖੀ ਦਿਲ 'ਚ ਉਡੀਕ ਵੇ,
ਛਿਪ ਗਿਆ ਦਿਨ, ਮੁੱਕੀ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵੇ।
ਬੈਠੇ ਆਂ ਉਦਾਸ, ਰੀਝਾਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਢਾ ਲਈਆਂ...।

ਆਉਂਦੀ ਏ ਬਿੜਕ ਕੋਈ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾ ਗਿਆ,
ਲੱਗਦਾ ਏ ਮੈਨੂੰ 'ਮਾਹੀ ਲੰਮਿਆਂ ਦਾ' ਆ ਗਿਆ।
ਪੂਰੀਆਂ ਨੇ ਹੋਈਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ।
ਸਾਡੇ ਭਾਅ ਦੀਆਂ ਲੋਕੋ ਕਾਹਦੀਆਂ ਦੀਵਾਲੀਆਂ।

-ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਲੰਮਿਆਂ ਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 91-99143-64728

ਦੀਵਾਲੀ

ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ
ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਵਲੈਤ ਗਿਆ ਨਾ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ
ਜਿਵੇਂ ਸਵਰਗੀਂ ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜੋ
ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਪਰਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਸੀ ਜੋ
ਇੰਡੀਆ ਪਰਤ ਕੇ ਬਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਸੀ ਜਿਹੜਾ
ਛੋਲੇ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਪੈਨ ਸੀ ਤੋਹਫਾ
ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਨਾ ਖਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਘੰਟਾਲ ਸੀ
ਲੱਥੇ ਲੱਥਾ ਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।
ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਬਾਬਾ
ਕੈਦ 'ਚ 'ਗਿੱਲ' ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

-ਜੁਗਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਸੌਰਕ
ਫੋਨ: 704-257-6693

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

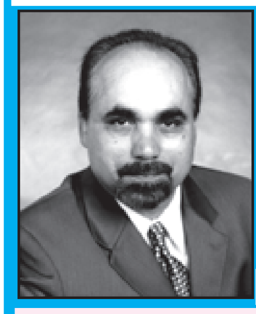

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

**Refinance up to 125% value of the house.*

•Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only. •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Now Open

Indiana
1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327. 70
Exit 137
Diesel/Gas

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ...
ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...

ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ !

ਸਹੂਲਤਾਂ
- ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
- ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ
- Liquor, Beer & Wine
- truck repair, new showers, scale.

Free Buffet over 100 gallons
open 6am to midnight

Phone: 765-478-6300

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai **Cell:734-644-1010** Office:734-747-4298

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਦੀ ਤੰਗੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੈਸ਼ ਫਲੋ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਲੋਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਫਰੇਟ ਬਿਲ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ, ਤੁਰੰਤ ਅਦਾਇਗੀ ਪਾਓ।

*ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ
*ਇਕ ਵਾਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ

Rates as low as 2.0%

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਪਾਲ ਫੋਨ 1-800-705-3863

Trucking Companies-Improve Your Cash Flow

*Low Rates *One-Time Discounts *No Minimums

Call Paul at 1-800-705-3863

www.Transportationfunding.com

Transportation Funding Group, Inc.

Minneapolis , MN 55426

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਹੈ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਰਾਜ ਸਿਆਨ

Your Neighborhood Realtor

Real Estate One®

Cell: 734-725-9380
734-890-1767
RajSyan@realestateone.com
www.rajsyan.com

REALTOR® EQUAL HOUSING LENDER

217 W. Ann Arbor Rd., Ste.# 102,
Plymouth, MI 48170

Raj Syan, Realtor

ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਇਥੇ ਵੈਟਰਨ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਇੰਟਰਫੇਥ ਫੇਅਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਮੌਸਮ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੂਥ ਲਾਏ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਪਿਛੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਲੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਨਸਲ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਆਦਿ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਔਰਤ ਅਤੇ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਪਲੇਨਫੀਲਡ, ਫਿਸ਼ਰ, ਨੋਬਲਸਵਿਲ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਤੋਂ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ। ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਨੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਗਰੀਨਵੁੱਡ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਆਏ ਸਿੰਘ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੋਲਿਆਂ, ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਾਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾਏ ਦੁਮਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਛਪਾਇਆ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਹੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫੋਨ: 317-702-5541 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ: ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ 2015 ਵਿਚ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਰੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ 3 ਘੰਟੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਤੇ ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਾਲੀ ਝੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜਣਗੇ, ਪਰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। 21 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ 2 ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਗੇ। ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਿੱਖਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ 'ਮੁਕਤੀ' ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ: ਅਖੰਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ 'ਮੁਕਤ' ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਥਾਪਣ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲਈ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੰਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇਗਾ। ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਰਗੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਗੇ।

ਰਣਜੀਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪਰਮਰਾਜ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਤੋਂ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੇਅਬਦੀ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ 14 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੈਡਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੱਖਣੀ ਸੂਡਾਨ 'ਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਥਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ 'ਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਸ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ਼

ਪੰਚਕੂਲਾ: ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੇ 25 ਅਗਸਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਬੂਲ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀ ਗੋਦ ਲਈ ਧੀ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਡੇਢ ਹਫਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੁੱਪ ਤੋੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸਥਿਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ 'ਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਹੁਣ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੀ ਗੁੱਥੀ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਪਾਪਾ' ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਰਲਾ...

ਸਿਰਸਾ: ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਅੰਬਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ 'ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੀ। ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਕੱਢੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਪਾ (ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ) ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅੰਬਾਲਾ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਸਮਝਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਹਤਕ ਦੀ ਸੁਨਾਰੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮਹਿਲਾ ਵਾਰਡਨ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬੱਸ 'ਪਾਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿਓ' ਦੀ ਰਟ ਲਾਈ ਰੱਖੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ॥
ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੈਲਾਟਾਈਨ

ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

3 ਨਵੰਬਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ

ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 6:30 ਤੋਂ 7:15 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 7:15 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 9:00 ਵਜੇ

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ 7:15 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 7:15 ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

4 ਨਵੰਬਰ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਸਵੇਰੇ 5:30 ਤੋਂ 6:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 6:00 ਤੋਂ 7:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਤੋਂ 9:00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਤੋਂ 7:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮ 7:00 ਤੋਂ 7:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 7:30 ਤੋਂ 8:15 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 8:15 ਤੋਂ 9:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

5 ਨਵੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 7:30 ਤੋਂ 9:15 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸਵੇਰੇ 9:15 ਤੋਂ 9:50 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਵੇਰੇ 9:50 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਤੋਂ 11:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਤੋਂ 1:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ 1:00 ਤੋਂ 1:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਸ ਮਾਣੋ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਸਰਵਣ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੋ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੇ

ਦਾਸਰੇ: ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

SIKH Religious Society
PALATINE GURDWARA

Sikh Religious Society

1280 Winnetka St., Palatine IL 60067 Phone: (847) 358-1117
www.srschicago.org e-mail:contactus@srschicago.org

ਹਰੀ ਓਮ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਹਰੀ ਓਮ ਮੰਦਿਰ, ਮੈਡਾਈਨਾ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਥੇ ਮੈਡੋਜ਼ ਕਲੱਬ, ਰੋਲਿੰਗ ਮੈਡੋਜ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਮਨੋਰੰਜਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵੀ ਮਾਣਿਆ। ਹਰੀ ਓਮ ਮੰਦਿਰ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਿਲਣੀ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਦੀਵਾ ਬਾਲਣ ਦੀ ਰਸਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਰਸਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ, ਐਫ ਆਈ ਏ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਐਮ ਏ ਐਫ ਐਸ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਹਰੀ ਓਮ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਟਰਸਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਗਾਰਡੀਅਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰ ਸੁਗਾ ਬਿਲਡਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਸਬੀਰ ਸੁਗਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਫੰਡਰੇਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨਿਲ ਸਕਸੇਨਾ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਐਲੀਵੇਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਲੈਵਲ ਹੋਣਗੇ, ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹਾਲ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬੇਸਮੈਂਟ ਤੱਕ। ਟਰਸਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਤਪਾਲ ਸਲਵਾਨ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ

ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਤਿਲ-ਫੁਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਟੀਚੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਮਲਹਾਰ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਦੇ ਰੋਹਿਤ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਵਧੀਆ ਪਿੜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਰੋਹਿਤ ਪਾਰਿਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿ ਗਾਇਕਾ ਨੀਪਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਗੀਤ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਕੀ-ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਆਸਿਫ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਤੇ ਤਬਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਲਾਲ ਵਿਆਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਢੋਲ 'ਤੇ ਡੰਗਾ ਸੰਪਤ ਡੋਮਾ ਨੇ ਲਾਇਆ। ਹਰ ਗੀਤ 'ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾ ਵਜਾ ਹਾਲ ਗੂੰਜਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਨੀਪਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੈਰ ਰਵਾਇਤੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਨੀਪਾ ਅਤੇ ਰੋਹਿਤ ਪਾਰਿਖ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਮੋਨਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਾ ਵਡੇਰਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਨੱਚਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਆਏ। ਚੁਟਕੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡਾਂਸ ਫਲੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਜੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤਾਲ 'ਤੇ ਨੱਚਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੂਬ ਅੱਡੀਆਂ ਥਿਰਕਾਈਆਂ।

ਹਰੀ ਓਮ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮਿਸਾਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਟਰਸਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਤਪਾਲ ਸਲਵਾਨ ਨੇ ਅਜੇ ਘਈ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਭਜਨ ਆਦਿ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਢੋਲਕ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਪਲੇਕ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਦੂਜਾ ਸਨਮਾਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਪਰਦੇ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਗੀਤਾ ਵਡੇਰਾ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਪਨ ਵਡੇਰਾ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਰੌਣਕਾਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ਡੈਲਸ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ): ਸਥਾਨਕ ਡੀ. ਐਫ. ਡਬਲਿਊ. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਲੰਘੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਨਾਰਥ ਟੈਕਸਸ ਦੀਆਂ

ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਟੈਕਸਸ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਕਲਾ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ। ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਡੈਲਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿਆਟਲ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰੋਇਲ ਕਿੰਗ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਰਹੀ। ਬੈਸਟ ਰੇਡਰ ਦੁੱਲਾ ਬੱਗਾ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਸਟਾਪਰ ਚੰਨਾ ਭੇਟਾਂ ਰਹੇ। ਕਬੱਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਚੇਅਰ ਅਤੇ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਬਰੈਟੀ ਗਿੱਲ, ਮੋਹਣ ਸਿਆਟਲ, ਛਿੰਬਾ ਬਿਆੜਾ, ਕਾਬਲ ਗਿੱਲ, ਰੈਫਰੀ ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ, ਕੋਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੈਫਰੀ ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ ਨੂੰ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ-ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ-ਹਿਊਸਟਨ ਬ੍ਰਦਰਜ਼। ਮੈਨਜ਼ਫੀਲਡ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਕਬੱਡੀ ਫਸਟ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੂਗਰਲੈਂਡ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਹਿਊਸਟਨ ਵਲੋਂ ਸੈਕਿੰਡ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਹਰਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ।

ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲੀਆ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ-ਪਟਿਆਲਾ ਗਰੁਪ, ਜਗਜੀਤ ਮਾਂਗਟ, ਬੌਬੀ ਸੰਧੂ, ਗੋਲਡੀ ਕਾਲੀਕੇ, ਲਾਡਾ ਮਾਨ, ਰੁਪੀ ਭਾਈ; ਪਰਾਉਡ ਸਪਾਂਸਰ ਗੁਰਦੇਵ ਹੇਅਰ, ਆਨਰੇਬਲ ਗੈਸਟ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਰੀਫ, ਆਨਰੇਬਲ ਸਪਾਂਸਰ ਰੰਧਾਵਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼; ਪਰਾਉਡ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਸਪਾਂਸਰ ਢੇਸੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਘੇੜਾ, ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰੀਟੇਜ ਗਰੁਪ

ਵਾਇਲੀ, ਜਗਤਾਰ ਵਿਰਕ, ਹੈਪੀ ਬਰਾੜ, ਰਣਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਵਿੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਰਵੀ ਚੀਮਾ, ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਪੱਡਾ ਹਿਊਸਟਨ, ਬੁੱਟਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਹਿਊਸਟਨ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਗਰੁਪ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਬਗਲੀ, ਹਰਦੀਪ ਗੁਰਨਾ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਬਗਲੀ, ਹਰਜੀਤ ਬਗਲੀ, ਬਿੰਦ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਸੁਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦ, ਰਾਜੂ ਬਿੰਦ, ਬੌਬੀ ਬਰਾੜ ਹੈਸਟਨ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਪੈਨੀ ਸਿੱਧੂ, ਰਾਜਾ ਸੰਧੂ, ਬੌਬੀ ਭੰਗੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਮੱਟੂ, ਰਤਨ ਸਿੱਧੂ ਸੰਨੀ, ਈਸਟ ਡੈਲਸ ਗਰੁਪ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਬੜਿਆਲ, ਪਰਦੀਪ ਗਰਚਾ, ਲਾਲੀ ਸੰਧੂ ਤੇ ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ। ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ-ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੂਚ, ਬੱਬੂ ਡੁਮਛੇੜੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਜੀਤ ਚੀਮਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਛਿਆਣਾ, ਮਨੋਹਰ ਮਾਨ, ਆਰ. ਬੀ. ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਅਮਨ ਸਿੱਧੂ ਹਿਊਸਟਨ,

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਡੀ. ਐਫ. ਡਬਲਿਊ. ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ: ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹਿੱਤਪਾਲ ਸੰਧਰ, ਪਾਲ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਬੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਪੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਲੱਕੀ ਪੰਨੂ, ਰਾਜੂ ਹੀਰ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਬੈਂਸ। ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ-ਮੰਡਾਰਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਰੁਣ ਪਲੇਟ, ਬੱਚਾ ਤਿਵਾੜੀ, ਜਸਵੰਤ ਔਲਖ, ਜਗਦੀਸ਼ ਭਿੰਡਰ, ਅਮਨ ਚਾਹਲ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ, ਵਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਵੇਕ ਦੁੱਗਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਸੰਦੀਪ ਕੰਗ, ਮਾਨ ਸੋਡੀ, ਜੀਤ, ਜੱਸੀ ਮੰਡਾਰਾ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਮਰਫੀ, ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਲਾਡੀ ਜੱਜ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ।

ਡੀ. ਐਫ. ਡਬਲਿਊ. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੂਚ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਮਛਿਆਣਾ, ਸੋਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੈਨੀ ਸਿੱਧੂ, ਸਰਬਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਸੰਦੀਪ ਕੰਗ, ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜੂ ਹੀਰ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੀ, ਸੋਹਣ ਪਾਬਲਾ, ਜੋਗਾ ਸੰਧੂ, ਜੱਸੀ ਚਾਹਲ, ਕੋਚ ਸ਼ੇਰੇਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਗਾਰਲੈਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵਿੱਢੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ

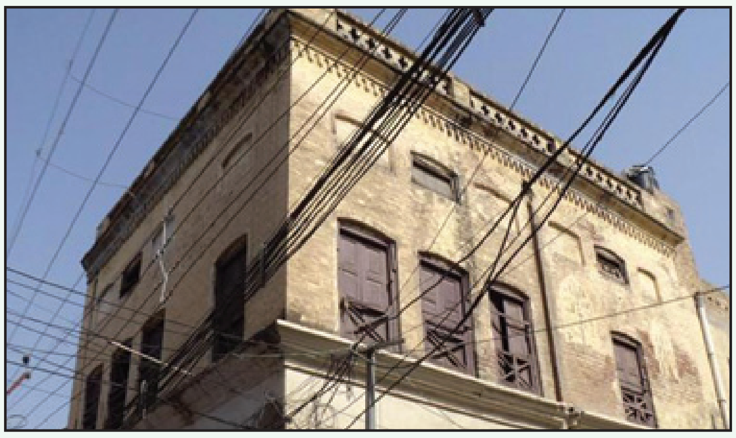

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਤੂੜੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਨਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਸੀ. ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 17 ਅਕਤੂਬਰ 2016 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਕਤ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਐਲਾਨਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਉਪਰੰਤ ਉਕਤ ਦਫਤਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਫਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਸੁਪਨਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏਗੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ 'ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਪਨਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਢੁਕਵੇਂ ਬੋਲੀਕਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲੀਏ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਵਿਚ 'ਟਰਫ (ਘੋੜ-ਦੌੜ) ਕਲੱਬ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੱਤੇਵਾੜਾ ਸਥਿਤ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਲਗਭਗ 171 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਲਈ ਬਣਨ ਵਾਲੇ 'ਰੇਸ ਕੋਰਸ' ਵਾਸਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੋਲੀਆਂ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਬੋਲੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਿਹਾ।

ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ (ਪੀ.ਆਈ.ਡੀ.ਬੀ.) ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੌੜ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫੀਸ, ਉਥੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਰੈਸਤਰਾਂ, ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ ਆਦਿ ਤੋਂ ਮਾਲੀਏ ਵਜੋਂ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਦੌੜ-ਪੱਟੀ ਦੁਆਲੇ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੈਠ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ (ਬੁਕੀਜ਼) ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ, ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਨਾ ਜਨੂੰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ 'ਪੰਜਾਬ ਘੋੜ-ਦੌੜ ਐਕਟ-2013' ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿਵਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਪੰਜਾਬ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2 ਫਰਵਰੀ 2015 ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ ਬੋਲੀਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ।

ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਘੋੜ ਦੌੜ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਟੈਂਡਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਟੈਂਡਰ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 2 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 27 ਫਰਵਰੀ 2015 ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਤਰੀਕ ਵਧਾ ਕੇ 23 ਅਪਰੈਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 18 ਮਈ, ਫਿਰ 16 ਜੂਨ ਅਤੇ ਫਿਰ 16 ਜੁਲਾਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਢੁਕਵੇਂ ਬੋਲੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ।

ਮੂਰਥਲ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ

ਜਾਟ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਨੌਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਜਾਟ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਮੂਰਥਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਾਂਡ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਮਿੱਤਰ ਵਕੀਲ ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਖੁਦ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲੀ ਸੀ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਵਿਜੇ ਵਰਧਨ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਅਸ਼ੋਕ ਖੇਮਕਾ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਵਰਧਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਵਰਧਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ (ਸਾਬਕਾ) ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੂਰਥਲ ਵਿਚ ਨੌਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਵਰਧਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦਰਮਿਆਨ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਵਰਧਨ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਵਰਧਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂਰਥਲ ਦੇ ਸੁਖਦੇਵ ਢਾਬੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਸੀ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਅੱਗੇ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਢਾਬਾ ਮਾਲਕ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ' ਬੋਲੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਤਾਰਿਕ ਅਨਵਰ ਨਾਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਅਲੀ ਆਡੀਓ ਟੇਪ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਖ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਥਲ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਲੰਗਰ ਇੰਚਾਰਜ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲੰਗਰ ਇੰਚਾਰਜ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰ ਇੰਚਾਰਜ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਆਰਟਰ 'ਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ।

ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਨਿੱਤਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਥਾਈਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕੀਤੇ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਬੱਸਾਂ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ, ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ?

ਇਸ 'ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੇਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਰਗੜੇ ਲਾਏ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਾਲੀ-ਪੰਜਾਹ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਪਿੱਛੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਸਬੰਧੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਉਤੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਰੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਾਰਟੀ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲੰਘੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 15 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਮਟ ਗਿਆ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਤੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾਉਣ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲਾਮਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰਾਂ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਕੇ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰਾਂ ਉਪਰ ਕਾਲਖ ਪੋਚਣ ਦਾ ਗੁਪਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਵੀ ਯੂ.ਟੀ. ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡਾਂ ਉਪਰ ਕਾਲਖ ਪੋਚਣ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਮੀਲ ਪੱਥਰਾਂ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੜਕੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਯੂ.ਟੀ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖੇ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਾਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ

ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਲ ਪੱਥਰਾਂ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਤੀਸਰੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਣ ਪੱਤਰ ਭਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੜਕੀ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ

ਲਾਹੌਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉ ਤਹਿਰੀਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਰੱਖ ਕੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜਗੜ੍ਹ, ਲੁਕਾਈ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਂਝ ਸੰਗਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਸੰਗਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬੀ ਬੋਰਡ, ਕੁਕਨੂਸ ਲਾਇਲਪੁਰ, ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸੋਸ਼ਲ ਮੂਵਮੈਂਟ ਆਦਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਦਰ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਿਕ ਜਟਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਨਜ਼ਮੀ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੁਕਾਈ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜ਼ਮੀਲ ਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਯਾਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਧੱਕੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਵਧ ਰਹੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹ-ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਈਨ-ਬੋਰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾਏ ਜਾਣਾ ਯਕੀਨ ਬਣਾਉਣ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹ-ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਈਨ-ਬੋਰਡਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਗੁਰਮਿਹਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਆਗੂ ਚੁਣਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਗੁਰਮਿਹਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਟਾਈਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਨੈਕਸਟ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 10 ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਲੀ ਗੁਰਮਿਹਰ ਕੌਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਗੁਰਮਿਹਰ ਕੌਰ ਨੇ ਟਾਈਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਾਰਗਿਲ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਧੀ ਗੁਰਮਿਹਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਊਰਜਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਆਮ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਮ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਮੁੜ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਿਹਰ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਏ.ਬੀ.ਵੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਮਿਹਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਾਈਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਿਹਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ।

ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ ਗੁਰਮਿਹਰ: ਗੁਰਮਿਹਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸੰਕਟ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਜੜ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਕੋਲ ਨਾ ਰੋਟੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਮਕਾਨ ਹੈ।

TRUCK STOP 40
SAYRE, OK 73662
ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮਕੈਨਿਕ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ: 832-512-7172
580-447-9366

OM Transportation INC &
Nand Freight Brokerage Plainfield, IL

Owner operators & Company Drivers
Wanted! Valid CDL class A license
for local, regional & OTR work
Van & Reefer
omtrans1@yahoo.com
Manminder Heer: 630-709-5331 | Onkar Heer: 630-396-0777

ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਨਾਗਪੁਰੀ ਚਸ਼ਮਾ

'ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਨਾਗਪੁਰੀ ਚਸ਼ਮਾ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ, ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਅਖਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਬਾਰੇ ਇਕ ਵੀ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਬਗੈਰ, ਸਿਰਫ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਹੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਲਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਸਿੱਧੀ ਚੋਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਦੀ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਇਸ ਕੱਟੜ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪਰਦੇ ਲਾਹ ਸਕਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦੇਵੀ ਯਸ਼ੋਧਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ 'ਐਂਪਾਇਰ' (ਸਾਮਰਾਜ) ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੁਸਤਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ 'ਇਤਿਹਾਸਕ' ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ। ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਲਾ ਜਾਂ ਚੋਲ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਇਸੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਵਿਜੈਨਗਰ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਰਲ-ਗੱਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਲ ਰਾਜ ਘਰਾਣਾ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਰਾਜਵੰਸ਼ ਸਮਰਾਟ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਮਗਰੋਂ ਤੀਜੀ ਸਦੀ ਈਸਾਪੂਰਵ ਵਿਚ ਉਦੈ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਤਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਤਕ ਚੋਲ ਸਾਮਰਾਜ, ਸਾਮਰਾਜ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਰਿਆਸਤ ਤਕ ਸਿਮਟਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਘਰਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਅਜੋਕੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤਕ ਆਪਣਾ ਹਕੂਮਤੀ ਪਸਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਅਸੀਂ ਉਤਰ ਭਾਰਤੀ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਵਾਕਫ਼ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰਾਜਾ ਰਾਜੇਂਦਰ ਚੋਲ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਏਨੀ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਉਘੇ ਇਤਾਲਵੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜਾਰਜੀਓ ਐਗਮਬੇਨ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ, "ਚੋਲ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ: ਰਾਜ (ਹਕੂਮਤ) ਕੋਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਰਨ ਨਾ ਦੇਵੇ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਕੋਲ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਦਰੁਸਤ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਵਰਤੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਰਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਸੀ? ਕੀ ਇਸ ਨੇ ਵਸੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਜਦੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਰਤਾ, ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧ, ਸਮਾਨਤਵਾਦੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਚੱਜਤਾ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਵੀ ਪਰਜਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

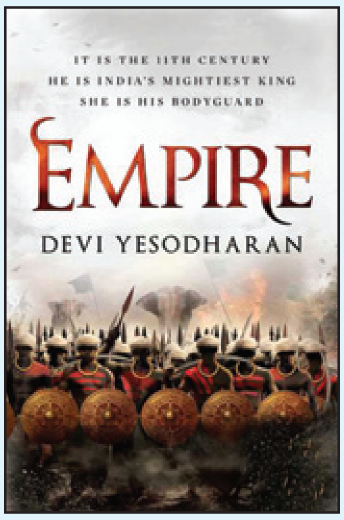

ਦੇਵੀ ਯਸ਼ੋਧਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ 'ਐਂਪਾਇਰ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ (ਉਪਰ)।

ਹੈ। ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਸਮਰਾਟਾਂ ਨੇ 12ਵੀਂ-13ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਹ ਪੋਪ ਤੇ ਹੋਰ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਦੂਰ ਧੱਕਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਰੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਜਾਂ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਅਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੋਪ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪੇ ਬਿਸ਼ਪਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੜਬੜਾ ਗਿਆ।

ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਲ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵੀ ਰਾਜ ਘਰਾਣਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜੋ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਦਬਦਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਗ਼ੁਲਾਮਸ਼ਾਹੀ ਘਰਾਣਾ ਇੱਕ ਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ, ਖਿਲਜੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਿਜ਼ 30 ਸਾਲ ਰਿਹਾ। ਤੁਗ਼ਲਕਸ਼ਾਹੀ 90 ਸਾਲ ਛੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲੀ। ਦਰਅਸਲ, ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਪੰਜ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਦੈ ਤੇ ਅਸਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ।

ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਜ਼ਹੀਰੂਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਬਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਰਕੰਦ ਵਰਗੇ 'ਤਹਿਜ਼ੀਬੀ ਮਰਕਜ਼' ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਉਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਫ਼ਨਾ ਖੰਡਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬਰ ਨੇ 'ਜਮਕਰ ਮੁਗ਼ਲ ਚੜ੍ਹਾਇਆ' ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਆਸਿਆ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ (1526-30) ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਉਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੰਸ ਦੀ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇਗੀ। 'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ' ਵਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਸਿਰਫ਼ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਾਬਰ ਮਹਿਜ਼ 47 ਸਾਲ ਜੀਵਿਆ; ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਹਮਾਯੂੰ 48 ਸਾਲ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਹ 15 ਸਾਲ ਹਿੰਦ ਤੋਂ ਜਲਾਵਤਨ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ, ਐਗਮਬੇਨ ਵਾਲੇ ਅਸੂਲ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰਦੇ ਰਹੇ।

ਇਸ ਬੁਨਿਆਦ ਨੇ ਜਲਾਲੂਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਕਬਰ ਨੂੰ 49 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ, ਨੁਰੂਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ 'ਜਹਾਂਗੀਰ' ਨੂੰ 22 ਸਾਲ, ਸ਼ਹਾਬੂਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਖ਼ੁੱਰਮ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨੂੰ 30 ਸਾਲ ਅਤੇ ਮੁਹੀਓਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਲਮਗੀਰ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 48 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਹਿੰਦ ਦੇ ਮਰਤਬੇ ਉਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਚਿੰਤਕ ਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਕੀਲ ਬਿਲਗਰਾਮੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਰ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਕੁਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 11ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇਸਲਾਮੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਇਮਾਮ ਗ਼ਜ਼ਾਲੀ ਦੇ ਕਥਨ 'ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੈ' ਦਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਿਆਂ 'ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ' ਨਹੀਂ ਉਪਜਣ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਮੱਧਯੁਗੀ ਹੁਕਮਰਾਨ, ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਦੇ ਉਸਰਈਏ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲਿਆ, ਤੱਤ-ਫ਼ੱਟ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲੈਣ ਦੇ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ, ਮਜ਼ਹਬ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਜ਼ਹਬੀ ਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਮਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ, ਖ਼ਲਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤਾਣੇ-ਪੇਟੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹੋ ਸੁਨੇਹਾ ਸਾਡੇ ਅਜੋਕੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੇ ਸਬਕ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਗਪੁਰੀ ਚਸ਼ਮਾ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਬੰਦੇ ਵਿਚੋਂ 'ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਬੰਦਾ' ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਖ਼ਸ਼ੇਗਾ?

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 28 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-296

ਧਰਮ-ਕਰਮ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੇ ਤਣਿਆਂ ਤਾਣਾ।
ਰੀਝਾਂ ਮਾਰੇ ਦਾਨੀ ਤੱਕੇ, ਭੋਲਾ ਬਚਪਨ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-294

ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਵਾਲਾ 'ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ'
ਬਾਬੇ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪੁਰਾਣੀ ਏ।
ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਰੀਤ
ਸਦਾ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿਣੀ ਏ।
ਇਰਾਕ, ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼
ਕਦੇ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ।
ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣਾ
ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇਹੀ ਸਲੀਕਾ ਏ।
ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੋਵੇਂ
ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਏ।
ਤੱਕ ਤਸਵੀਰ ਭੁਝੰਗੀ ਵਾਲੀ
ਹੋਇਆ ਹੌਸਲਾ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਏ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਮਿਨੀਸੋਟਾ
ਫੋਨ: 408-912-3438

ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ,
ਛੋਟਾ ਸਰਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਵਰਤਾਰਾ।
ਸਾਂਝਾ ਲੰਗਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ,
ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹੂ ਇਹ ਭੰਡਾਰਾ।
ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਜਦ ਲੱਗ ਜਾਏ ਜਾਗ,
ਸੁੱਤੇ ਜਾਗਣ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਭਾਗ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੂੰਹ ਗਰੀਬ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ,
ਮਾਪਿਆਂ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ।
ਨਾ ਇੱਥੇ ਵੈਰੀ, ਨਾ ਹੀ ਬਿਗਾਨਾ
ਇਹ ਗੱਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਮਝ ਆਈ।
ਕਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ,
ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ, ਇਸਾਈ।
ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਹੀ ਲਗਦਾ ਮੇਵਾ,
ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਜਾਵੇ ਵਰਤਾਈ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 91-94176-49275

ਵੱਡਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭੁਝੰਗੀ,
ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਾਲਾ ਵਰਤਾਵੇ।
ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਤੱਕੇ ਦੁਨੀਆਂ,
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਦ ਲੰਗਰ ਲਾਵੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ
'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਭਰਿਆ।
ਬਾਬੇ ਦਾਦੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਹੋ ਕਮਾਈ
ਮੇਰੀ ਰਗ ਰਗ 'ਚ ਸਿੱਖੀ ਸਮਾਈ।
-ਕੈਲਾਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਨੰਗਲ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ

ਧੰਨ ਭਾਗ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ
ਜਿਹੜੇ ਜੁੜਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ।
ਗੁੜ੍ਹਤੀ 'ਚ ਮਿਲੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਕਰਨੀ ਬਿਨਾ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਨਾਲ।
ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣਾ, ਸਾਂਝੇ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣੇ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ।
ਨਫਰਤ ਦੀ ਭੱਠੀ 'ਚ ਭੁੱਜ ਰਹੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਕਰੇ ਸ਼ਾਂਤ,
ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਨਾਲ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ
ਫੋਨ: 91-98784-69639

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ
ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਤਾਈਂ ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ।
ਸਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ
ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ।
ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ
ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ।
ਬੜੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ
ਕਲਯੁਗ 'ਚ ਬੰਦਾ ਪੈਸੇ ਦਾ ਤ੍ਰਿਹਾਇਆ।
-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ 293

ਦਾਦਾ ਪੂਰਾ ਸਿੱਖ ਸਜਿਆ,
ਪੋਤੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸਿਰ ਜੂੜਾ।
ਪੋਤਾ ਜਾਵੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ
ਸਕੂਲੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਊੜਾ।
ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਲੈ ਪੁੱਤਰਾ ਰੱਜ ਕੇ
ਪਰ ਰਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪੂਰਾ।
ਹਰ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਈਂ
ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਅਧੂਰਾ।
ਮਗਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲੱਗ ਕੇ
ਨਾ ਬੱਚਿਆ ਕਟਾਈਂ ਕੇਸ।
ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਛੱਡ ਕੇ
ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਵਟਾ ਲਈਂ ਭੇਸ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਉਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਬੌਣੇ ਲੋਕ

ਨੋਕ-ਝੋਕ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ
ਫੋਨ: 510-415-3315

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਇਉਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, 'ਲੈ ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੋਣੈ!' ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਨੀ ਪੇਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸਮਝਦੈ, 'ਸੁਆਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਐ 'ਕੱਲਿਆਂ ਦੀ।' ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਅੱਧਾ ਜੁਆਕ ਹੋ ਜਾਂਦੈ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਜੂ, 'ਬੇਬੇ ਢਿੱਲੀ ਮੱਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਪੇਕੇ ਜਾ ਆਉਂਦੀ, ਮਾਪੇ ਕਿਹੜਾ ਲੱਭਦੇ ਨੇ?' ਤੰਗ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੀਰ ਫਿੱਟ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਜਿਮ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਮਨੁੱਖ 'ਲੁੱਕ' ਨੂੰ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਐ। ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਪਰ ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਥਣੇ ਠੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਰਗੀ ਬੋਤਲਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਪਤਨੀਵਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਦੇਰ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤਦੀ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੱਕ ਛਿੱਕ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਇਕ ਸੀ ਰਾਜਾ ਇਕ ਸੀ ਰਾਣੀ' ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਤਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਰਾਜੇ ਗੱਦੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੌਸਮ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਤਾਂ ਚਲੋ ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਖੁਰਾਕਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਾਮ ਵਧਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਅਤੇ ਬੇਕਾਬੂ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਜੜ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਔਰਤ ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਰਦ ਹੱਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੈਮਰਾਬੱਧ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਔਰਤ ਤਾਂ ਚਲੋ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮਰਦ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੋ ਕੇ ਕੈਮਰੇ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢਦੈ, 'ਸਾਲਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦੈ।' ਕੀ ਕਰੀਏ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਛਿੱਤਰ ਮਿੱਠੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ 'ਚ ਮਨੁੱਖ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਹਕੂਮਤ ਭਾਲਦੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਢਲਣ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸ਼ਬਾਬ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰਜਾ ਵੀ ਕੀ ਕਰੇ, ਸੌਣਾ ਚੁਬਾਰੇ 'ਤੇ ਪਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਹੜੇ 'ਚ, ਮਕਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਝੂਠੇ ਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਛੱਡੀ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਾਸ਼! ਕਿਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹੀ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਐਵੇਂ ਉਚੇ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਨੇ ਹੀ ਪੱਟੀ ਪਈ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ। ਉਚੀਆਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

"ਜੁਆਨਾ ਕਿਹਦਾ ਮੁੰਡਾ ਐਂ?" ਬਸੰਤ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰਦੇ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਤੂੰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨ੍ਹੀਂ? ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੁਰਜਣ ਸੂੰ ਦਾ ਮੁਖਤਿਆਰ ਐ।" ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੈਠੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਬਸੰਤ ਸਿਹੁੰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

"ਹੋਲਾ ਬਈ, ਸੋਹਣਾ ਜੁਆਨ ਨਿੱਕਲਿਆਂ। ਕਿੱਧਰੋਂ ਆਇਆਂ?" ਠਾਕਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਵੀ ਸੁਆਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਤਾਇਆ ਇਕ ਵੱਡੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਫਸਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੇ ਸੀ, ਪਰ ਲੱਗਦੈ ਇਕੋ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋਣੈ।"

"ਬਈ ਜੁਆਨਾ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ ਸੁਆਲ ਕਿਹੜੇ ਸੀ?"

"ਤਾਇਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ-ਲਿਖਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੀ।"

"ਉਹ ਮੁੰਡਿਆ ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸਮਝਦੈਂ, ਤੂੰ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਈਏ।" ਠਾਕਰ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਦੋਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਖੂੰਡੀ 'ਤੇ ਭਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਤਾਇਆ ਪਹਿਲਾ ਸੁਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸੱਪ ਦੁੱਧ ਕਿਉਂ ਪੀਂਦਾ ਹੈ? ਦੂਜਾ ਸੁਆਲ ਸੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ, ਚੁਸਤ-ਫੁਰਤ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਤੇ ਤੀਜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਹੜਾ ਏ।"

"ਬਈ ਜੁਆਨਾ, ਦੋ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈਗੇ ਆ, ਤੀਜੇ ਦਾ ਹੈਨੀ।" ਬਸੰਤ ਸਿਹੁੰ ਨੇ ਵੀ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠੇ ਨੇ ਥੱਲਾ ਥੱਲੇ ਲਾ ਲਿਆ।

"ਚੱਲ ਤਾਇਆ ਦੱਸ ਫਿਰ।"

"ਸੱਪ ਖੁੱਡਾਂ 'ਚ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੈ। ਚੂਹੇ, ਸਿਉਂਕ, ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ ਖਾਂਦੈ। ਫਿਰ ਦੁੱਧ ਉਹਦੀ ਖੁਰਾਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਪਰ ਸੱਪ ਦੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਬਈ ਕਾਕਾ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕੁੜੀ ਤੇ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਗਰੀਬ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਦੂਰ ਝੁੱਗੀਆਂ ਝੌਪੜੀਆਂ 'ਚ ਛੱਡ ਆਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਵਿਆਹ ਸੀ, ਗਰੀਬ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰ ਲੱਗ ਗਈ। ਰੱਜ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੁੰਡਾ ਪਿਆਰ 'ਚ ਹਾਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਦਾਸ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ, ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵੱਲ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗ 'ਚ ਇਕ ਅਜ਼ਗਰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਜ਼ਗਰ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੀਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਅਜ਼ਗਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਐਸਾ ਫਰਾਟਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਵਰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣੇਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਜ਼ਗਰ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਪੁੱਤਰਾ ਰੋ ਨਾ, ਮੈਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਆਵਾਂਗਾ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਂਗਾ।' ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਉਹ ਗੱਭਰੂ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਉਧਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈਆਂ। ਸੁਹਾਗ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਬੂਹਾ ਢੋਇਆ, ਅਜ਼ਗਰ ਨੇ ਡੱਸ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਏਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੀ ਡਰ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਈ। ਬੜਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਰ ਵੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋਈ ਧੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਾ ਹੋਈ। ਇਕ ਸਿਆਣੇ ਫਕੀਰ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਗਰ ਦੀ ਕੁੰਜ ਦੁੱਧ 'ਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਉਸ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਨੁਹਾਓ। ਇਸੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਇਕ ਬਰਤਨ 'ਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਅਜ਼ਗਰ ਨੂੰ ਪਿਆਓ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਕੁੰਜ ਹੋਵੇ। ਕੁੰਜ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਧੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਸੂਲ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤੇ। ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਉਸ ਗਰੀਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਸੁਆਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਜ਼ਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਆਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਅਜ਼ਗਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਅਜ਼ਗਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਲਾਂ ਛਿਣਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਕੁੰਜ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਜ਼ਗਰ ਬੋਲ ਪਿਆ,

'ਪੁੱਤਰਾ ਜਦੋਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਕੁੰਜ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਨਹਾ ਕੇ ਹਟੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਕੁੰਜ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵੀ ਨਹਾ ਲਈਂ। ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ।' ਤੇ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਨੁਹਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਕਾਲਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਦਾਸ ਹੋਈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਕੁੰਜ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚੀਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਜ਼ਗਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਉਸ ਅਜ਼ਗਰ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੁਆਈ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੁਸੀਬਤ 'ਚ ਫਸੇ ਲੋਕ ਸੱਪ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਆਈ ਹੈ।"

ਮੁਖਤਿਆਰ ਹੱਸ ਪਿਆ, "ਤਾਇਆ ਇਹ ਜੁਆਬ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਹ।"

"ਲੈ ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਸੁਣ ਜੁਆਨਾ। ਦੋ ਸਕੇ ਭਰਾ ਸਨ, ਇਕ ਅਮੀਰ ਤੇ ਇਕ ਗਰੀਬ। ਗਰੀਬ ਕੋਲ ਘੋੜੀ ਸੀ ਤੇ ਅਮੀਰ ਕੋਲ ਘੋੜਾ। ਦੋਵੇਂ ਲੰਬੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬੱਘੀਆਂ 'ਤੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਪਈ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਟ ਗਏ। ਥਕੇਵੇਂ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਦੀ ਘੋੜੀ ਸੂ ਪਈ। ਬਸ਼ੇਰਾ ਰੁੜ੍ਹ ਕੇ ਅਮੀਰ ਭਰਾ ਦੀ ਬੱਘੀ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਅਮੀਰ ਭਰਾ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਦੇਖ ਓ ਭਰਾਵਾ ਮੇਰੀ ਬੱਘੀ ਨੇ ਬਸ਼ੇਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਬਸ਼ੇਰਾ ਮੇਰੀ ਘੋੜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਘੀ ਬਸ਼ੇਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।'

'ਜੇ ਤੇਰੀ ਘੋੜੀ ਨੇ ਬਸ਼ੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਬੱਘੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ।' ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦਾ ਸੱਤੀਂ ਵੀਹੀਂ ਸੌ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਮੀਰ ਭਰਾ ਨੇ ਲਾਲ ਕੱਪੜਾ ਹਿਲਾਇਆ, ਜਿਹਦੇ ਲੜ ਨਾਲ ਕੁਝ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੱਜ ਦੀ ਨੀਅਤ ਬਦਲ ਗਈ। ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚਾਰ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਬਈ ਜਿਹੜਾ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਠੀਕ ਉਤਰ ਲੈ ਕੇ ਆਊ, ਬਸ਼ੇਰਾ ਉਹਦਾ। ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜੀ ਤੇ ਫੋਹਲੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਟਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਕੂਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਅਮੀਰ ਭਰਾ ਨੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜਾ ਤੇ ਫੋਹਲੀ ਚੀਜ਼ ਮੇਰਾ ਘੋੜਾ ਹੈ! ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਟਾ ਸਾਡੇ ਘਰ 'ਚ ਪਲਿਆ ਸੂਰ ਹੈ, ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖਲੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ! ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਇਵਾਂਸ਼ੂ ਹੈ। ਜੱਜ ਹੱਸ ਪਿਆ, 'ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਚੌਥੀ ਬੁਝਾਰਤ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।'

ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜੀ ਤੇ ਫੋਹਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ-ਹਵਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਟੀ ਹੈ-ਧਰਤੀ ਜੋ ਬਨਸਪਤੀ ਨੂੰ ਪਾਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਕੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ-ਹੱਥ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ-ਨੀਂਦ।' ਜੱਜ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਦੇ ਉਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਏਨਾ ਸਿਆਣਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਜੁਆਬ ਕਿਹਨੇ ਦੱਸੇ ਨੇ?'

ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੀ ਸੱਤ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਧੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਤਰ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੇ ਨੇ।'

ਜੱਜ ਨੇ ਅਗਲਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ, 'ਜੇ ਤੇਰੀ ਧੀ ਏਨੀ ਸਿਆਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਆਖ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਮੀਟਰ ਧਾਗੇ ਦਾ ਤੌਲੀਆ ਬੁਣ ਕੇ ਲਿਆਵੇ।'

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉਡ ਗਏ। ਉਹ ਘਰ ਆ ਕੇ ਗੋਡਿਆਂ 'ਚ ਮੂੰਹ ਦੇ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਧੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਬਾਪੂ ਰੋਂਦਾ ਕਿਉਂ ਐਂ?'

ਆਖਣ ਲੱਗਾ, 'ਧੀਏ ਇਸ ਬੁਝਾਰਤ ਦਾ ਉਤਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹਾਰ ਜਾਵਾਂਗਾ।'

'ਬਾਪੂ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ।'

'ਮੇਰੀਏ ਲਾਡਲੀਏ, ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਮੀਟਰ ਧਾਗੇ ਦਾ ਤੌਲੀਆ ਬੁਣ ਕੇ ਲਿਆ।'

'ਬਾਪੂ ਆਹ ਫੜ੍ਹ ਝਾੜੂ ਦਾ ਤੀਲਾ ਤੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਖ ਕਿ ਇਹਦੀ ਖੱਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਤੌਲੀਆ ਬੁਣ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗੀ।' ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਨੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਹ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੱਜ ਫਿਰ ਹੱਸ ਪਿਆ, 'ਅੱਛਾ! ਤੇਰੀ ਧੀ ਏਨੀ ਸਿਆਣੀ ਐ? ਜਾਹ ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਭਲਕੇ ਸਵੇਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ, ਨਾ ਨੰਗੀ, ਨਾ ਕੱਜੀ, ਨਾ ਪੈਦਲ, ਨਾ ਘੋੜੇ 'ਤੇ, ਨਾ ਸੁਗਾਤ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ, ਨਾ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆਵੇ।'

ਉਦਾਸ ਚਿਹਰਾ ਲੈ ਕੇ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਫਿਰ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਧੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਲਾਡਲੀਏ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਬਸ ਐ।'

'ਤੂੰ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ ਬਾਪੂ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜੱਜ ਨੇ?'

ਜਦੋਂ ਬਾਪ ਨੇ ਜੱਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਵਾਲ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਧੀ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, 'ਬਾਪੂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵਾਂਗੀ।'

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰੇ, ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਜਾਲ ਉਪਰ ਲਿਆ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਟੇਰਾ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਲੱਤਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ।

'ਆਹ ਥੋਡੇ ਲਈ ਸੁਗਾਤ ਏ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ।' ਜੱਜ ਬਟੇਰਾ ਫੜ੍ਹਨ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਡ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੀ ਏ ਤੂੰ ਪਰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਦਾਲ ਫੁਲਕਾ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ?'

'ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਸੁੱਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜ੍ਹਦਾ। ਮੱਛੀਆਂ ਮੈਂ ਘਰੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ੋਰਬਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਵੀ ਇਕ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਵੀ ਰੂਹ ਨਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇਗੀ।'

ਜੱਜ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, 'ਵੱਡੀਏ ਸਿਆਣੀਏ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੂਰਖ ਸਮਝਦੀ ਏਂ, ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਨਹੀਂ।'

ਕੁੜੀ ਵੀ ਚੀਕ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, 'ਤੇ ਫਿਰ ਵੱਡਿਆ ਸਿਆਣਿਆ ਬਸ਼ੇਰੇ ਘੋੜੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਬੱਘੀ ਨਹੀਂ।' ਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਬਸ਼ੇਰਾ ਗਰੀਬ ਭਰਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।"

ਬਸੰਤ ਸਿਹੁੰ ਵੀ ਉਚੀ ਉਚੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਬਈ ਜੁਆਨਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਤਰ ਦੇ ਆਇਐਂ ਪਰ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕਰ'ਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤੇ ਫਿਰ ਜੁਆਨਾ ਤੂੰ ਜਿਹੜਾ ਤੀਜਾ ਠੀਕ ਉਤਰ ਦੇ ਕੇ ਆਇਆਂ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਜਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?"

ਮੁਖਤਿਆਰ ਵੀ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ, "ਤਾਇਆ ਇਹ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਨੇ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਈ ਪਤੈ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਝੂਠ ਕਿਹੜਾ ਬੋਲਦੈ?"

ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਹੱਸਦੇ ਹੱਸਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਰਮਤੇ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 39 ਵਿਚ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਮਤਾ ਬਾਰੇ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਥੂਹੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਤੂੰਬੀ ਸੁਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਨਾ ਲੱਭੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਠਹਿਰ ਜਾਓ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਟੂਆ ਕੱਢਿਆ, ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਤਾਰ ਥੱਲੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਮਤੇ ਹੋਰੀਂ ਚਲੇ ਗਏ ਅਫਰੀਕਾ!

-ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਬਾਰੇ ਲੇਖ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦਾ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਸੀਹਾ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਸੀ?

-ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਲੇਹਲ

ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਤਰੰਗੀ 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ'

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਰੰਧਾਵਾ
ਫੋਨ: 647-982-2390

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਦੀਵਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਲੋਕਾਰੀ ਕਿਰਤ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ-ਅੰਤਰ ਵਿਚ ਇਹੀ ਖਿਆਲ ਉਭਰ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੀ ਵਾਰਤਕ ਇੰਜ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?' ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਮੇਲ, ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੀ ਕੋਮਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਗਦਾ ਝਰਨਾ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਵਿਚਲੇ ਸੁਹਜ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਸੋਹਜ, ਸੂਝ-ਬੂਝ, ਗਿਆਨ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ, ਕਾਵਿ-ਰਸ ਅਤੇ ਉਭਰਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਕੀਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਰਚਨਾ-ਵਸਤੂ ਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਸ਼ਬਦ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਗੂੜ-ਗਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਲੋਕਾਰੀ ਅਨੁਭਵ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਸਰੋਬਾਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੁਖਾਲੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਲੋਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਰਤਕ, ਵਿਗਿਆਨ, ਕਵਿਤਾ, ਧਰਮ, ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਇੰਦਰ-ਧਨੁਸ਼ੀ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਤਰੰਗੀ ਆਭਾ ਨਾਲ ਸ਼ਰਸਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਹੀ ਮਿਲੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੇਵਲ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਲਈ। ਪਰ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸੁਭਾਅ, ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਅਮੀਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਮ ਕਿਰਦਾਰ, ਉਚੇ ਵਿਚਾਰ, ਸੁੱਚਾ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਲਗਨ ਹਰ ਇਕ 'ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਨੂਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ (ਵਾਰਤਕ, ਕਵਿਤਾ, ਸਫਰਨਾਮਾ) ਵਿਚੋਂ ਸਿਖਰਲੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈ।

ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਇਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦਾ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਮੂਹ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਰੂਹ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਅੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਦੋਂ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰ, ਲੋਕ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਾਠਕ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਐਨਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਸਾਡੀ ਕਾਇਆ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਅੰਗ ਅਹਿਮ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭੌਤਿਕ, ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ 'ਸਿਰ-ਸਿਹਰਾ' ਵਿਚ ਕਾਇਆ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਅੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਰਸ਼ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ, ਸਾਹਿਤ, ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਸੂਝਬੂਝ ਕਦੋਂ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਨਮੂਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜੁਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਹੈ;

"ਕਲੇ 'ਕਲੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ? ਪਰ ਜਦ ਸਿਰ, ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸੋਚ, ਸਲਾਹ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੋ, ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਕਸਮ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਲੋਕ-ਲਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਬਣਦੇ। ਨਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨੀਂਹਾਂ ਸੰਦਲੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਕਾਵਿਕ ਹੈ। ਵਾਰਤਕ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਅਲੌਕਿਕ ਹਨ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਰੰਗ ਘੋਲਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਅਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਿਰਜਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਉਂਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਖਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਵਾਰਤਕ ਟੋਟਾ ਪੇਸ਼ ਹੈ:

"ਜਦ ਕੋਈ ਜੋਰਾਵਰ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੀ ਇੱਜਤ ਸ਼ੱਰ੍ਹੇਆਮ ਨੀਲਾਮ ਕਰੇ, ਸੱਤਾਂ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਪੱਤ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬੇ-ਪਰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਖੁੱਭਿਆ ਕਬਰੀ-ਕਿੱਲ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਨੱਕ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਂਦ ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਕੋਸਦਾ, ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ ਖੁਦ ਮਰ ਜਾਂਦਾ।"

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀ ਵਾਰਤਕ-ਸ਼ੈਲੀ ਜਿਥੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਕਾਇਆ ਅਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸਾਰੇ ਦੀ ਬਾਤ ਵੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਰਤੇ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਮਈ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਉਸਤਤ ਗਾਥਾ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਅਜੀਬ ਏ ਅਤੇ ਅਜ਼ਬ ਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ। ਦੋ ਅੱਖਾਂ, ਦੋ ਕੰਨ, ਦੋ ਹੱਥ ਅਤੇ ਦੋ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਸੌਗਾਤ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਇਕ ਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਵੱਧ ਦੇਖੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਣੇ, ਰੱਜ ਕੇ ਕਾਰ ਕਰੇ, ਸਾਬਤ ਕਦਮੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੀ ਪੈੜ ਸਿਰਜੇ ਪਰ ਇਕ ਮੂੰਹ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਘੱਟ ਖਾਵੇ ਤੇ ਇਕ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਘੱਟ ਪਰ ਸੰਤੁਲਤ ਬੋਲੇ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਚਿਰ-ਸੰਜੀਵਤਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਰਾਜ਼, ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਹੈ।" (ਪੰਨਾ 25)

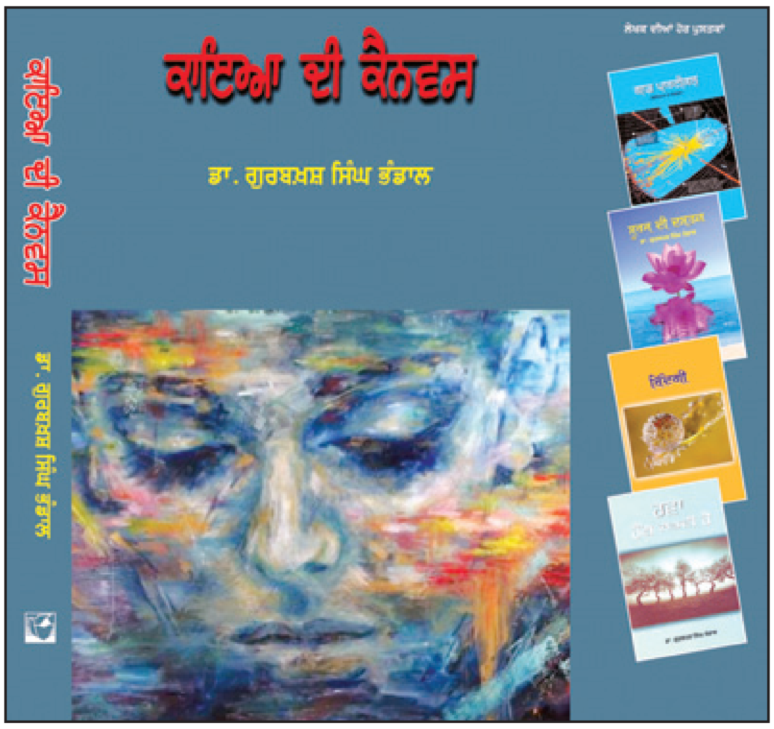

'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਗਲਪ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਲਪ ਇਕ ਹੁੰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਿਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਦਾ ਸਗੋਂ ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਧ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਰਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਗਾਈਡ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸ਼ੈਲੀ ਕਾਰਨ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਤੇ ਹਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਆਦਰਸ਼, ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਅਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੰਗਾਂ ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਯਥਾਯੋਗ ਕੰਮ ਲੈਣ ਭਾਵ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮੈਟਾਫਿਜ਼ੀਕਲ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਾਰਤਕ ਟੁੱਕੜਾ 'ਮਨ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਉਤਮ ਨਮੂਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਖੇ ਗਏ ਬੋਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੇਖਕ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਬੇਣੀ ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਆਖੇ ਬੋਲ 'ਇਹ ਮਨ ਗਿਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਮਨ ਉਦਾਸੀ॥ ਕਿ ਇਹ ਮਨ ਅਵਗੁਨ ਸਦਾ ਅਵਿਨਾਸੀ॥ ਕਿ ਇਹ ਮਨ ਚੰਚਲ ਕਿ ਇਹ ਮਨ ਬੈਰਾਗ॥ ਇਸ ਮਨ ਕਉ ਮਮਤਾ ਕਿਥਹੁ ਲਾਗੀ॥ ਪੰਡਿਤ ਇਸ ਮਨ ਕਾ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰ॥ ਅਵਰੁ ਕਿ ਬਹੁਤਾ ਪੜਹਿ ਉਠਾਵਹਿ ਡਾਰ॥' ਪੰਡਿਤ ਬੇਣੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸੂਖਮਤਾ ਫਰੋਲਦੇ, ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੰਕਾਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।"

ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਦਰਸ਼ਨ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਦੀ ਚੰਚਲ ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦੇ, ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਮਨ-ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹਿਲ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਠਿਨ ਵੀ। ਮਨ-ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਸੁਰਤਾਲ ਵੱਜੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੰਭ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ, ਹੂਕ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤ ਤੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਵਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸਰ ਛਿੜਕ ਜਾਂਦਾ।"

ਭੰਡਾਲ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਵਧੀਆ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹਨ, ਉਥੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਵੀ ਵੀ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵੀ ਵਾਕ-ਸੁਹਜ ਖਿਲਾਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਜੋੜਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰ ਕਿਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਬਦ-ਮਾਲਾ ਜੜੀ-ਮੜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੱਜਦੀ ਹੈ। ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਰਸੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸੂਫੀਆਂ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਗਲਪ ਟੋਟੇ ਵਰਤ ਕੇ ਕਹਾਣੀ-ਰਸ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਵਾਰਤਕ ਸਿਰਜਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਮਨ, ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਰੂਹ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ, ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਹਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਰਨੈਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਾਥਾ ਰਾਹੀਂ ਗਰਦਨ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਵੀ ਬਾਖੂਬੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਪਸਾਰ ਸਿਰਜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਕ ਬਣਤਰ, ਮਨਮੋਹਣੀ ਜੜ੍ਹਤ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰਤੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦੀ ਹੈ।

ਮਿੱਠ ਬੋਲੜੇ, ਮਿਲਾਪੜੇ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਵਿ-ਸੁਹਜ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਮਈ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਸਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਸਾਹ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਕਰਨ ਇਬਾਦਤ, ਸਾਹ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਜਾਏ। ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਵਸੇਂਦੇ, ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਹਮਸਾਏ। ਸਾਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਹੜੇ, ਸਾਹ ਦੇ ਬੂਟੇ ਲਾਈਏ। ਅਤੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮਰਨ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ, ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦਫਨਾਈਏ। ਸਾਹ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਨਗਮਾ, ਹੋਠੀਂ ਗੁਣਗੁਣਾਈਏ। ਇਸ ਦੀ ਸੱਖਣੀ ਝੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ, ਜੀਵਨ-ਨਾਦ ਹੀ ਪਾਈਏ।"

ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬਹੁਗੁਣੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਬਹੁਗੁਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ, ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕ ਮਿੱਠੇ, ਪਿਆਰੇ, ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ 'ਕਾਇਆ ਦੀ ਕੈਨਵਸ' ਰਾਹੀਂ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਬਹੁਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਅਤੇ ਉਚਕੋਟੀ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਵਿਦਵਾਨ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ।

#

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਹਵਸ

ਹਵਸ ਛਲਕਦੀ ਹੈ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ
ਨਫਰਤ ਹੈ ਦਿਸਦੀ ਸਤਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਹਵਾ ਹੋਈ ਮੈਲੀ ਤੇ ਗੰਧਲਾ ਹੈ ਪਾਣੀ
ਕਿਉਂ ਅੱਗ ਵਰਸੀ ਸਾਵਣ ਫੁਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਕੋਇਲਾਂ, ਬੁਲਬੁਲਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਹੈ
ਬਿਜਲੀ ਹੈ ਕੌਂਧੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਇਹ ਭਾਗੋ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ, ਝਾਂਸੀ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ
ਕਿਉਂ ਚੁਕਦੇ ਨੇ ਗੁੰਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਇਹ ਔਰਤ ਦੀ ਗੈਰਤ ਤੇ ਸ਼ਰਮੋ ਹਯਾ ਸਭ
ਕਿਉਂ ਮੁਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂਦੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਪਾਵੋ ਤਨ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੁਪੱਟੇ
ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਇਕ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਇਹ ਘਟੀਆ ਜਿਹੇ ਗਾਣੇ ਬੇਸੁਰੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨ ਲੁਟ ਲਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਰਾਹੂ ਅਤੇ ਕੇਤੂ ਨੇ ਸੂਰਜ ਨਿਗਲਿਆ
ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਲਟਕੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਊਧਮ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਵੀਰੇ
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਦੇ ਗੱਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਗੋਲਕ ਤੇ ਚੌਧਰ, ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ
ਨਲੂਏ ਨੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਇਹ ਅੱਗ ਕਿਸ ਨੇ ਲਾਈ, ਭਾਲੋ ਵੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਫੁਲ ਕਲੀਆਂ ਸੜ ਗਏ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਕਿਉਂ ਹੈ
ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੈ ਕਾਤਿਲ ਕਹਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਜਾਗੋ ਵੇ ਕਵੀਓ, ਵੇ ਕਲਮਾਂ ਜਗਾਓ
ਬਚਾਵੋ ਸ਼ਬਦ ਬੁਰੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
ਜੇ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਚੱਪੂ ਨਾ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਲਾਏ
ਨਾ ਬਚਣੀ ਏ ਬੇੜੀ ਮੰਝਧਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

ਇਹ ਅਣਖਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਗੈਰਤ ਦਾ ਬੂਟਾ
ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਤੇਗਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।
'ਸੁਰਜੀਤ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖੀਂ ਜਿਉਂਦੇ
ਗੁਜਰ ਕੇ ਵੀ ਤੀਰਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਉਜੜਦਾ ਪੰਜਾਬ

ਹਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ
ਜ਼ਹਿਰ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਡੰਗੀ ਜਾਂਦਾ।
ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹਾਕਮ
ਟੋਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦਾ।
ਆਪਣਾ ਜਿਹਨੂੰ ਰਾਖਾ ਮੰਨਿਆ
ਹੱਕ ਸਾਡੇ ਉਹੀ ਵੇਚ ਰਿਹਾ।
ਅੱਜ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਦੋਸਤਾ
ਪੰਜਾਬ ਉਜੜਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੀਣ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ
ਅਸੀਂ ਰੱਟੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮਾਰ ਲਏ।
ਸੁਚਾਰੂ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਭੁੱਲੇ
ਚੰਗੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰੇ ਉਸਾਰ ਲਏ।
ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਉਂਜ ਨੱਕ ਰਗੜ੍ਹ ਕੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕ ਰਿਹਾ...।

ਪੁੱਤ ਦੀ ਅਰਥੀ ਬਾਪੂ ਚੁੱਕਦੇ
ਜਵਾਨੀ ਚਿੱਟੇ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ ਏ।
ਨੂੰਹ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਰੰਗ ਫਿੱਕੇ
ਮਾਂ ਏਸੇ ਦੁੱਖ 'ਚ ਝੁਰ ਗਈ ਏ।
ਦਾਜ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਤੀਲੀ ਲੱਗਦੀ
ਭਾਂਬੜ ਤਨ ਔਰਤ ਦਾ ਸੇਕ ਰਿਹਾ...।

ਸਾਧ ਪਖੰਡੀ ਡੇਰੇ ਪਾ ਕੇ
ਇੱਜਤਾਂ ਸ਼ੱਰੇਆਮ ਹੀ ਲੁੱਟ ਰਿਹਾ।
ਮਰ ਗਈ ਅਣਖ, ਜਮੀਰਾਂ ਸੁੱਤੀਆਂ
ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਰਿਹਾ।
ਪੱਥਰ ਜੜ੍ਹ ਲਏ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ
ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੋਈ ਨੇਕ ਰਿਹਾ।
ਅੱਜ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਦੋਸਤਾ
ਪੰਜਾਬ ਉਜੜਦਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਆਲੀਕੇ
ਫੋਨ: 91-94645-62678

ਕਾਵਿ-ਵਿਅੰਗ

ਹਨੀਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਸਾਧ ਫੋਨ ਕਰਦਾ
ਨਾ ਜਾਮ, ਨਾ ਨਾਮ ਹੀ ਫੁਰੇ ਬੀਬੋ।
ਤੜਕੇ ਪਹਿਰ ਦੇ ਚਾਟਾ ਛਕਾਉਣ ਆ ਕੇ
ਸਿਰ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਕੀ ਤੁਰੇ ਬੀਬੋ।
ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਲੀ 'ਕਥਾ' ਹੁਣ ਨਸ਼ਰ ਹੋ'ਗੀ
ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਬੁਰੇ ਬੀਬੋ।
ਯਾਰੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮਾੜੀ
'ਗਿੱਲ' ਪੁਲਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬੇਗੁਰੇ ਬੀਬੋ।

-ਜੁਗਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਯੌਰਕ
ਫੋਨ: 704-257-6693

ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਜੁਗਰਾਫੀਆ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪੱਖੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਈਲਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲਾ ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ-ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਾ ਵਸਿਆ। ਉਥੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। 'ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਜੁਗਰਾਫੀਆ' ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਲੋਕ।

2009 ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਦੀ ਪੰਜਾਹਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਕੇ ਬਰਲਿਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਸਮਿਆਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੌਰ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਕੰਧ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਬਰਲਿਨ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। 1989 ਵਿਚ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਇਹ ਕੰਧ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਮੂਹਰੇ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਭੈਅਭੀਤ ਹੋਇਆ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਾ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਅਸੀਂ ਵੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉਤੇ ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਸੀਨ ਵੇਖੇ ਸਨ। ਕਿਆ ਸਮਾਂ ਸੀ ਉਹ!

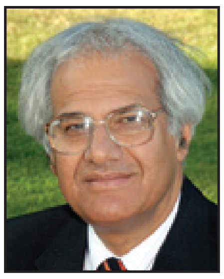

ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ

ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲ ਗਏ। ਬਸ, ਸਮਝੋ ਯੂਰਪ ਦਾ ਜੁਗਰਾਫੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਰਦੀ ਸਾਖ ਨਾਲ ਮਨ ਦੁਖੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਪੱਛਮੀ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਾਵੀਂ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹਥੌੜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਧ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਸੀਨ ਵਿਖਾਉਂਦੇ। ਮਨਚਲੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਢਾਹੀ ਹੋਈ ਕੰਧ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਖਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਡਰੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਚੈਪਟਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ, ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਹੀ ਭੱਜ ਨਿਕਲਣ?

ਸਾਡੀ ਟੂਰ ਗਾਈਡ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਬਰਲਿਨ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ, ਬਰੈਂਡਨ ਬਰਗ ਗੇਟ, ਹੌਲੋਕਾਸਟ ਅਜਾਇਬ ਘਰ, ਚਾਰਲੀ ਪੁਆਇੰਟ ਸਮੇਤ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਸ਼ੰਕੇ ਹਾਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

1961 ਵਿਚ ਉਸਾਰੀ ਇਹ ਕੰਧ 1989 ਵਿਚ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਧ ਉਵੇਂ ਦੀ ਉਵੇਂ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ!

ਇਸ ਕੰਧ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਭਿਅੰਕਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਸਰਿਆ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਪੂਰੇ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਬੈਠ ਟਿਕਾਣਾ ਪੂਰਬੀ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਬਾਰਡਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਸੜਕਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ ਸੀ ਕਿ ਹਿਟਲਰ ਵੀ ਡੇਢ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹੋ ਗਲਤੀ ਕਰ ਬੈਠਾ ਜਿਹੜੀ ਫਰਾਂਸ ਦੇ

ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ ਵੰਡਦੀ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਝਲਕ।

ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਨੇ ਰੂਸ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੰਨ ਬਿਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਰੂਸ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹਿਟਲਰ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹਕੁਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਵਾਸਤੇ। ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮੀਲ ਪਿਛਿਉਂ ਤੁਰ ਕੇ ਰੂਸੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਨਾਜ਼ੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਦਿਆਂ ਰੂਸੀ ਫੌਜਾਂ ਅਖੀਰ ਜਰਮਨ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਰਲਿਨ ਆ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਐਨ ਬਰੈਂਡਨਬਰਗ ਗੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੂਹਰੇ। ਲੱਖਾਂ ਰੂਸੀ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਨਾਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਸੈਲਾਨੀ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰੈਂਡਨਬਰਗ ਗੇਟ ਲਾਗੇ 'ਸੋਵੀਅਤ ਵਰਦੀ' ਵਾਲੇ ਜਰਮਨਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਟਾਲਿਨ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਟਾਲਿਨ ਦਾ ਸਾਰਥਕ ਰੋਲ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

1989 ਵਿਚ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਮਗਰੋਂ 1991 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸਾਰਾ ਸੋਵੀਅਤ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਬਲਾਕ ਹੀ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਉਂ ਵਰਤਿਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਾਮਰੇਡ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ। ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੈ।

ਵੱਡੀ ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਘਾਰ 1956 ਵਿਚ ਹੰਗਰੀ ਅਤੇ 1968 ਵਿਚ ਚੈਕੋਸਲਵਾਕੀਆ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਸਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਢਾਂਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਜਾਤੰਤਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਰਜਾਤੰਤਰੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਬਲਾਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤਾਂ-ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਹੈ, ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕੱਚੀ ਪੱਕੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮੀ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਇਖਲਾਕੀ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੀਹਵੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ-ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਤੀਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਸੋਲਜ਼ੇਨਿਤਸਨ ਨੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹੰਗਰੀ ਅਤੇ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਲੱਭਦੇ। ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਸਮੇਤ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੇ 'ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੂਠਾਂ' ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਰੂਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹੰਗਰੀ, ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ, ਪੋਲੈਂਡ, ਅਲਬਾਨੀਆ, ਰੁਮਾਨੀਆ, ਲਾਤਵੀਆ, ਇਸਟੋਨੀਆ, ਲਿਥੂਏਨੀਆ ਅਤੇ ਯੁਗੋਸਲਾਵੀਆ-ਮੈਂ ਸਭ ਵੇਖ ਚੁਕਿਆ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਮਾਰਕਸ, ਲੈਨਿਨ ਅਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਬੁੱਤ ਚੁਕਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਤੋਂ ਚੁਕਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਣਾਏ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਲਟਿਕ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂਈਂ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦਹਿਸ਼ਤ' ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣੇ ਸਮਾਰਕ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਮਾਰਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਮਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਜੂਠਾਂ' ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਨੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਘਰ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੈਲਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਨਿਗਲ ਗਈ।

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ, ਹਰ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਬਣੇ ਕੇ.ਜੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਥਾਣੇ ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਉ 'ਤਸੀਹਾ ਕੇਂਦਰ' ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੁਪਨੇ ਖਾ ਗਏ। ਲਿਥੂਏਨੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇ.ਜੀ.ਬੀ. ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਸਾਡਾ ਗਾਈਡ ਰੋ ਪਿਆ ਸੀ!

ਇਹ ਕੇਹਾ ਸਮਾਜਵਾਦ ਸੀ? ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਕਿਧਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਸਤੇ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿਸਟਮ ਸਦਾ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਫੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਹਾਕਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੈਅ ਨਾਲ ਬਰਲਿਨ ਵਰਗੀ ਕੰਧ ਉਸਾਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਤਾੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਮੌਤ ਤੇ ਹਰ ਖਤਰੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਖੌਫ ਭੁਲਾ ਕੇ ਉਠ ਖੜੋਂਦੇ ਹਨ। ਪੋਲੈਂਡ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਯਹੂਦੀ ਵਿਹੜਾ ਵੇਖਿਆ ਜਿਥੇ ਨਿਹੱਥੇ, ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਭੁੱਖੇ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਉਠ ਖਲੋਤੇ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸ ਫੂਕੋਯਾਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਾਜ ਸਫਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵੱਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਹਰੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬੋਰਡ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰਡਾਂ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ TOPOGAPHY OF TERROR, ਭਾਵ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਜੁਗਰਾਫੀਆ। ਇਹ ਬਰਲਿਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੀਕ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਅਤੇ 'ਜੂਠਾਂ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਹੈ।

ਬਾਲਟਿਕ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂਈਂ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦਹਿਸ਼ਤ' ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣੇ ਸਮਾਰਕ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਜ਼ੀਆ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸਮਾਰਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬਰਲਿਨ ਕੰਧ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਮਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਜੂਠਾਂ' ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਨੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।... ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਘਰ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੈਲਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਨਿਗਲ ਗਈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਨੰਗੇ ਧੜ ਲੜਨ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ

ਨੀਲੀ ਪੱਗ, ਖੱਟੀ ਫਿਫਟੀ, ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੁੜਤਾ, ਤੰਗ ਮੂਹਰੀ ਦਾ ਰੇਵ ਪਜਾਮਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਦਾਹੜੀ, ਚੌੜੀ ਪੱਟੀ ਵਾਲਾ ਗਾਤਰਾ, ਮਧਰੇ ਜਿਹੇ ਕੱਦ ਦਾ ਫੁਰਤੀਲਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਊਰੀ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਇਹ ਬੰਦਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ। ਲੋਕ-ਹੱਕੀ ਘੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-981460-7737

ਹਟਿਆ। ਉਹ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰਕੱਢ ਬੁਲਾਰਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ। ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਲਈ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵੇ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਤੇ ਦਿਨੇ ਭੱਠਿਆਂ, ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੰਗੇ ਧੜ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਯੋਧੇ ਨੇ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੇਖ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਰਹੂਮ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡਰਾਮਿਆਂ ਤੱਕ, ਪੇਂਡੂ ਜਲਸਿਆਂ, ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੱਕ, ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ, ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਤੱਕ ਹੁੰਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 32 ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾ ਚੁਕੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਦੇ ਤਵਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਹਨ।

ਨਾਭਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਰੋਹਟੀ ਮੌੜਾਂ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਹਰਪਾਲ ਕੌਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ 5 ਦਸੰਬਰ 1948 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੁਰਤ ਸੰਭਲੀ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪਾਠੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਤੋਰਨ ਲਈ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਖੰਭੇ ਗੱਡੇ, ਰੇਲਵੇ ਮਹਿਕਮੇ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕੀਤੀ, ਕੱਪੜਾ ਬੁਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਹਾ ਵੀ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ।

ਇੱਕ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਪੀਕਰ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਆਏ ਸਨ। ਵਿਆਹ-ਸਾਹਿਆਂ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਪੀਕਰ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚੁੱਕਤ ਸੀ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਸੈਟ ਲੈ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ ਉਹ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਪੀਕਰ ਵਜਾਉਣ ਜਾਂਦਾ। ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਵੱਜਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੋਹ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ, ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਰਟੈਂਡਾ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਉਹ ਮੁਰੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਅੰਦਰਲਾ ਗੀਤਕਾਰ ਜਾਗ

ਪਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਆ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲੂਣ ਦੀ ਡਲੀ) ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸਤਾਦ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਗ ਵਿਚ ਖਿੜੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆ ਪਿੰਗਲ, ਅਰੂਜ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਸਮਝਾਏ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕਲਮੀ ਝੁਕਾਅ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਰਿਹਾ। ਧੂਰੀ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮੀ ਗਾਇਕ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੂਰੀ ਨੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ-ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਐ, ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹੇ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਧੰਨ ਧਰਤੀ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ, ਬਾਬਾ ਕਬੀਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਤਵਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਜਿੰਦ ਮੋਇਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਵੇ', 'ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੌਮ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਹਾਰੀਆਂ' ਅਤੇ 'ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਜ਼ਾਲਮਾਂ' ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ। ਗਾਇਕ ਪੰਮੀ ਬਾਈ ਨੇ ਵੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ-ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਰਾ ਬੁਰਜ ਬਣਾ ਕੇ ਆਦਮੀ ਧਰਿਆ ਨਾਂ ਬੰਦਿਆ, ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰ, ਛੋਟੇ ਸ਼ਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਤੇਰਾ ਆਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗਾਇਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾਮੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖੇ। ਗੀਤਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਧੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੇ ਕਵੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਪਾਸ਼, ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ, ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਆਦਿ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਕਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਨੂਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਇਆ ਉਸਤਾਦ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਨਾਤਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ੌਂਕੀ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਚਿਣਗ ਲਾਈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕੋਇਲ', ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਬਾਰੇ 'ਆਵਾਜ਼ ਮਰਦੀ ਨਹੀਂ', ਜਨਾਬ ਬਾਕਰ ਹੁਸੈਨ ਬਾਰੇ 'ਪਟਿਆਲਾ ਸੰਗੀਤ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਵਾਰਸ', ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਬਾਰੇ 'ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਗਾਇਕ', ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ, ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਿਹ, ਵਾਰ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਤੇ ਓਪੇਰਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਸਮੇਤ ਕੋਈ 32 ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੋਧੇ ਲੋਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ 'ਅਣਖੀ ਜਰਨੈਲ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ, ਰਾਜਾ ਰਸਾਲੂ, ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ, ਜਿਉਣਾ ਮੌੜ ਆਦਿ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਕਾਵਿ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ, ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਤੇ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਛੰਦਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਹਾਤਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਧੂਰੀ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਂਈਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਆਖਿਰ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ।

ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਆਪਣੀ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਧੂਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਸਨੀਕ ਕਲਮ ਦਾ ਇਹ ਸਿਪਾਹੀ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਛਪਾਈ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਾਹਿਤ ਫੁੱਲਵਾੜੀ ਦਾ ਖਿੜਿਆ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਤਲਾਨਾ ਭੀੜ

ਲਾਸ ਵੇਗਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 58 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਤੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੌਲਨਾਕ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਹਿੰਸਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਾਂ-ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ

ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਟੂ
ਫੋਨ: 91-94631-24131

ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਵੀ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤ ਹੋਵੇ, ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੰਸਾ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਸੀਂ ਯੂਰਪ, ਜਾਪਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਵਸੋਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਫਰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 37 ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 0.07 ਭਾਵ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲੋਂ 500 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ 0.5 ਹੈ ਭਾਵ ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 74 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਵਿਚ 0.01 ਹੈ ਭਾਵ ਜਾਪਾਨ ਨਾਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 3700 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹਿੰਸਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਬਰਾਹਿਮ ਲਿੰਕਨ, ਗਾਰਫੀਲਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਥਿਓਡੋਰ ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ, ਫੋਰਡ ਅਤੇ ਰੀਗਨ 'ਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਹੋਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 30 ਕਰੋੜ ਬੰਦੂਕਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੌਲਨਾਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭੀੜ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੂਰ ਦਾਦਰੀ ਨੇੜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਲਾਕ ਨੂੰ ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਗਊ ਰਾਖਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਲਵਰ ਨੇੜੇ ਡੇਅਰੀ ਲਈ ਗਾਂਵਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਪੀਹਲੂ ਖਾਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਕਾਰਕੁਨ ਜ਼ਫਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਲਈ ਬੈਠੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਫਰ ਖਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਲੈਟਰੀਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਈ।

ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਵਰਗ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੋਂ ਇਹ ਦਰਦਨਾਕ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਈਦ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੀਰਵਾਜ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਅਨੁਸਾਰ "ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਧੱਕੇ-ਜੋਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੱਕਾ-ਜੋਰੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਰੁਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ। ਇਹ ਧੱਕਾ-ਜੋਰੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮਨੁੱਖ ਉਪਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਪਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਟ ਫੇਟ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਜਖਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸਾਲ 15 ਲੱਖ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਹਿੰਸਾ ਭਾਵ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਾਰਨ ਜਾਨ ਗੁਆਉਂਦੇ ਹਨ। 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਹੋਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਯੁੱਧ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਜਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਲੇਖਿਕਾ, ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਿਕਾ ਨੇਓਮੀ ਕਲੇਨ ਨੇ 2007 ਵਿਚ ਸਦਮਾ ਸਿਧਾਂਤ (ਦ ਸ਼ੌਕ ਡੋਕਟਰਾਈਨ) ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ/ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦਮਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕ/ਮੁਲਕ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ

ਨੇਓਮੀ ਕਲੇਨ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ/ਕਤਲ ਸਿਧਾਂਤ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਣੀ ਪਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਦਮੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭੀੜ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ 'ਸਮੂਹਿਕ ਝੱਲ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਭੀੜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੂਹਿਕ ਝੱਲ ਨੂੰ ਜੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਕਿੰਬਲ ਯੰਗ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, "ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਭੀੜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਉਪਰ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਮਨੋਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।" ਲੋਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀੜ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਨੁਕਤੇ ਉਪਰ ਕੁੰਡਾ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਸਮੂਹਿਕ ਝੱਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਉਦਾਸੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਝੱਲ ਜਾਂ ਸੁਦਾਅ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਝੱਲ ਜਾਂ ਸੁਦਾਅ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੂਹਿਕ ਝੱਲ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅਪੂਰਨ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਗ ਵਜੋਂ ਬੜੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾਪਣ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਦਾਸੀ ਪਾਗਲਪਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਹੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਤਲਾਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭੀੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਤਲਾਨਾ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਖੁਦ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਪਾਗਲਪਣ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰਕੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਕੱਢਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਵਰਨਾ ਲੰਘਿਆ ਸਮਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਨੀ ਮਾਏ ਇੱਕ ਘਰ ਤੇਰਾ ਜੋੜਿਆ ਦੂਜਾ ਜੋੜਨ ਚੱਲੀ ਨੀ

"ਮੈਡਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋ ਲੇਡੀਜ਼ ਮਿਲਣ ਆਈਆਂ ਨੇ, ਸਟਾਫ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ।" ਜਦੋਂ ਪੀਅਨ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮੀਤ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੀਰੀਅਡ ਖਤਮ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਪਿਲਾ, ਮੈਂ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ।" ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸਟਾਫ ਰੂਮ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ (ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ) ਅਤੇ ਗੁਆਂਢਣ ਨੂੰ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇਖ ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਭੁਚੱਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹ ਡਿਗਦੀ ਡਿਗਦੀ ਮਸਾਂ ਬਚੀ। ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਸਮਾਜਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਮੈਡਮ ਨੇ ਉਸ

ਸੁਕੰਨਿਆ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨਾਭਾ
ਫੋਨ: 815-307-3112

ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ।

ਜਦੋਂ ਸੰਭਲੀ ਤਾਂ ਸੱਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਵਿਆਹੀਆਂ ਵਰੀਆਂ ਪੇਕੀਂ ਬੈਠੀਆਂ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਤੂੰ ਪਿਓ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅੱਧ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈਂ, ਆਪਾਂ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਤੇਰੇ ਬਾਪ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਧੇਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਸਿਆਣੀ ਬਣ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਪੇਕੀਂ ਆ ਬੈਠੀ।" ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੱਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੋਮੋ ਠੱਗਣੀਆਂ ਤੇ ਕੌੜੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਉਸ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਚੁਪ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ।

ਸੇਵਾਦਾਰ ਚਾਹ ਬਿਸਕੁਟ ਧਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਪਿਆਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਮੈਡਮਾਂ ਵੀ ਪੀਰੀਅਡ ਲਾਉਣ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੀਤ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਦਿਸ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਕਿਥੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਆਪਣੇ ਸਮੈਕੀਏ ਪੁੱਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਬਾ ਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲ ਵਿਚ ਚੁੰਨੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖਿੱਚੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਉਚੀ ਉਚੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਾ ਕੇ ਲਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨਾ ਵੜੀਂ।

ਦੋਵਾਂ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗ ਉਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਰਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਕੀ ਦਸਦੀ ਜਿਹੜਾ 'ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਬੇਵਕਤੀ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ' ਗਲਤਾਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵਿੱਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਹਰ ਜ਼ੁਰਮ ਸਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸੀਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਆ ਕੇ ਰੌਲਾ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਫੁੱਲ ਗੰਗਾ ਪੈ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟੀ, ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੇ ਡਿਗੀ ਤੇ ਅਮਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਸਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ।

ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪ ਚਰਨੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਸਮਰਾਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਸਟ-ਏਡ ਦੇ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਬਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਜੇ ਬਚ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਬੋਲ ਵੀ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਨਾ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਪੂਰੇ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਾਡਲੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਾਇਆ।

ਜਿਉਂ ਇਹ ਖਬਰ ਉਸ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਹਰਾਮ ਮੱਚ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਾਈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਵਾਕਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਘਰਵਾਲੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪੈ ਗਈ ਪਰ ਇਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਨਾ ਰਹੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੀਤ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਪਈ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੋਨੇ ਵਰਗੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਆਪਣੇ ਸਮੈਕੀਏ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀਚਰ ਸਰੂ ਵਰਗੀ ਲੰਬੀ ਲੰਝੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਮੀਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੀਤ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਦੇਰ ਅਮਰੀਕਾ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਖੇਤ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੋਠੀ ਪਾ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮੇਤ 60 ਕੁ ਵਿੱਘੇ ਸਿਆੜ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਪਿਛੋਂ 'ਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੇਠ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲਿਜਾ ਸਮੈਕ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹਨ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸੀ-ਮਾਸੜ ਨੇ ਘਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਮੈਕੀਏ ਦਾ ਇਹ ਐਬ ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਦਬਾ ਕੇ ਮੀਤ ਤੋਂ ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਰੰਗ ਮੁਸ਼ਕੀ ਸੀ ਪਰ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਫਬਵੇਂ ਸਨ। ਪਿਛੇ ਲੱਗੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੂਛ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਲੁਭਾਉਣਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੀਤ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ। ਉਸ ਰੰਗ ਰੂਪ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰੰਗ ਤਾਂ ਦੋ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ-ਕਾਲਾ ਜਾਂ ਗੋਰਾ। ਪਰ 'ਮੁੰਡਾ ਹੋਵੇ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ' ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਤਾਂ ਨਰਕ ਸਹੇੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਮੀਤ ਨੂੰ ਮਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮਾਸੀ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਭਲਾ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਜਗਸੀਰ ਜੋ ਬੀ.ਏ. ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਐਮ.ਟੈਕ. ਸੀ। ਮੀਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ। ਚਰਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਸੀ-ਮਾਸੜ ਨੇ ਭਰਮਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਚਰਨਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੇ ਬੇਵਕਤੀ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਧੀ ਦੇ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਅਜੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਥੀ ਸੀ ਕਿ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਅਸਲ ਰੰਗ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਇਸ ਆੜ ਵਿਚ ਬਾਪ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਰੀ ਜਾਂਦੀ, ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸਦੀ। ਮਰੀ ਮਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਮੀਤ ਦੀ ਮਾਂ ਜਿਥੇ ਘਰ ਦੇ ਬੋਝੇ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਸੀ ਉਥੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸੀ। ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਦੀਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਹ ਮਰਨਾ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਉਹ ਜਿੰਦਜਾਨ ਸੀ। ਮੀਤ ਤੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੀ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਚਰਨੇ ਨੂੰ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਬਜੀਆਂ-ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵੱਲ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ। ਚਰਨਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕੰਮ ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ। ਦਰਜਨ ਮੱਝਾਂ-ਗਊਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ-ਡੋਕਿਆਂ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਬਜੀਆਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਤੁੜਾਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾ ਬ੍ਰੇਕ, ਬਿਨਾ ਥੱਕੇ ਕਰਦੀ। ਹੁੰਦੜਹੇਲ ਇੰਨੀ ਕਿ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਭਿੜਾ ਦੇਵੇ। ਸਵੇਰੇ ਸਿੱਖ ਬੋਲਦੇ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਚਰਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਗਾ ਲੈਂਦੀ ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਨੀਰਾ ਚਾਰਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਮਧਾਣੀ ਲਾ ਦਿੰਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਦਾਲ ਸਬਜੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੀ। ਧਾਰਾਂ ਕੱਢ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕਰਨੇ-ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੀ। ਘਰਦੇ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਉਹ 8 ਵਜੇ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ। ਸੂਈ ਸਿਲਾਈ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਕਦੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਉਂਦੀ।

ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਚੰਦਰੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਗਈ ਇਸ ਹੱਸਦੇ-ਵੱਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ। ਸੰਦੀਪ ਨੂੰ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੀਮੋਥੈਰਪੀ ਨਾਲ

ਹੀ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮੋ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ। ਮੀਤ ਦੀ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਉਜੜ ਗਈ ਸੀ। ਸਦਮਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਹੀ ਅਸਹਿ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਖੁਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲੀ ਤੇ ਐਮ.ਟੈਕ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਕ ਉਹ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਉਹ ਕੈਪਟਨ ਸੀ ਤੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਟੀਮ ਦੋ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਹਿ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਟੈਟ (ਟੀਚਰ ਸਿਖਲਾਈ ਟੈਸਟ) ਵਧੀਆ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਿਹਨਤੀ, ਸਾਊ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੈਰ ਨਾ ਪੁੱਟਦੀ। 'ਮੀਤਿਆ ਮੀਤਿਆ' ਕਹਿੰਦੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਾ ਥੱਕਦੀ।

ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਵਿਆਹਿਆ ਵਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਆਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੀ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 'ਮਰੇ ਮਾਂ ਜੀਵੇ ਮਾਸੀ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਹਾਰਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮਾਸੀ ਹੀ ਧੋਖਾ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਮਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਮਲੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਉਹਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜੀ ਸੀ, ਕੀ ਕਰਦੀ?

ਬਾਪੂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕਨਸੋਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲੁਹਾਰੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਦੱਸੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫਤ-ਲਿਆਕਤ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਉਹਦੇ ਪੇਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਸਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਧੂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹਟਕਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸੱਸ ਕਹਿੰਦੀ, ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ! ਤੇ ਹੁਣ ਬਾਪ ਬਾਰੇ ਇਹ ਝੂਠੀ ਸੱਚੀ ਅਫਵਾਹ 'ਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੀਆਂ। ਘਰਵਾਲੇ ਤੇ ਸੱਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੌਕਾ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਗੱਲ 'ਤੇ ਇਸ ਕਥਿਤ ਅਫਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਮਸੋਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਕਿਹਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੀ। ਉਤੋਂ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨੋਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਮੀਤ ਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ? ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੋਚਦੀ। ਇਸ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਦਿਸਦਾ। ਮਰੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਝੇੜੇ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਜੇ ਤੈਂ ਇੰਜ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕਿਉਂ ਇਸ ਬੇਦਰਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਖਾਨਦਾਨੀ ਘਰ ਦੀ ਮੀਤ ਤਾਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਪਰ ਕੋਈ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਨਾ! ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸ ਘੜੀ ਨੂੰ ਕੋਸਦੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਾਸੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਨਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਬੈਠੀ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਛੁੱਟ ਗਏ, ਭੁਗਤ ਉਹ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸੱਸ ਦੇ ਚਲਿਤਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਜੁਆਬ ਦੇਵੇ, ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜੇਲ੍ਹ ਗਏ ਪੁੱਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਦਫਾ 307 ਅਧੀਨ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰੇ ਹੀ ਲਗ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਖੂਹ ਪਿਛੇ ਖਾਈ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਧਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ ਚੁਕੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਾ ਡਰ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਨੌਕਰੀਯਾਫਤਾ ਸੀ, ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਾਧਨ ਸੰਪੰਨ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਰਦ ਦੇ ਸਾਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤਾਹਨੇ ਮਿਹਣੇ ਜਰਨਾ ਉਸ ਲਈ ਪਹਾੜ ਚੜ੍ਹਨ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾਏਗੀ ਤਾਂ ਨੋਨੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਦਫੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜਸ਼ਨ, ਸੁਨਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜੀਤੋ, ਤਖਾਣਾਂ ਦੀ ਮਿੰਦਰੋ, ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀ ਕੈਲੋ ਤੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੇਕੀਂ ਆ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ, ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਤਾਈਆਂ ਦੇ ਭਰਜਾਈਆਂ ਮੂੰਹ ਪਾਣੀ ਨੀ ਧਰਦੀਆਂ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀਆਂ ਸਹੁਰੇ ਗਈਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨੁੰਮਣਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖੁਦ ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਇਮ ਕੱਢਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਘਰੋਂ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਪੇਕੀਂ ਨਹੀਂ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਕੈਲਾ ਡੁਬਈ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਉਂਜ ਹੀ ਟਿਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਫਿਰ ਮਰੀ ਮਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ, ਮੀਤਿਆ! ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਲੱਤ ਚੰਗੀ ਪੇਕਿਆਂ ਦੀ ਖੱਟ ਨਾਲੋਂ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਫੱਟੜ ਮਨ ਇਸ ਦਕੀਆਨੂਸੀ ਕਹੌਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ, ਫਿਰ ਕਰੇਂਗੀ ਕੀ?

"ਹਾਂ ਮੀਤ ਕਿਥੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈ? ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਦੇਖ।" ਸੱਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਦੇਖ ਨਵਾਂ ਪੈਂਤੜਾ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚ ਕੇ ਦੱਸੇਗੀ। ਸੱਸ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੇ ਦੋਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੁਕਾ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਵਾਲਾ ਸ਼ੀਰਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ? ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬਾਪ ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ। ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਸੌਖਾ ਸੀ ਪੇਕੇ ਬੈਠਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਥਾ ਛੋਹੀ ਤੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੀ ਸੂਝ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਣੇ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਥਾ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣੀਆਂ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦਾ ਕਥਾ ਵਖਿਆਨ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਲਈ ਹੀ ਸੀ।

ਮੀਤ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਦੁਆ ਮੰਗੀ, 'ਮਾਲਕਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਤਾਂ ਜੋ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਉਹ ਹਿੰਮਤ ਬਟੋਰ ਸਕੇ, ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ।' ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਵਿਖਿਆਨ ਨੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ 'ਮੇਰੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਾਪੇ' ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ-ਭਤੀਜਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ, ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਬਥੇਰਾ ਖਰਚਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਓ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ 'ਕੁੱਤੇ ਝਾਕ' ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤੂ, ਦੇਖੀ ਜਾਊ।

ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਕਤ ਹਲੂਣ ਕ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਫ ਕਰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਧਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਹ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।' ਸੌ ਵਿਰੋਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਮਤੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹੋਂ ਛੁਟਦਿਆਂ ਸਿੱਧਾ ਮੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਉਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਗੇ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੀਤ ਤੇ ਨੋਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਚਰਨੇ ਨੇ ਧੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਉਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ਼ੀਰਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਮੀਤ ਨੂੰ ਮੁਕਾ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਚ ਗਈ। ਪਰ ਅੱਜ 'ਜਦੋਂ ਭੁਲਿਆ ਨਾ ਜਾਣੋਂ ਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਜਾਵੇ' ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੁਆਈ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਮੀਤ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਡੋਲੀ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਜਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਨੀ ਮਾਏ ਇੱਕ ਘਰ ਤੇਰਾ ਜੋੜਿਆ ਦੂਜਾ ਜੋੜਨ ਚੱਲੀ ਨੀ' ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੀਤ ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖੜੇ ਸ਼ੀਰੇ ਵੱਲ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਦੇਖਦੀ ਤੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਆਏ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵੱਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਗੱਡੀ ਦੀ ਮੂਹਰਲੀ ਸੀਟ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

14

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ
ਫੋਨ: 34602835897

ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਪੇਨ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਥੀ 'ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਵਾਇਆ ਲੌਂਗ ਰੂਟ' ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਦੇਸ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰਮਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦੀ 14ਵੀਂ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹੋ...

ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਬੁਤਾਲਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਕਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਪਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ, ਕੁਝ ਅਨਹੋਇਆ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕ ਏਜੰਟ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਾਰੂ, ਸਹਾਰਾ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ... ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਉਜਾੜਾਂ ਅਤੇ ਕਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰੁਲਣ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ!... ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ...

ਰਾਤ ਦੇ ਸੰਨਾਟੇ 'ਚ ਨੇੜੇ ਕਿਤੇ ਗੱਡੀ ਰੁਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਸੋਚਿਆ, ਮੁਹੰਮਦ ਆ ਗਿਆ ਸ਼ਾਇਦ। ਕੁਝ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਿਹੀਆਂ ਆਹਟਾਂ ਆਈਆਂ। 8-10 ਮਿੰਟ ਦੀ ਚੁੱਪ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਛੱਤ ਪਾਟ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਛੱਤ 'ਤੇ ਭਗਦੜ ਜਿਹੀ ਮਚ ਗਈ। ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਤਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਏ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੌੜਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ, ਰਲ-ਗੱਡ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਜਿਹਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਨੂੰ ਫਿਰਨ। ਅੰਦਰਲੀ ਤਾਕੀ 'ਚੋਂ ਛੱਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਿਸਤੌਲਾਂ-ਬੰਦੂਕਾਂ ਫੜੀ, ਬੈਟਰੀਆਂ ਮਾਰਦੀ, ਅਰਬੀ 'ਚ ਚੀਕਦੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਈ। ਸਭ ਦੇ ਰੰਗ ਫੱਕ ਹੋ ਗਏ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਭ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਨੇ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਸਭ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ, ਕੰਬਲ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਸਮੇਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਆਣ ਢੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਆਖਿਰ ਫਿਰ ਨਾਮੁਰਾਦ, ਨਾਪਸੰਦੀਦਾ, ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸਫਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਗਲ ਪੈ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜ ਕੇ 7-8 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਸੀਏ ਥੱਲੇ ਆਏ, ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਾ, ਕੰਬਲ ਆਦਿ ਕੱਛਾਂ 'ਚ ਦੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਾਂ।

ਸਭ ਦੀ ਜਾਮਾ-ਤਲਾਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਹੀਆ ਵੀ ਅਹਿਮ ਪਾਤਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫੁੱਲਿਆ ਆ ਪੁੱਜਾ। ਸਾਰੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਗੱਡੀ, ਸਾਡੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੁਲਸੀਏ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ 'ਕਰਾਈਮ ਅਪਰੇਸ਼ਨ' ਦੀ ਸਫਲ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਖਤਰਨਾਕ ਗੈਂਗ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਜੋੜੀ-ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਹੱਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਮਕਾਨ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਮੁਕਰ ਗਏ। ਦੋ ਕੁ ਗਲੀਆਂ ਪੈਦਲ ਲੰਘਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮਿਲਟਰੀ ਟਰੱਕ 'ਚ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬੇਜਾਨ, ਮਿੱਟੀ ਹੋਏ ਸਰੀਰ, ਸਿਰ ਸੁੱਟੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਝੂਰਦੇ, ਅੱਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਕਤ ਦੇ ਕਰੂਰ ਮਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਆਧੁਨਿਕ ਹੱਥਕੜੀਆਂ 'ਚ ਹੱਥ ਜਿੰਨੀ ਹਿਲਜੁਲ ਕਰਦੇ, ਹੱਥਕੜੀ ਉਨੀ ਤੰਗ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ, ਮਾਸ 'ਚ ਖੁੱਭਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਗਲੀਆਂ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸਨ। ਲਾਈਟਾਂ ਜੀ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਰਾਤ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਡਟੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਾਂਤ-ਖਾਮੋਸ਼ ਫਿਜ਼ਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਨ-ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਖਲਲ ਪਾਉਂਦੀ ਸਾਡੀ ਭਗਦੜ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਖਿੜਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈਰਾਨ ਚਿਹਰੇ ਝਾਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਮੋੜ 'ਤੋਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਉਠਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਟਰੱਕ ਤੇ ਦੋ ਜੀਪਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਰਿੜ੍ਹ ਪਈਆਂ।

ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਏ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹਵਾ 'ਚ ਉਛਾਲ ਫਿਰ ਝੱਟ ਬੋਚ ਲਿਆ ਸੀ।

20 ਕੁ ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਕਾਫਲਾ ਥਾਣੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਪਿਛੋਂ, ਜੁੱਤੇ-ਬੈਲਟਾਂ ਲੁਹਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਅਸੀਂ ਸਫਲ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਭ ਫਸ-ਧਸ ਕੇ ਪੈ ਗਏ।

ਸਵੇਰੇ 'ਨੋ ਅਕਿਲ, ਥਰੀ ਡੇ, ਨੋ ਮੋਜੇ' ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ। ਨਿੱਕਾ ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਪੇਟ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ ਦੁਹਰਾ ਰਹੇ ਸਨ- ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਵਾਕਈ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਸੀ। ਘੰਟੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਚਾਹ ਤੇ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਤਾਜ਼ੇ ਖੋਬਸ ਆ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਇਨਸਾਨੀ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਸੀ। ਸਭ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ। ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਲਈ ਸਭ ਨਾਲ ਸਿਰ-ਖਪਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਇੱਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਣਾ ਰਾਜਾ' ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਸਾਂ। ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੈਅ ਸੀ, ਸੱਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਗੁੜਾਵਾ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਪਰੋਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਭ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਏ ਗਏ। ਇੱਕ ਆਫਿਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ ਮੋਰੱਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲੱਗਾ। ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟਦਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਸਫੇਦ ਝੂਠ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਗ੍ਹਾ ਮਾਰਿਆ, "ਅਸੀਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਮੋਰੱਕੋ ਉਤਰੇ ਸਾਂ।" (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਮੋਰੱਕੋ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਉਡਾਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ)।

ਮੋਰੱਕੀ: "ਫਲਾਈਟ ਕਿਹੜੀ ਸੀ... ਤਰੀਖ ਕੀ ਸੀ?"

ਮੈਂ: "ਯਾਦ ਨਹੀਂ... ਭੁੱਲ ਗਏ... ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ।"

ਮੋਰੱਕੀ: "ਇੰਡੀਆ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟ? ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ-ਪਤੇ, ਕਿਥੇ ਮਿਲੇ? ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੇ?"

ਮੈਂ: "ਨਾਂ-ਪਤੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ... ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।"

ਮੋਰੱਕੀ: "ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿਥੇ-ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਰਹੇ? ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਹੇ?"

ਮਨ ਹੀ ਮਨ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬ-ਤਕਸੀਮਾਂ ਕਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਚ ਦਿਨ-ਹਫਤੇ ਗਿਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਇਥੇ ਰਹੇ... ਉਥੇ ਰਹੇ... ਫਿਰ ਉਥੇ ਰਹੇ...। ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਘਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ।"

ਬਸ ਇਹੀ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਖੇ-ਪਿਆਸੇ ਮਰਦੇ ਰਹੇ। ਡੌਂਕਰ ਕੁੱਟਦੇ-ਮਾਰਦੇ।

ਮੋਰੱਕੀ: "ਇਹ ਤਿੰਨ ਪਾਸਪੋਰਟ ਕਿਸ ਦੇ ਹਨ?"

ਫੋਟੋਆਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰਾਨਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆ ਮੈਂ ਝੂਠ ਦੁਹਰਾਇਆ, "ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ।"

ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ ਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਫੋਟੋਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਤ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਛਾਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੇ।

ਮੋਰੱਕੀ: "ਮੌਜੂਦਾ ਏਜੰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ, ਪਛਾਣ ਸਕੋਗੇ?"

ਮੈਂ: "ਗਈ ਰਾਤ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਚਿਹਰੇ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ। ਸਾਡੇ ਇੰਡੀਅਨ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਥੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਿਥੇ ਨੇ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ।" ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਫੜ ਲਿਆਈ (ਜੋ ਸਾਡੇ ਡੌਂਕਰ ਹੀ ਸਨ)। ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੱਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਡੌਂਕਰ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਇੱਕ ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਹ ਸਨ ਤੁਹਾਡੇ ਏਜੰਟ?" ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਛਿਆਸੀ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਗਹਿਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਤੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਨਹੀਂ!" ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਅਫਸਰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਠੁੱਡ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਮੋਰੱਕੋ 'ਚ ਡੌਂਕੀ ਲਵਾਉਣ ਜਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਦੇ ਲੁਕੋ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਿਨ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੀ-ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ, ਚੀਕਾਂ ਥਾਣੇ 'ਚ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿਤੇ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਸਾਡਾ ਈ ਨਾ ਹੋਵੇ!

ਪੁਲਿਸ ਮਕਾਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਲਈ ਬੁੱਧੂ ਤੇ ਚਾਹਲ ਨੂੰ ਉਸ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਢੀਠਪੁਣੇ ਨਾਲ ਦੁਚਿਤੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, "ਸਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਸਨ, ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਚਪੇੜਾਂ-ਮੁੱਕਿਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਥੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਠੰਢੇ ਪਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪਰਾਤ 'ਚ ਚੌਲ, ਮੀਟ, ਸਬਜ਼ੀ ਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਧਰੀ। ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਦਇਆ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਡੌਂਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸਨਿਚਰ-ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਹੋਰ ਉਥੇ ਕੱਟਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ ਕਿ ਦੁਹਾਈ ਰੱਬ ਦੀ! ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਦੁਹਾਈਆ ਦੇਣ ਲੱਗੇ, 'ਨੋ ਮੋਜੇ, ਨੋ ਅਕਿਲ।' ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ, ਕੁਝ ਇੰਡੀਅਨ ਮਜ਼ਲੂਮ ਭੁੱਖੇ-ਪਿਆਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ, ਉਹ ਖਾਣੇ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੰਡ ਚੁੱਕੀ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਪੀਣ ਲਈ ਜੂਸ, ਪੈਪਸੀ-ਕੋਕ, ਚਾਹ ਲੈ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਭਲੇ ਲੋਕ ਜਿਵੇਂ ਸਵਾਬ ਖੱਟਣ ਲਈ ਹੁੰਮਹੁਮਾ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਖਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਅਸੀ 'ਸ਼ੁਕਰਾਨ-ਸ਼ੁਕਰਾਨ' ਕਹਿੰਦੇ, ਅਹਿਸਾਨਮੰਦੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਕੁਝ ਖਾ ਲੈਂਦੇ, ਬਾਕੀ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੇ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨਾਲ ਟੌਇਲਟ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਲਾਉਂਦੇ, 'ਪਿਸ ਪਰੌਬਲਮ', ਮਸੀਂ ਕਿਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ।

ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂ, ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਰਸਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸੀ। ਫੈਸਲਾ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਦੌਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਉਜਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ 'ਫਰੰਟੀਅਰ ਫੌਜੀ ਚੌਕੀ' ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਰੱਬ ਰਾਖਾ!

ਅਸੀਂ ਨਾਦੌਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹਾਲ-ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਾਂ। ਜੇਲ੍ਹ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੰਦੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕਦੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਪੇਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਮਲੀਲੀਆ' ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਖਾਤਿਰ ਲੁਕੇ-ਛਿਪੇ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲਿਓਂ ਨੀਗਰੋ ਫੜ-ਫੜ ਕੇ ਇਥੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਇੱਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਅਲਜੀਰੀਆ ਪਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਦੋ ਕੁ ਬੇਵਕੂਫ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੇ ਗੈਰਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਭ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੀਬ ਤੋਂ ਮੋੜ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਸਪੇਨ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ।

ਨਾਦੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬੀਚ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਲਿਖਾਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਸਬਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਮਾਯੂਸ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਤਾਂ ਹੋਏ ਸੀ 'ਉਜਦਾ' ਗੇੜਾ ਮਾਰਿਆਂ। ਫਿਰ ਵਾਪਿਸ ਉਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ।

ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਤੋਹਫਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੁੱਕਾ ਬ੍ਰੈਡ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਬੰਦ ਵੈਨਾਂ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਕਾਲਿਆਂ ਤੇ ਅਲਜੀਰੀਆਈ ਬੰਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੈਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਲਾ ਕੇ ਸਾਦਾ ਵਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ-ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਗੱਡੀਆਂ ਤੁਰ ਪਈਆਂ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਪੁੱਛਿਆਂ-ਦੱਸਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਜਦਾ ਦਾ ਰਸਤਾ 3-4 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸੀ।

ਗੱਡੀ ਅਖੀਰ ਉਸੇ ਦੋ ਮੰਜ਼ਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕੀ। ਫਿਰ ਪਿਛਿਓਂ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਫੌਜੀ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਸੁੱਟਿਆ। ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਕਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੱਸ ਆ ਪਹੁੰਚੀ। ਦੋ ਕਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲਿਓ, ਏਜੰਟ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਸਪੇਨ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਫੌਜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਕੇ ਨੇੜੇ ਲੱਗੇ ਸੰਤਰੇ-ਅਨਾਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚਿੰਬੜੇ। ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਖਾ ਲਏ ਤੇ ਕੁਝ ਸੰਭਾਲ ਲਏ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਮੋਰੱਕੋ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਥਾਂਈਂ ਸਾਡੇ ਨਸੀਬਾਂ ਦਾ ਰਿਜ਼ਕ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ!

ਸ਼ਾਮ 8-9 ਵਜੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਘਬਰਾਏ ਕਿ ਕੋਈ ਡੌਂਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਇਸ ਬਾਰ ਅਲਜੀਰੀਆ ਜਾਣੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ; ਭਾਵ ਹੋਰ ਪਿਛਾੜੀ ਪੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਤੁਰਦੇ ਗਏ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਚਿਹਰਾ ਮੈਂ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੁਕਾਰਿਆ- ਮੁਹੰਮਦ। ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅਲਜੀਰੀਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ।

ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ 14 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ ਫੌਜੀ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦੇ ਗਏ। 10-15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਡੌਂਕਰ ਆਏ, ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕੀਤੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪਾਸਾ ਸੁੱਟਿਆ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦਰ੍ਹਾਮ ਨਹੀਂ, ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ 1000-1200 ਦਰ੍ਹਾਮ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਲਜੀਰੀਆ ਛੱਡ ਆਉਣਗੇ।" ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੋਹਕਮ ਦੇ 50 ਦਰ੍ਹਾਮ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਡਿੱਗ ਪਏ।

ਫਿਰ ਇੱਕ ਡੌਂਕਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜਿਆ, ਤੇ ਸਾਡੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੁਝ ਕ ਸੌ ਦਰ੍ਹਾਮ ਚੁੱਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਹਨੇਰਾ ਕਾਫੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿੱਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ, ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਡੌਂਕਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਦੇ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੂਟਿਆਂ-ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਕੁਝ ਖਾਣੇ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਤੇ ਸਿਰ ਛੁਪਾਉਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਰਸ਼ੀਦ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਖਾਨ ਦੇ ਸਭ ਫੋਨ ਬੰਦ ਸਨ ਤੇ ਰਸ਼ੀਦ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਕਿੰਜ ਬੀਤੂ। ਸਭ ਨੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ।

11 ਕੁ ਵੱਜੇ ਸਨ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਲੋਈਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ 'ਕੱਠੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ। 12 ਵੱਜੇ, ਫਿਰ ਇਕ ਵੱਜਿਆ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਘੰਟਾ ਕੁ ਹੋਰ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ। ਮਸੀਂ ਕਿਤੇ ਡੌਂਕਰ ਮੁੜੇ, ਪਰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ। ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਾਗ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਅੱਪੜੇ ਜਿਥੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਕ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਖੇਤ ਵਿਚ ਲੱਗਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਨਹਾਤੇ। ਖਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬੰਦ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਮੁੰਡੇ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਖਾਨ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤ ਕੇ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਨੰਬਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਸਭ ਨੇ ਬੁਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਰਨ ਹੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਏਜੰਟਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਓ।

ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਵੀ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਫਿਰ ਫੜੇ ਗਏ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤੁਰੰਤ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਇਥੋਂ ਲੈ ਜਾਣ ਤੇ ਆਖਿਰੀ ਗੱਲ, ਜੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮੰਗਵਾ ਲਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ, ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ...।" ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਫਟ ਪਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੰਮੀ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ, ਘਬਰਾ ਨਾ, ਹੁਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" ਘੰਟੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਮੁੱਢਲੇ ਏਜੰਟ ਮੇਜਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ, "ਹੁਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਅਤੇ ਖਾਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਘਬਰਾ ਨਾ, ਛੇਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਥੋਂ ਚੁਕਾਉਣਗੇ। ਤੂੰ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਤੋਂ ਡਰਾਉਂਦਾ ਏਂ, ਅੱਗੇ ਸਪੇਨ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਂਗਾ।" ਫਿਰ ਮੈਂ ਖਾਨ ਦੇ 700 ਯੂਰੋ ਵੱਧ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੰਬਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ, "ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ, ਮੈਂ ਸਤਨਾਮ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ।"

ਸਾਡੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਬੁਤਾਲਾ ਨੇੜੇ ਮੁਗਲ ਚੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ ਇਹ ਏਜੰਟ ਮੇਜਰ। ਇਸ ਦੀ ਕਮੀਨਗੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹੀ ਬਥੇਰਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਢਾਈ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ 'ਤੇ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਗੋਦਾਮ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਥੇ ਡੰਗਰ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗੋਹਾ-ਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਖੂੰਜੇ ਪਰਾਲੀ ਉਤੇ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਪੈ ਗਏ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰੇ ਬ੍ਰੈਡ ਤੇ ਅੱਧੇ-ਅੱਧੇ ਕਿੱਲੋ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਪੈਕਟ ਮਿਲੇ। ਬਦਤਰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗਾ ਠੀਕ ਸੀ। ਛੱਤ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਖ ਪਈ। ਬੂਹੇ-ਤਾਕੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬੈਂਗਣ ਲੈਣਾ?

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

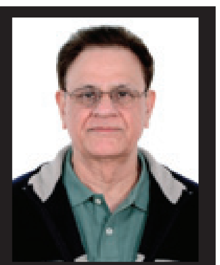

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਜੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜਵਾਬ ਉਡੀਕੇ ਬਿਨਾ ਹੀ ਬੈਂਗਣ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਲਾ ਬੈਂਗਣ ਵੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਜਾਮਨੀ ਕਾਲਾ ਜਿਹਾ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਂਗਣ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਬੈਂਗਣੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਲਾ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਲਾ ਜਾਂ ਬੈਂਗਣੀ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਂਗਣ ਹਰੇ, ਚਿੱਟੇ ਅਤੇ ਚਿਤਕਬਰੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਵਿਆਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਏ ਇਕ ਬੈਂਗਣੀ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਉਸ ਕਿਹਾ, 'ਬੈਂਗਣ ਬੀਜਿਆ ਨਹੀਂ, ਭੜਥਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।'

ਮੈਂ ਆਉਂ ਬਤਾਉਂ, ਇਹ ਕੀ ਜਵਾਬ ਹੋਇਆ! ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਕੋਈ ਕਹਾਵਤ ਕਥੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਸਕਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕਹਾਵਤ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਯੋਗਤਾ ਸੀ। ਜਦ ਵੀ ਮੈਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ ਤਾਂ ਉਹੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਤੋੜਾ, "ਬੈਂਗਣ ਬੀਜਿਆ ਨਹੀਂ, ਭੜਥਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।" ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਣੇ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਗੁਣਨ ਗੁਣਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਦਾਰੂ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੇ ਸਿਰ, ਖੌਰੂ ਪਾਉਂਦੇ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਉਚੇ ਸੰਗੀਤ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਖੋਪਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੜਿਆ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਗੁਣਨ-ਗੁਣਨ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਪਿਛੋਂ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਇੱਲੀਗਲ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਕਮਾਈ ਹੈ।

'ਫੜ੍ਹ ਲਓ ਬੈਂਗਣ' ਜਾਂ 'ਪੱਟ ਲਓ ਬੈਂਗਣ' ਜਿਹੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਚੋਖੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਵੀ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। 'ਬਿਨ ਪੈਂਦੇ ਦੇ ਲੋਟੇ' ਵਾਂਗ 'ਥਾਲੀ ਦੇ ਬੈਂਗਣ' ਨੂੰ ਖੂਬ ਫਿਟਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਈ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਿਆਮਤ ਨੂੰ 'ਇਕ ਟੰਗੀ ਬਟੇਰਾ' ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਬਟੇਰਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਗਣ, ਗਾਜਰ, ਮੂਲੀ, ਸ਼ਲਗਮ, ਕੱਦੂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਏ ਸਲੂਣੇ ਨੂੰ ਉਹ ਪੰਜ ਰਤਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਸਬਜ਼ੀਆਂ- ਬੈਂਗਣ ਅਤੇ ਭਿੰਡੀ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਕਿ 59 ਫੀਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ 31 ਫੀਸਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਚਿਆਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬਜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਸੁਹਜਵਾਦੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੇਂਦੇ ਦਾ ਫੁੱਲ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੈਂਗਣ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕੀੜਾ ਖਾਧੇ ਬੈਂਗਣ ਨੂੰ ਕਾਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬਜ਼ੀ ਜਾਂ ਫਲ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੀੜੇ ਖਾਧਾ ਅਮਰੂਦ ਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਕਬਰ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬੀਰਬਲ ਨੇ ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਮਿਰਾਸੀਪੁਣੇ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬੀਰਬਲ ਬੈਂਗਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਗਿਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, "ਤੂੰ ਵੀ ਥਾਲੀ ਦਾ ਬੈਂਗਣ ਏਂ, ਜੇ ਮੈਂ ਬੈਂਗਣ ਦੀ

ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਲਗਦਾ ਏਂ, ਜੇ ਬੁਰਾਈ ਕਰਦਾਂ ਤਾਂ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨ ਲਗਦਾਂ, ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਕੀ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?" ਬੀਰਬਲ ਜ਼ਰਾ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨੌਕਰ ਹਾਂ, ਬੈਂਗਣ ਦਾ ਨਹੀਂ।" ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਈਸ ਅਮਰੋਹੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਸੁਣੋ:

ਅਗਰ ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਗਨ ਕੇ ਮੁਖਾਲਿਫ ਹੈਂ
ਤੋ ਫਿਰ ਬੈਂਗਨ ਮੁਜ਼ਿਰ ਹੈ,
ਔਰ ਅਗਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਆਫਿਕ ਹੈਂ
ਤੋ ਹਾਜ਼ਿਮ ਹੈਂ।
ਬਹਰ ਸੂਰਤ ਨਮਕ ਖਵਾਰੋਂ ਕੋ
ਬੈਂਗਨ ਸੇ ਤਅਲੁਕ ਕਿਆ
ਕਿ ਹਮ ਸਰਕਾਰ ਕੇ ਨੌਕਰ ਹੈਂ
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਿਮ ਹੈਂ।

(ਮੁਜ਼ਿਰ = ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ)

ਆਯੁਰਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਗਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਵਾਤ ਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਇ ਜਾਂ ਬਾਦੀ (ਦੁਆਬੀ ਵਿਚ ਬਾਇ) ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਘੜੰਤ ਵਿਉਤਪਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਗਣ ਸ਼ਬਦ ਬੇਗੁਣ ਅਰਥਾਤ 'ਬਿਨਾ ਗੁਣ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗ (ਬੰਗਾਲ) ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸਬਜ਼ੀ। ਨਿਰੁਕਤਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਜਿਤ ਵਡਨੇਰਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਗਣ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵਾਯੂ ਅਰਥਾਤ ਹਵਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ, ਵਾਤਿੰਗਮ। ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਵਾਤ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਅੰਸ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ 'ਗਮ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਤੂ ਵਿਚ ਮੁਖ ਭਾਵ ਜਾਣ, ਚੱਲਣ, ਫਿਰਨ ਆਦਿ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਭਾਵ ਹੈ- ਭੋਗਣਾ, ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਸਮਝੋ ਕਾਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਜਾਣਾ। ਸੋ ਵਾਤਿੰਗਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤ (ਹਵਾ) ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਵੇ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਵਾਤਿੰਗਣ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਬਾਦਿੰਜਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ The ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁਹਰੇ 'ਅਲ' ਆਰਟੀਕਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਬਾਦਿੰਜਾਨ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਅਲਬਾਦਿੰਜਾਨ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੈਂਗਣ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਪਿਛੇ ਦ੍ਰਾਵੜੀ ਮੂਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖੋਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਜਿਤ ਵਡਨੇਰਕਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਹੁਤੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੀਤੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਵਾਨ ਦ੍ਰਾਵੜੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਪਨਾਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਮੌਲਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਜਿੰਜਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਤਾਮਿਲ ਵਿਚ ਬੈਂਗਣ ਲਈ ਵਰਤਲਾਈ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਉਂਜ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵੈਂਗਣ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਉਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬੈਂਗਣ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ- Aubergine ਅਤੇ Brinjal. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਔਬਰਜੀਨ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸ਼ਬਦ Auberge ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜੋ ਖੁਦ ਸਪੇਨੀ Alberchigo ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ Auberge ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਆੜੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਪੇਨੀ ਵਿਚ Alberchigo ਖੁਰਮਾਨੀ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਿਰੁੱਕਤਕਾਰ ਕਲਾਇਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਪੇਨ ਦੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਕੈਟਾਲੋਨੀਆ (ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੈਟਾਲੋਨ ਦੇ ਅਲਬਰਜੇਨਾ ਤੋਂ ਸਪੇਨੀ ਰਾਹੀਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ Aubergine ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਅੱਠਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਅਰਬੀਆਂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੈਟਾਲੋਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਵਿਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਮਲਾਇਆ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਪੁਰਤਗੀਜ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ Berinjela ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿੰਜਲ (Brinjal) ਕਰਕੇ ਚੁੱਕਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਤਾਲਵੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ Melanzana ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਫਲ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫਲ ਨੂੰ ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਟਲੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਜ਼ਾਨੇ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਸਲੀ ਵਿਚ ਹੈਜ਼ਾ ਫੈਲਣ ਸਮੇਂ ਬੈਂਗਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਖਰਬੂਜ਼ਾ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੀਂ-ਗਿਆਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਕੀਮ ਅਬੂ ਅਲੀ ਸੀਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਗਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਮਾਲੀਖੋਲੀਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੜੌਤੀ ਵਿਚ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, 'ਭਤ ਜੀ ਭੱਟਾ ਖਾਵੇ, ਔਰੋਂ ਨੇ ਪਚ ਬਤਾਵੇ।' ਅਰਥਾਤ ਭਟ ਜੀ ਖੁਦ ਤਾਂ ਬੈਂਗਣ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਭੱਟਾ ਜਾਂ ਭੰਟਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਤਾਊਂ ਜਾਂ ਵਤਾਊਂ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਬਤੀਆ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵ੍ਰਿਤਮ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਰੂਪ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੇ 'ਵ੍ਰਿ' ਧਾਤੂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਚੁਣਨਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਵ੍ਰਿੰਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪੱਤੇ, ਫੁੱਲ ਜਾਂ ਫਲ ਦਾ ਡੰਡਲ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਵ੍ਰਿੰਤ ਦਾ ਅਰਥ ਬੈਂਗਣ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਤ ਵਡਨੇਰਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਜਾਂ ਫਲ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਡੰਡਲ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਤੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਗਣ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਾਰੇ ਡੰਡਲ ਜਾਂ ਡੰਡੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਮਾਰਿਆਂ ਇਹ ਨਾਂ ਸਹੀ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਡੰਡਲ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ 'ਏਕ ਟਾਂਗ ਕਾ ਮੁਰਗਾ' ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿਚ 'ਇਕ ਟੰਗੀ ਬਟੇਰਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਬੈਂਗਣ ਲਈ ਇਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਵ੍ਰਿਤਾਂਕ। ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਵ੍ਰਿੰਤਾਕ>ਵੰਟਾਹ> ਭੰਟਾ>ਭਟਾ। ਵੰਟਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਵਤਾਊਂ ਬਣੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਸਭ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਰ ਗਏ। ਕੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਕਲੀਆਂ ਦਰਜਾਂ ਥਾਣੀਂ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ 'ਚ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਸਾਹ ਖਿੱਚਦੇ ਰਹੇ। ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲੰਘਿਆ।

ਫਿਰ ਖਾਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਸਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਰਸ਼ੀਦ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ। ਉਂਜ, ਖਾਨ ਅਤੇ ਡੌਂਕਰਾਂ ਦੀ ਬੇਦਿਲਾਸਾ 'ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ' ਵਿਚ 9 ਰਾਤਾਂ ਅਤੇ 8 ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇ। ਖਾਨ ਉਜਦਾ ਤੋਂ ਮੁੰਡੇ ਤਰਲਿਆਂ-ਮਿੰਨਤਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤੀ ਸੀ।

ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਕੋਈ ਡੌਂਕਰ 5 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਖਾਨ ਨੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, 'ਜੇ ਸਭ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜਾਣਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।' ਫਿਰ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ, ਅਗਲੀ ਰਾਤ ਹੋਰ ਡੌਂਕਰ ਆਉਣਗੇ।

ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਗਏ ਡੌਂਕਰ ਆਏ। ਜਾਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕਾਹਲਾ ਸੀ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ 7 ਜਣੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ, ਰੌਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਸਾਡੇ ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ 7 ਜਣੇ ਚੁਣੇ। ਚਾਰ ਜਣੇ ਅਸੀ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ 3 ਜਣੇ ਨਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ। ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਟਿਕਾਣੇ ਲੱਗਾਂਗੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਨਵੇਂ ਡੌਂਕਰ, ਨਵੇਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਡੌਂਕੀ ਲਵਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਛੇਤੀ ਲਾ ਦੇਣ। ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਡਿੱਕੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜਣੇ ਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਡੌਂਕਰ ਤੇ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੁੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਥਣ।

ਕਾਰ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਡੇਢ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਜਾੜ ਜਿਹੇ ਵਿਚ, ਰੁੱਖਾਂ-ਝਾੜਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਛਿਪਾ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹਲਚਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ 6 ਸਾਥੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਚਨਚੇਤ ਲੱਗੇ ਨਾਕੇ ਉਤੇ ਕਾਰ ਨਾ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਵਿਛਾਏ ਕਿੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਪਟਿਆਂ ਨਾਲ ਟਾਇਰ ਪੈਂਚਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਡੌਂਕਰ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਾਰ ਭਜਾਉਂਦਿਆਂ ਇੱਕ-ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖੁਦ ਕਿਧਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਕੀ ਵਿਚ ਪਏ ਚਾਹਲ ਦਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਚਾਹਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਗਾਂਹ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਚਾਹਲ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ। ਹਾਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ 6 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ।

ਡੌਂਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਕਿ ਇਥੋਂ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਕਿੱਦਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਅਗਿਓਂ ਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਚੱਕ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਰਸਤੇ ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ 13 ਜਣੇ ਉਸ ਕੱਚੇ-ਖਰਾਬ ਰਸਤੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਰਾਹ ਤੋਂ ਹਟਵੇਂ ਬਣੇ 10-12 ਘਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕੁਝ ਕੁੱਤੇ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ, ਕੁਝ ਅਰਬੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈਆਂ। ਅਸੀਂ ਬਚਦੇ-ਬਚਾਉਂਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਤਕਰੀਬਨ ਘੰਟਾ ਕੁ ਪੈਦਲ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਿਓਂ ਕਾਰ ਨਾਲ ਟਾਕਰੇ ਹੋਏ। ਡੌਂਕਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਫੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਢੋਹਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ ਛੁਪਾਇਆ। ਬਚੀ-ਖੁਚੀ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਹਲਕੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਹੀ ਬੂਟਿਆਂ ਨਾਲ ਅਨਾਰ-ਆੜੂ ਲਮਕਦੇ ਦੇਖ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਮਕੀਆਂ। ਹੇੜ ਦੀ ਹੇੜ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਫਲਾਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਈ। ਰੱਜ ਕੇ, ਨੇੜੇ ਵਗਦੀ ਆੜ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਫਿਰ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੋ ਅਰਬੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਆ ਜੁੜੇ। ਅਸੀਂ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬਰੈਡ ਲਿਆ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਾਦੌਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਮਲੀਲੀਆ ਦੀ ਡੌਂਕੀ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਨਕਸ਼ੇ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਡੌਂਕਰ ਆਏ। ਅਸੀਂ 7 ਜਣੇ ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ, ਸਿਆਸੀ, ਸਤਾਸੀ, ਮੈਂ, ਗਿਆਨੀ, ਬੁੱਧੂ, ਨਿੱਕਾ ਕਾਰ 'ਚ ਬਹਿ ਗਏ। ਕਾਰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਅਚਾਨਕ ਅੱਗੇ ਸੜਕ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾਰ ਕੋਲ ਦੋ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਬੰਦੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਏ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਸਦਮੇ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਦੋ ਜਣੇ ਸਨ ਮੋਟਾ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਅਲੀ। ਅਹਿਮਦ ਟੁੰਡੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਲੱਸਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਗੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਈ। ਸਾਡੀਆਂ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਬੇਲਗਾਮ ਸੋਚਾਂ, ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਤੇ ਨਿਰਰਥਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਸੈਲੇ-ਬੇਸੁਆਦੇ ਹਾਦਸੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਥੇ ਨਹੀਂ। ਮੋਟਾ ਅਹਿਮਦ ਫਿਰ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਥੇ ਸੜਦੇ-ਮਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਭ ਦੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰੇ ਹੋਰ ਲਟਕ ਗਏ। ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਅਲੱਗ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਲੁਕਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੋਟੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਖੋਹ ਕੇ ਦੌੜੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੋਟੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਗਤ ਬਣਾਉਣੀ ਸੀ।

ਕਾਰਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ-ਟਿੱਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁੰਨਸਾਨ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੁਕੀਆਂ। ਲੱਗਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਥਾਂ ਰੱਖੇਗਾ। ਡੌਂਕਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੁਰ ਗਏ। ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੋਟੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਕਮੀਨਗੀ ਭਰੀ ਚਮਕ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਭਿਅੰਕਰ ਰੌਅ ਵਿਚ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਉਗਲਦਾ ਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਆਣ ਚਿੰਬੜਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਚਪੇੜਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਈ, ਨਿੱਕੇ 'ਤੇ ਰੋੜ੍ਹੇ-ਵੱਟੇ ਚਲਾਏ।

ਸਾਨੂੰ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਿਛਲੇ 6 ਜਣੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਮੋਟੇ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਗੌੜੇ, ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਛਿੱਤਰਪੋਲਾ ਕੀਤਾ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਵੱਟੇ ਮਾਰੇ, ਮੂੰਹਾਂ 'ਤੇ ਥੁੱਕਿਆ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਮੰਗੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੁੰਨ ਖੱਟਣ ਵਾਂਗ ਦੂਜੇ ਡੌਂਕਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਵੰਡਾਉਣ ਆ ਜੁੜੇ ਸਨ।

ਮੰਗਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਜਦੋਂ ਮੋਟੇ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਮੋਹ ਨਾਲ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ, ਚੁੰਮ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ, ਇਹ ਕਮੀਨਾ ਝੂਠੀ ਤੁਹਮਤ ਲਾ ਰਿਹੈ।" ਫਿਰ ਮੋਟੇ ਨੇ ਸਿਆਸੀ, ਸਤਾਸੀ, ਬੰਟੀ ਅਰਬੀ, ਬੁੱਧੂ, ਜੱਗੀ, ਰਾਜਵੀਰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਰ 'ਚ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਧਰ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ।

ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਮੋਟਾ ਬਾਕੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ-ਮਾਰਿਆ। ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣਦੇ ਮਕਾਨ ਲਈ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੀ ਸੀ!

ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ, ਫੈਕਟਰੀ ਵੱਲ ਵਧਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਤਕਰੀਬਨ ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦੇ ਤੁਰ ਗਏ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਦੱਬੇ ਪੈਰੀਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਥਮਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਣਕਾਰ ਚਿਹਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ। ਉਥੇ ਸਨ- ਨੀਲਾ, ਟੈਪੂ, ਚਮਕੀਲਾ, ਰਣਜੀਤ ਅਤੇ ਮੋਹਕਮ। ਮੋਹਕਮ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਚਿਹਰਾ ਬੜੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਮੁਸਕਾਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਪਿਘਲਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਕਾਲਜੇ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਖਤ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ।

ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਹੋਰ ਦਿਸੇ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਭਟਕਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਲੱਗ ਗਏ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਸੋਚਦੇ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13 ਵਿਚੋਂ, 4 ਜਣੇ- ਪ੍ਰਤਾਪ, ਮਾਣਕ, ਬੰਟੀ 2 ਤੇ ਛਿੰਦਾ ਹੀ ਰਬਾਤ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਪਿਛਿਓਂ ਮੁੰਡੇ ਆਉਂਦੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

(ਚਲਦਾ)

ਕਹਾਣੀ

ਵੰਡਰ ਵੂਮੈਨ

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੁਰੀਤੀ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਿਆਰ ਧੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਉਸ ਦਾ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਧੀਆਂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਖਟਕਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਧੀ ਦਾ 'ਮੰਮੀ ਅੱਦ ਮੈ ਤਾਹ ਬਾਵਾਂ ਤਾਡੇ ਲਈ' ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ, ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਨੂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਨੂੰ
amarjitpannu@sbcglobal.net

“ਮੰਮੀ ਅੱਦ ਮੈ ਤਾਹ ਬਾਵਾਂ ਤਾਡੇ ਲਈ।” ਮੇਰੀ ਚਹੁੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚੀ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਹਲੂਣ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ।

ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਉਠੀ, ਜਾਗਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਦੂਰ ਬੈਠੀ ਕਿਸੇ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਗੁਟਕੂੰ ਗੁਟਕੂੰ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਖੜ-ਖੜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਗਵਾਚਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਫੇਰ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਰੁੱਖ ਉਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਆਸ਼ੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਮੁਸਕਾਨ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਆਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਸ਼ੀ ਆਪਣਾ 'ਟੈਡੀ ਬਿਅਰ' ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਕੰਬਲ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ 'ਬੈਕੀ' ਆਖਦੀ ਹੈ) ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਬੈਡ 'ਤੇ ਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। 'ਟੈਡੀ ਬਿਅਰ' ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ 'ਬੈਕੀ' ਉਸ ਉਤੇ ਦੇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ, “ਮੰਮੀ ਮੈਂ ਤਾਹ ਬਾਵਾਂ?”

ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਭਰੀਆਂ ਚਾਨਣ ਕਿਰਨਾਂ ਬਾਰੀ ਕੋਲ ਉਗੇ ਮੇਪਲ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸਰਕਦੀਆਂ ਸਾਹਮਣੀ ਕੰਧ ਉਤੇ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟਾਹਣੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਕੰਧ ਉਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਆਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਦਵਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਚੌਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਡੋਲਦਾ ਕਦੇ ਆਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੋਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਕੰਧ ਉਤੇ ਲੱਗੀ ਮੇਰੀ ਤੇ ਆਸ਼ੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਮੁੜ ਆਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਕੋਲ ਆ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਛਾਵਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਆਸ਼ੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਆਸ਼ੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਵੇਰ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਵਾਂਗ ਖਿੜਿਆ ਖਿੜਿਆ, ਭੋਲਾ ਭੋਲਾ, ਸਿਆਣਾ ਸਿਆਣਾ, ਤੇ ਮੈਂ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, “ਅੱਛਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਚਾਹ ਬਣਾਈਦੀ ਕਿਵੇਂ ਆ?”

ਆਸ਼ੀ ਝੱਟ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਗਿਣਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, “ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ, ਫੇਰ ਜੌਂ ਗਲਾਫੀਆਂ ਨਾਲੇ ਸ਼ੂਗਰ...ਤੇ ਫੇਰ ਤਾਹ ਬਾਂਗੀ।”

ਉਹ ਤੋਤਲੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਚ ਦੱਸਦੀ ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਬਾਰੇ ਉਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ।

“ਆਸ਼ੀ, ਇਹ ਜੌਂ ਗਲਾਫੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ।”

ਆਸ਼ੀ ਝੱਟ ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਲੌਂਗ-ਲਾਚੀਆਂ ਵਾਲਾ ਡੱਬਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਜੌਂ ਗਲਾਫੀਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੇ ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹਾਂ, “ਆਸ਼ੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੌਂਗ-ਲਾਚੀਆਂ ਆਖੀਦਾ ਏ।”

ਅਚਾਨਕ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦੀ ਪੋਲੀ ਜਿਹੀ ਝਿੜਕੀ, 'ਦੀਪੀ ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਹੱਸੀ ਜਾਨੀ ਏਂ?' ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦੀ ਹਾਂ।

“ਵੇਖ ਸਨੀ ਕਿੰਨਾ ਸੁਹਣਾ ਲਗਦਾ ਪਿਆ ਏ।” ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ।

ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਦੇ ਆਖਣ 'ਤੇ ਸਨੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਅ ਮਾਰਦੀ ਕਰੀਮ ਰੰਗ ਦੀ ਅਚਕਨ ਤੇ ਉਨਾਭੀ ਪੱਗ ਉਤੇ ਸਜਾਈ ਕਲਗੀ-ਸਚਮੁਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਨੀ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਚਹੁੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸਾਂ ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੰਝੀਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਆਸ਼ੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜੋੜਾ ਪਹਿਨੀ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਪਰਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਇਆ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦਰਸ਼ੀ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪਰੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਡੇ ਭਾਬੀ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਭੈਣ ਰਾਜੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਫੇਰ ਹਾਲ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਏਨਾ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਏ ਕਿ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਵੀ ਗਵਾਈ ਬੈਠਾ ਏ।

ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਪਿਤਾ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਣੇ ਥੰਮ ਨਾਲ ਢੋ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੁਣ ਢੋ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਰੌਣਕ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਚਮਕ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰੇ 'ਕਾਕਾ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਦਰਸ਼ੀ ਭੈਣ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਆਖਣ, “ਕਾਕਾ ਜੀ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਗੁੱਡੀ ਆ ਗਈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪਈ ਰੱਬ ਜੋੜੀ ਰਲਾ ਦਊ ਪਰ ਚੱਲੋ ਜਿੱਥੇ ਹਨੇਰੀ ਆਈ, ਮੀਂਹ ਵੀ ਮੁੜ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਊ!”

ਤੇ ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਮੀਂਹ ਦੀ ਥਾਂ ਫੇਰ ਹਨੇਰੀ ਹੀ ਆਈ ਜਦ ਵੱਡੀਓਂ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਰਾਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਤੇ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਜੀ ਕਹਿਣੋਂ ਹਟ ਗਏ। ਉਮਰੋਂ ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੱਦਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਛੋਟਾ ਸਰਦਾਰ' ਆਖਣ ਲੱਗੇ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਸਰਦਾਰ ਤੋਂ 'ਵੱਡਾ ਸਰਦਾਰ' ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ 'ਕਾਕਾ ਜੀ' ਤੋਂ 'ਛੋਟਾ ਸਰਦਾਰ'। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਰੁਤਬੇ ਵਧ ਗਏ ਸਨ, ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ।

ਪਰ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ, ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹਨੇਰ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਏ, ਹੈਅ! ਤੀਜੀ ਕੁੜੀ?

ਸਾਡੇ ਘਰ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਆਈ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਨੇ ਬੂਹਿਓਂ ਅੰਦਰ ਲੰਘਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਦ ਧਾਅ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ, “ਬੀਬੀ ਤੇਰੀ ਮੱਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਸੁੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ।”

ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਭੱਜ ਕੇ ਪਏ ਸਨ, “ਬੀਬੀ, ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਰੋਣ ਡਹੀ ਏਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਧੀ ਥੋਰੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਊ, ਤੂੰ ਲੈ ਜਾ ਤਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਝੋਟੀ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਆ।”

ਤੇ ਫੇਰ ਭੂਆ ਨੂੰ ਬੂਰੀ ਝੋਟੀ, ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁੰਦੇ, ਲੱਡੂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕ-ਸੁਕ ਦੇ ਕੇ ਜਦ ਤੋਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਵੀਰਾ ਲੱਡੂ ਰਹਿਣ ਦੇਹ, ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰੀਕਣੀਆਂ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਕੁੜੀ ਹੋਈ ਦੇ ਲੱਡੂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੰਡਣੇ ਆ।”

ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ, ਸਣੇ ਝੋਟੀ ਦੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਰਦੀ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪਰੀ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤੇ ਨਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਦੇ ਚੁੱਪ।

ਪਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਚੌਥੀ ਧੀ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਿੰਸੈਸ' ਆਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪ੍ਰਿੰਸੈਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਰੀ' ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਹਣੀ ਜੁ ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਸੀ।

ਆਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਆਖਦੇ, 'ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਰੀ ਮਾਸੀ 'ਤੇ ਗਈ ਆ।' ਪਰ ਪਿੰਡੋਂ ਇਹਦੀ ਦਾਦੀ ਦਾ ਖਤ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, 'ਜੇ ਰੱਬ ਮੁੰਡਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਬਣਦਾ।'

ਸਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ ਵੀ ਆਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਦੇਹ ਕੰਬ ਉਠੀ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਆਏ ਇਸ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਹਿਲਾ ਸੁਟਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕੋਲ ਪਈ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁੱਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵਾਂ, ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗਵਾਚੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਮੁੱਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਭਰ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਠੰਡੀ ਸੀਤ ਹਵਾ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਨਿੱਘੀ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪੀ। ਇਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਧੜਕਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦਿਲ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਧੜਕਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਜਿਹੀ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਬੋਲ ਉਠ ਨਿਕਲੇ ਸਨ:

ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਦੇ ਅੰਬਰ ਉਤੇ
ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਇਕ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਨੂਰ ਨੂਰ ਕੰਬਦੀ ਦੇਹ ਮੇਰੀ 'ਤੇ
ਨਿੱਘਾ ਜਿਹਾ ਉਸ ਫੰਬਾ ਧਰਿਆ
ਆ ਨੀ ਭੈਣੇਂ, ਆ ਨੀ ਪੌਣੇ
ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਵਧਾਈ...।
ਅੰਬਰੋਂ ਉਤਰ ਚੰਨ ਟੁਕੜੀ
ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਰੁਸ਼ਨਾਵਣ ਆਈ।

ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਭਰੀ-ਭਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਫੇਰ ਹੋ ਰਹੇ ਕੀਰਤਨ ਵੱਲ ਪਰਤਿਆ। 'ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਆਹਵਣ ਆਇਆ...' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਅੱਧੀ ਕੁ ਹੀ ਸਮਝ ਪਈ।

“ਦੀਪੀ ਉਠ, ਉਪਰੋਂ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੈ ਆਈਏ।” ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਪਰੀ ਮੈਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਗਵਾਚੀ-ਗਵਾਚੀ ਜਿਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਸਾਂ।

ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ 'ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟ' ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।

ਆਸ਼ੀ ਵਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਇਕ ਵਾਰ ਪਰੇ ਫੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਗਦੀ ਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਹਿਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਅੱਜ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਵੜਿਆ।

ਆਸ਼ੀ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਹਵਾਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, “ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਮੰਮੀ!”

ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰੀਆਂ-ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਆਸ਼ੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੈਂ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਰੀ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ-ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਮੂਵੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ 'ਮੁਸਕਰਾਉਣ' ਵਾਸਤੇ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਲਾ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਗਈ ਹੋਵਾਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਹੜੀ ਫਰਾਕ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ।” ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਫਰਾਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੇ ਕਿਉਂ ਚੁਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ 'ਫੇਵਰਟ' ਫਰਾਕਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਨ-ਪਿੰਕ, ਵ੍ਹਾਈਟ ਤੇ ਲਾਈਟ ਬਲੂ। ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਫਰਾਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਲੋਜ਼ੈਟ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਮਝ ਸਕੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਵੀ ਤਾਂ ਬਗੀਚੇ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪਰ ਇਕੱਠੇ ਇੱਕੋ ਥਾਂਵੇਂ।

ਆਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਾਹ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਦੌੜਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਈ। ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਤਾਂਈਂ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਂਦੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇ। ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਝਟਪਟ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਚ ਮਿਚ ਗਈ, ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੱਥਰੂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਸਾਂਭਦੀ ਮੁੜੀ।

ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਇੰਜ ਜਾਪਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਆਪੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ ਘਰ ਹੀ ਖਾਲੀ-ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪਿਆ, ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਖਾਲੀ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਦੇ ਹਨ, 'ਦਿਲ ਤਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਵੀ ਸਾਂਭਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਪਰ ਜਦ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਛਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਦੌੜਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੂਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਮਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵੱਡੀ ਹੋ ਕੇ ਆਸ਼ੀ ਜਦ ਕਾਲਜ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ 'ਡੌਲਜ਼' ਗੈਰੇਜ ਵਿਚ ਪਏ ਬਕਸੇ ਵਿਚੋਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ ਸਾਂ। ਨਵ੍ਹਾ-ਧਵ੍ਹਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲ ਵਾਹੇ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਡਰੈਸਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹਦੇ ਆਉਣ ਤਕ ਇਹਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਜਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਖੌਰੇ ਆਪ ਹੀ ਗੁੱਡੀਆਂ-ਪਟੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸਾਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਡੌਲਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ-ਬਾਰਬੀ, ਰੇਨਬੋ ਬਰਾਈਟ, ਸਿੰਡੀ, ਚੈਟੀ-ਪੈਟੀ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾਂਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਬਗੈਰ ਨਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ-ਬਾਈ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਚੈਟੀ-ਪੈਟੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਟਨ ਦੱਬਿਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹਾਂ, ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਆਸ਼ੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸਨੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦੀ ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ।

ਮੇਰੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਂਵਾਂ ਜਿਹੀ ਵੱਡੀ ਭਾਬੀ ਮੇਰਾ ਮੋਢਾ ਪਲੋਸਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀਰ ਤੇ ਭਾਬੀ ਜੀ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਹਰ ਜਾਗਦਾ ਪਲ ਆਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਬੈਠੇ ਸਨੀ ਤੇ ਆਸ਼ੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋਣ ਪਰ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਮੁੜ ਆਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੁਹਾ ਧੁਵਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿੰਨਾ-ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ 'ਬੈਕਯਾਰਡ' ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਕਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ, ਕਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ, ਕਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਆਖਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵੱਲ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਆਸ਼ੀ ਤੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਏਂ? ਤਾਂ ਝੱਟ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮੰਮੀ ਦ ਫਾਵਰ (ਫਲਾਵਰ) ਸੈਡ, 'ਯੂ ਆਰ ਪਰਿਟੀ।'” ਜਦ ਮੈਂ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੀਰੀਅਸ ਹੋ ਗਈ, “ਨੋ ਮਾਅਮ, ਦ ਫਾਵਰ ਟਾਕਸ ਟੂ ਮੀਂ।”

ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਕੀ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਫੁੱਲ ਬੂਟੇ ਇਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ? ਉਸ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਕੜਤਾੜੀਆਂ ਕੱਢਦੀ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ,

ਮਾਈ ਆਸ਼ੀ ਇਜ਼,
ਪਰਿਟੀਅਰ ਦੈਨ ਦਾ ਫਲਾਵਰ
ਐਂਡ ਲਾਈਟਰ ਦੈਨ ਦਾ ਵਿੰਡ
ਮਾਈ ਆਸ਼ੀ ਇਜ਼,
ਵਾਈਟਰ ਦੈਨ ਦਾ ਸਨੋ
ਐਂਡ ਬਰਾਈਟਰ ਦੈਨ ਦਾ ਰੇਨਬੋ।

ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਰੱਬ ਤੱਤੜੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਰ ਤਾਅਨੇ-ਮਿਹਣੇ ਹੋ ਲੈਂਦੀ ਸਾਂ, ਉਸ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦੀ ਸਾਂ ਪਰ ਅੱਜ ਉਸੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਾਂਤ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ਼ੀ ਤੇ ਸਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਕ ਰੂਹਾਨੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਇਹ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ। ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਏਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਰਹੀ ਸਿਰਫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੱਧਮ ਪੈ ਰਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਬਰਸ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤਨ-ਮਨ ਉਸ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਘੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਸਥਿਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਹੈ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਦੌੜਦਾ ਵਕਤ ਵੀ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਲੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਜਿਹੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਸ਼ੀ ਤੇ ਸਨੀ ਚੌਥੀ ਲਾਂਵ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਗੀ 'ਵਿਆਹ ਹੋਆ ਮੇਰੇ ਬਾਬਲਾ' ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਵਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਭਰੀਆਂ-ਭਰੀਆਂ, ਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਚ ਵਲ੍ਹੇਟੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਖਿਸਕ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗੀ ਹੋਵਾਂ, ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

"ਦੀਪੀ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ।" ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧਕੇਲਣ ਦਾ ਨਿਸਫਲ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਬਾਈ-ਤੇਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿਉਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਧਿਆਨ ਉਸ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਬਾਪ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਉਸ ਮੇਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੋਰੇ ਮਾਸ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਧੂੜ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰਬੈਕਾ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ ਜਾਂ ਉਹ ਰਬੈਕਾ ਦਾ ਨਾ ਬਣਿਆ ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਮਲੂਕੜੀ ਜਿਹੀ ਤੀਸਰੀ ਵੇਰ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨਿਕਰਮੀ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ।

ਪਰ 'ਨਿਕਰਮਾ' ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ।

'ਚੰਦਰਿਆ, ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਾ।'

ਇਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹਾਂ ਮੈਂ? ਅੱਜ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਏ, ਆਸ਼ੀ ਮੇਰੀ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਤੇ ਸਨੀ ਮੇਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ।

ਆਸ਼ੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਬੱਦਲਾਂ ਜਿਹੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਕੰਨੀ ਉਤੇ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਾਂਗਰ ਵਹਿ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗਮਾਂ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਆਸ਼ੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ- ਮੇਰੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ, ਮੇਰੇ ਚਾਅ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ, ਜੋ ਕਿ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਈ ਸਾਂ, ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਕੇ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੇ ਫਿਕਰ ਵੀ ਦੁੱਗਣੇ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਤਾਂ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਕੱਟਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ 'ਬੇਬੀ ਸਿਟਰ' ਕੋਲ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸਾਂ।

ਜਦ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੁੱਗਣੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਛਟਪਟਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵੀ ਦੁੱਗਣੀਆਂ ਹੋ-ਹੋ ਬਲ ਉਠਦੀਆਂ, ਜੋ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗਰ ਪੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਮ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਉਤੇ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬੇੜੀ ਵਾਂਗ ਤਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬੇਬੀ ਸਿਟਰ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਏ, ਤੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਬਲਦੀਆਂ ਮਮਤਾ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਪਰ ਜਦ ਕਦੇ ਤਨ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਧੜਕ ਰਹੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਹੂਕ ਜਿਹੀ ਵਾਂਗ ਉਠਦੀ ਲਾਟ ਨਾਲ ਦਿਹ ਅੰਗਿਆਰੇ ਵਾਂਗਰ ਭਖਣ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਸਿਆਲੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਬਰਫਾਂ ਲੱਦੀ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤੇ ਕੂਲੀ ਬਰਫ ਦੀਆਂ ਮੁੱਠਾਂ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਮਲਦੀ, ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਝੱਸਦੀ।

ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤਨ ਦਾ?

ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਘੜੀ ਹੈ ਜਦ ਮੈਂ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਉਦਾਸ ਵੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੈਠੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਿੰਨੀ ਇਕੱਲੀ ਵੀ ਹਾਂ।

ਜਨੇਤ ਨਾਲ ਆਇਆ ਕੋਈ ਬੁਲਾਰਾ ਸਪੀਚ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਖ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਰੋਂਦੇ-ਰੋਂਦੇ ਵੀ ਹਾਸਾ ਜਿਹਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਕਿੰਨਾ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਪਰੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਵੀਰੇ, ਦੀਪੀ ਦੀ ਗੁੜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ।"

ਸਾਰੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਵੀਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਦੇਈ ਜਾਵਾਂ, "ਵੀਰੇ ਏਨੀ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸੁਣ ਹਟੇ ਆਂ ਇਹ ਗੱਲ।"

ਪਰ ਮੇਰੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਵੀਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਜੀ ਤੀਜੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੋਣੀ ਆਂ ਮੈਂ ਉਦੋਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਚੌਥੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵਾਂ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਗੁੜ ਦੀ ਡਲੀ ਜਰੂਰ ਖਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁੜ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਦੇ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁੜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ। ਮੈਂ ਖਿਝਦੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਗੁੜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਸਿਰਫ ਮੇਰੀ ਹੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਗੁੜ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਢੇਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ, ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਵੀ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਗੁੜ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਇਕ ਗੀਤ ਸੁਣਿਆ, 'ਜਾਚ ਮੈਨੂੰ ਆ ਗਈ ਗਮ ਖਾਣ ਦੀ।'

ਗਮ ਲਫਜ਼ ਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, 'ਜਾਚ ਮੈਨੂੰ ਆ ਗਈ ਗੁੜ ਖਾਣ ਦੀ' ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਵਾਂਗਰ ਹੀ ਹੇਕ ਲਾ ਕੇ 'ਜਾਚ ਮੈਨੂੰ ਆ ਗਈ ਗੁੜ ਖਾਣ ਦੀ' ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਦੋਹਰੇ ਹੋਈ ਜਾਣ। ਵੱਡੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਬੋਲ ਪਈਆਂ, "ਗੁੜ ਨਹੀਂ, ਦੀਪੀ ਗਮ, ਜਾਚ ਮੈਨੂੰ ਆ ਗਈ ਗਮ ਖਾਣ ਦੀ।" ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ, ਪਈ ਇਹ ਗਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਏ? ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਖਾਈਦਾ ਏ?

ਉਹ ਤਾਂ ਬੜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਦ ਗਮ ਸਿਰਫ ਖਾਣਾ ਹੀ ਨਾ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਗਮ ਹੀ ਪਹਿਨਣਾ, ਹੰਢਾਉਣਾ ਤੇ ਗਮ ਹੀ ਜਿਉਣਾ ਪਿਆ।

ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਭੋਰਾ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ, ਗਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖੂੰਜੇ ਵਿਚ ਦੱਬ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸਦੀ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦਾ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਦਾ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਸਾਂ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਆ ਉਦੋਂ ਉਹ। ਉਧਰੋਂ ਭੈਣ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਉਧਰੋਂ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਰੀਕ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਘਰ ਵਿਚ ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਬੀਜੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਰਾਣੀ ਹਾਰ।"

ਤਾਂ ਬੀਜੀ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤ ਲੈ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ, ਜਦ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੇ।"

ਲਾਗੇ ਈ ਪਏ ਛਾਬੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਭਿੰਡੀਆਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਚਲ ਰਾਜੀ ਤੂੰ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਭਿੰਡੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਸਿੱਖ ਲੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।" ਤਾਂ ਉਹ ਭੋਲੇ ਭਾ ਈ ਇਕ ਦਮ ਕਹਿ ਉਠੀ, "ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਲਈਆਂ।"

ਤੇ ਫੇਰ ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਪਵੇ ਪਈ ਸਾਰੇ ਹੱਸੀ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਆਸ਼ੀ ਦੀ 'ਅੰਗੇਜਮੈਂਟ' ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਰਾਜੀ ਭੈਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸਦੀ-ਹੱਸਦੀ ਨੇ ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਆਸ਼ੀ ਜਦ ਤੈਨੂੰ ਭਿੰਡੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।"

ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਜਹੀ ਹੋਈ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਪਿੰਡੀਆਂ?" ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਪਿੰਡੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਆਸ਼ੀ ਭਿੰਡੀਆਂ!"

ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਭਿੰਡੀਆਂ ਆਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, "ਪਿਇੰਡੀਆਂ?"

ਭਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜੰਮੀ ਨੂੰ 'ਭੱਬਾ' ਕਿੱਥੋਂ ਬੋਲਣਾ ਆਵੇ, ਤੇ ਮੈਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਦੋਹਰੀ ਹੋਈ ਜਾਵਾਂ।

"ਅੱਛਾ ਬਾਬਾ, ਜੇ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲ 'ਭਿੰਡੀਆਂ' ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲੈ' ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, "ਓ ਮਾਅਮ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੁੱਡੀ ਹੋ ਜਾਊਂ।"

ਤੇ ਫੇਰ ਬੁੱਢੀ ਆਖਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀ 'ਢੱਡਾ' ਕਹਿਣ ਦੀ 'ਪ੍ਰੌਬਲਮ' ਆ ਗਈ, ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੱਸਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਾਂ, ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ, 'ਮਾਂਵਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ!"

ਮੇਰਾ ਮਨ ਫੇਰ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫੜ ਕੇ ਧੂਹ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਰੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਆਖੇ ਹੋਏ ਬੋਲ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਕੋਈ ਰਿਸ਼ੀ ਆਖਦਾ ਹੈ, 'ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਬਣ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ।'

ਫੋਟ ਇਹੋ ਜਹੇ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੰਗ-ਤੰਗ ਕੇ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਸਾਰ ਕਿ ਬੱਚੇ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੇ ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਮੰਗਣ ਗਿਆਂ ਗਲੀ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਣਾ ਏ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ 'ਥੂਹ ਕੌੜੀ' ਆਖ ਦੇਈਦਾ ਏ।

ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਬੁਲਾਰਾ ਸਪੀਚ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੱਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਸਮਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਆਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹਾਂ।

ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਜਦ ਪੁੱਛਦੇ, ਆਸ਼ੀ ਤੂੰ ਵੱਡੀ ਹੋ ਕੇ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਝੱਟ ਬਾਹਵਾਂ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਖਦੀ, "ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ!" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ, 'ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ।' ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਹਣੀ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਤਾਜ ਵਾਂਗਰ ਇੱਕ ਟਿਆਰਾ (Tiara) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਗਣ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਜਣੀਆਂ ਤੀਕਰ 'ਮੈਜਿਕ' ਬੂਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉਹ 'ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ' ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਤਕੜਾ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਡ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਸ਼ੀ ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਖਿਡੌਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਈਵਲ' ਮਿਥ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਆਪ 'ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ' ਬਣ ਕੇ ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ।

ਇੱਕ ਵੇਰ ਇਹਦੀ ਪਰੀ ਮਾਸੀ ਮਿਲਣ ਆਈ ਇਹਦੇ ਲਈ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ ਵਰਗੀ ਡਰੈਸ ਲੈ ਆਈ। ਆਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖੰਭ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਬਾਹਵਾਂ ਉਤਾਂਹ ਚੁੱਕੀ 'ਦੌੜਦੀ' 'ਉਡਦੀ' ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭੱਜੀ ਫਿਰੇ, "ਮੰ...ਅ...ਮੀ, ਆਇ ਐਮ ਗੋਇੰਗ ਟੁ ਸੇਵ ਯੂ।" "ਪਰੀ ਮਾਸੀ, ਆਇ ਐਮ ਕਮਿੰਗ, ਆਇ ਐਮ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ।"

ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੀ ਹੀ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ ਹੈ, ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਾਉਣ ਤੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰ, ਮੇਰੀ ਵੰਡਰ ਵੁਮੈਨ ਧੀ, ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ, ਮੇਰੀ ਦੋਸਤ!

#

ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਫੋਨ: 206-434-1155

ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਜੌਹਲਾਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੱਦਬਸਤ ਨੰਬਰ 201 ਅਤੇ ਰਕਬਾ ਜਮੀਨ 139 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ 'ਤੇ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਬੱਬਰ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਵਿਚ 28 ਸਿੱਖ ਰੈਜਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸਿੱਖੀ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤਨ, ਮਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅਫਸਰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਖੌਲ ਉਠਦਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਾਸਟਰ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪਤਾਰਾ, ਬੱਬਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੱਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲਾ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਬੱਬਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੀਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਨੂੰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਪੱਕੀ ਰਫਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੋਲੀਆਂ ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਬੰਬ ਤੇ ਚਾਰ ਡੈਟੋਨੇਟਰ ਬਾਬੂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਤੌਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਟਰਾਇਲ ਕੇਸ 1924 'ਚ ਆਖੀ ਸੀ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਟਰਾਇਲ ਸਮੇਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਬਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੱਬਰ ਸੱਧਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਪਿੰਡ ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜੰਡੂ ਸਿੰਘਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਪਟਵਾਰੀ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਠਹਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਬੱਬਰ ਸੱਧਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਮਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ, ਅਮਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸੁਲਤਾਨੀ ਗਵਾਹ ਨਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬੋਲੀਨਾ ਨੇ ਵੀ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਿੜਿੰਗ ਜਾਣ ਵਿਚ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜੌਹਲੀਂ ਲੈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਕ ਸੁਲਤਾਨੀ ਗਵਾਹ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਣ ਰਹੇ ਮਕਾਨ ਲਈ ਕਈ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਗੱਡੇ 'ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਢੋਂਹਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਿੰਗੜ, ਬੱਬਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਖਸੂਸਪੁਰੀ ਬੈਠੇ ਦੇਖੇ ਤੇ ਉਹ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਸਲਾ ਤੇ ਦਾਰੂ ਸਿੱਕਾ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬੱਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਵਸਾਖ ਜਾਂ ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਸਲੇ ਦਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਹੀਂ; ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਕਰ। ਬੱਬਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਬਨੂੰ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਰਫਲ ਦੀਆਂ 20 ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬੰਬ ਖਰੀਦ ਲਿਆਇਆ। 20 ਗੋਲੀਆਂ ਤਾਂ ਬੱਬਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈਆਂ ਤੇ ਬੰਬ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਬਾਬੂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੋ ਬੰਬ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਾਬੂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨ ਬੰਬ ਲੈਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਤੇ ਲੁਕੋ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬੱਬਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਿਸਟਰ ਜੇ.ਕੇ. ਟੱਪ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120-ਬੀ/115 ਅਧੀਨ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਇਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਅਦਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੇਗਾ। ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮਿਲਟਰੀ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਾਰੂ ਸਿੱਕਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਇਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੱਬਰ 11 ਜੂਨ 1936 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜੇ ਜੋਸ਼-ਓ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭੁਗਤ ਕੇ ਆਏ ਬਾਕੀ ਬੱਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੁੱਦ ਪਿਆ। 5 ਜੁਲਾਈ 1938 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ (ਨੇੜੇ ਪਤਾਰਾ) ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਤਹਿਸੀਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ।

ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜਾ-ਧੜ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਦਿਉਲੀ ਕੈਂਪ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਬਰ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ, ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਸੰਨ 1944 ਦੇ ਦੁਸਹਿਰੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਬਰ ਗੁਜਰਾਤ ਜੇਲ੍ਹ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਪਿੰਡ ਜੌਹਲੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ' ਦੇ ਪੰਨਾ 27 ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਵੱਲੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਕੁੱਲੀ ਵਾਲੇ ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ (ਜੈਤੇਵਾਲੀ) ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ।"

ਜਿਊਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ

ਗੁਰਬੀਰ ਚਾਨਾ

ਫ਼ਿਲਮ 'ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ' ਹੋਣਹਾਰ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫ਼ਰ ਹਾਵਰਡ ਰੋਜ਼ਮੇਅਰ ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇਵ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਆਸ਼ਾ ਪਾਰਿਖ ਦੀ 1961 ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਪਿਆਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ ਹਾਵਰਡ ਰੋਜ਼ਮੇਅਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ' ਵਿਚ ਖੂਬ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੀਤ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫ਼ੀ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਘੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਜੈਕਿਸ਼ਨ ਨੇ। ਹਾਵਰਡ ਰੋਜ਼ਮੇਅਰ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਹ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸੁਪਨਾ 'ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ' ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਹ ਗੀਤ ਜਿਓਤਿਕਾ ਤਾਂਗੜੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਿਦ ਅਲੀ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਅਤੇ ਕਾਲਕੀ ਕੋਇਚਲਿਨ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ' ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਾਵਰਡ ਰੋਜ਼ਮੇਅਰ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ, ਨਿਆਰੀ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਸਹੇਲੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕਫਾਕਵਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੱਫੜ ਪਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਤਕਰਾਰ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਹਾਵਰਡ ਰੋਜ਼ਮੇਅਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਈ ਗਈ , ਦੋਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਰ ਕੇ ਕਾਲਕੀ ਕੋਇਚਲਿਨ ਅਤੇ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉਤੇ ਸਦਾ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਸਾਨ' ਦੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਬਦਲੇ 'ਸਟਾਰਡਸਟ ਇਨਾਮ' ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲਕੀ ਕੋਇਚਲਿਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਾਰਗਰੀਟਾ ਵਿਦ ਏ ਸਟਰਾਅ' ਦੀ ਵੀ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਅਪਾਹਜ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਫ਼ਰ ਉਤੇ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰਿਚਾ ਅਤੇ ਕਾਲਕੀ 'ਜੀਆ ਔਰ ਜੀਆ' ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਾਹਵਾ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਕਾਲਕੀ ਕੋਇਚਲਿਨ ਤੋਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਕੀ ਰਿਚਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ ਦੀ ਵਾਰੀ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਪੁਣੇ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ.) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨਵ ਨਿਯੁਕਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹ ਚਿਰੇ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ (62) ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਧੀਨ ਚੱਲਦੀ ਇਸ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 139 ਦਿਨ ਲੰਮੀ ਹੜਤਾਲ ਚਲਾਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਫੰਡ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਥੋੜ੍ਹ ਚਿਰੇ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਉਤੇ ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਐਫ.ਐਸ.ਏ.) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੌਬਿਨ ਜੌਇ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹ ਚਿਰੇ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।" ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਾਲੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ 1978 ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖਾ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਾਰੀ ਉਠ ਖਲੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਨੂਪਮ ਖੇਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਐਲਾਨ ਕਤਿਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੌੜੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਉਦੋਂ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ: ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ

ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ

ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਰੇਸ 3' ਜੋ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਈਦ ਮੌਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ। 'ਪੋਸਟਰ ਬੁਆਇਜ਼' ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪਰਤੇ ਬੌਬੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟਵਿਟਰ ਉਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰਮੇਸ਼ ਤੌਰਾਨੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੌਰਾਨੀ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰ ਕੇ ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ 'ਰੇਸ 3' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਬੌਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੈਕੁਲੀਨ ਫਰਨਾਂਡਿਜ਼ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ। ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਥ੍ਰਿਲਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸੈਫ਼ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਲਮਾਨ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਜੈਕੁਲੀਨ ਨੇ 2013 ਵਿਚ ਆਈ 'ਰੇਸ 2' ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਅੱਬਾਸ-ਮਸਤਾਨ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੀਜੀ ਫਿਲਮ ਰੇਮੋ ਡੀਸੂਜ਼ਾ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਬੌਬੀ ਦਾ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ 1985 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਬਰਸਾਤ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 20-22 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪੋਸਟਰ ਬੁਆਇਜ਼' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਿਰਫ਼ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਕਮਾ ਸਕੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਵੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਯਮਲਾ ਪਗਲਾ ਦੀਵਾਨਾ' ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਭਿਅੰਕਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ 'ਰੇਸ 3' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਅਪਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

Happy Diwali

PATEL BROTHERS®

"Celebrating Our Food....Our Culture"

Happy Diwali

Bringing your homeland closer since 1974

ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਮੁਬਾਰਕ !

ILLINOIS

HEADQUARTERS:
PATEL BROTHERS
2610 W. DEVON AVENUE
CHICAGO, IL 60659
T: 773.262.7777, 773.764.1857
F: 773.262.7914

PATEL BROTHERS
873 E. SCHAUMBURG ROAD
SCHAUMBURG, IL 60193
T: 847.524.1111

INDIANA

PATEL BROTHERS
4150 LAFAYETTE RD. SUITE F&G
INDIANAPOLIS, IN 46254
T: 317.293.8345 F:317.293.8395

KENTUCKY

PATEL BROTHERS
1830 HURSTBOURNE PKWY
LOUISVILLE, KY 40220
T: 502.499.9791

GEORGIA

PATEL BROTHERS
1711 CHURCH STREET
DECATUR, GA 30033
T: 404.296.2696
F: 404.296.2698

MISSISSIPPI

PATEL CASH & CARRY
6800 W.OLD CANTON RD SUITE 102
RIGDELAND, MS 39157
T: 601.952.0332

PATEL BROTHERS
1999 HWY 80 WEST
SUITE 15
JACKSON, MS 39204
T: 601.353.6611

PENNSYLVANIA

PATEL BROTHERS
4145 WILLIAM PENN HWY
MONROEVILLE, PA 15146
T: 412.372.2758 F: 412.380.0144

PATEL BROTHERS
1915 STREET ROAD
BENSALEM, PA 19020

OHIO

PATEL BROTHERS
1170 KENNY SQUARE MALL
COLUMBUS, OH 43220
T: 614.273.1376

PATEL BROTHERS
6876 PEARL ROAD
MIDDLEBURGH HTS., OH 44130
T: 440.885.4440

CALIFORNIA

PATEL BROTHERS
2039 EL CAMINO REAL
SANTA CLARA, CA 95050
T: 408.261.3555
F: 408.261.3545

Michigan

ਪਟੇਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼
28684 Ford Rd.,
Garden City, MI 48135
Ph: 734-427-4445
Fax: 734-427-4985

PATEL BROTHERS
28950 ORCHARD LAKE ROAD
FARMINGTON HILLS, MI 48334
T: 248.851.7470

PATEL BROTHERS
37196 DEQUINDRE ROAD
STERLING HEIGHTS, MI 48077
T: 586.795.5120

NORTH CAROLINA

PATEL BROTHERS
1419 SOUTH EAST MAYNARD RD
CARY, NC 27511
T: 919.380.0113 F: 919.319.5661

TEXAS

PATEL BROTHERS
5815 HILLCROFT
HOUSTON, TX 77036
T: 713.784.8332
F: 713.784.8341

PATEL BROTHERS
16338, KENSINGTON DR UNIT # 130
SUGARLAND, TX 77479
T: 281.980.1181

PATEL BROTHERS
104 INGE DRIVE
RICHARDSON, TX 75080
T: 972.644.3972

CONNECTICUT

PATEL FOODS
171 E. SPENCER STREET
MANCHESTER, CT 06040
T: 860.645-6100
F: 860.643-9322

MARYLAND

PATEL BROTHERS
6402 BALTI NATIONAL PIKE
ROUTE # 40, SUITE #18B
CATONSVILLE, MD 21228
T: 410.719.2822
F: 410.719.2821

PATEL BROTHERS
15110 FREDERICK ROAD
ROCKVILLE, MD 20850
T: 301.340.8656
F:301.898.8959

PATEL BROTHERS
2074 UNIVERSITY BLVD
HYATTSVILLE, MD 20783
T:301.422.1555
F:301.422.1555

NEW YORK

PATEL BROTHERS
37-27, 74TH STREET,
JACKSON HEIGHTS, NY 11372
T: 718.898.3445 F: 718.898.9243

PATEL BROTHERS
415 SOUTH BROADWAY
HICKSVILLE, NY 11801
T: 516.681.0091 F: 516.681.0072

PATEL BROTHERS
42-92 MAIN STREET
FLUSHING, NY 11355
T: 718.661.1112 F: 718.661.2076

PATEL BROTHERS
124-10, LIBERTY AVENUE
RICHMONDHILL, NY 11419
T: 718.843.2527 F: 718.843.2526

PATEL BROTHERS
251-08 HILLSIDE AVENUE
BELLEROSE, NY 11426
T: 718.470.1356 F: 718.470.0209

CANADA

PATEL CASH & CARRY
700 - MARKHAM ROAD, UNIT # 3 & 4,
SCARBOROUGH, ONTARIO, M1H 2A7
CANADA
T: 416-439-9393 F: 416-438-6446

NEW JERSEY

PATEL CASH & CARRY
1551 OAKTREE RD
ISELIN, NJ 08830
T: 732.205.0187
F: 732.205.0397

PATEL CASH & CARRY
780 NEWARK AVE
JERSEY CITY, NJ 07306
T: 201.222.7572
F: 201.222.1019

PATEL FOOD MARKET
1357 OAKTREE RD
ISELIN, NJ 08830
T: 732.283.7283
F: 732.283.4950

PATEL CASH & CARRY
2800 - RT# 27
RYAN PLAZA
NORTH BRUNSWICK , NJ 28902
T:732.821.0667
F:732.821.7232

PATEL BROTHERS
10866, RT 46
PARSIPPANY, NJ 07054

MASSACHUSETTS

PATEL BROTHERS
425 - MOODY STREET
WALTHAM, MA 02453
T: 781.893-1003
F: 781.893-6003

PATEL BROTHERS
504, BOSTON TURNPIKE
SHREWSBURY, MA 01545

VIRGINIA

PATEL BROTHERS
11116 LEE HIGHWAY
FAIRFAX, VA 22030
T: 703.273.7400

TENNESSEE

PATEL BROTHERS
4043 NOLENSVILLE PIKE
NASHVILLE, TN 37211
T: 615.833.1555
F: 615.833.1556

www.patelbros.com

PB.REV.080808

Design+Print: OneMS.com | 1-888-ONE-MS1

sling TELEVISION
AS DESI AS YOU
7 DAY FREE TRIAL
PUNJABI SUPER PACK
$25 A MONTH
PTC PUNJABI
jus punjabi
WILLOW HD
+More
Sling.com/Punjabi | 1-855-321-3952
Promotional Offers: Available to new customers upon account activation. Must provide email address and credit card. Billing and Cancellation: After 7 days your credit card will be charged monthly for applicable subscription until you cancel your service. Cancel on sling.com or by calling 1(877) 811-4788. Programming fees are charged monthly in advance and no credits or refunds will be issued for partial months after cancellation.
Equipment Requirements: Requires Internet-connected compatible device. Compatible devices include: PC or Mac, Roku, iOS 7.0 and higher, Android 4.0.3, Amazon Fire TV, Amazon Fire Stick, Google Nexus and Xbox One.
Miscellaneous: Access on one device is included in the monthly programming package price except HBO (3 devices at a time). A $5/mo. fee will apply for additional International streams. Limit three International streams per account. Certain programs may be unavailable due to programmer restrictions or blackouts. Only available within the United States. State and local taxes apply. All prices, packages, programming and offers subject to change without notice. Other restrictions may apply. See sling.com website for details. Offer ends 12/31/17. ©2017 Sling TV L.L.C. All rights reserved